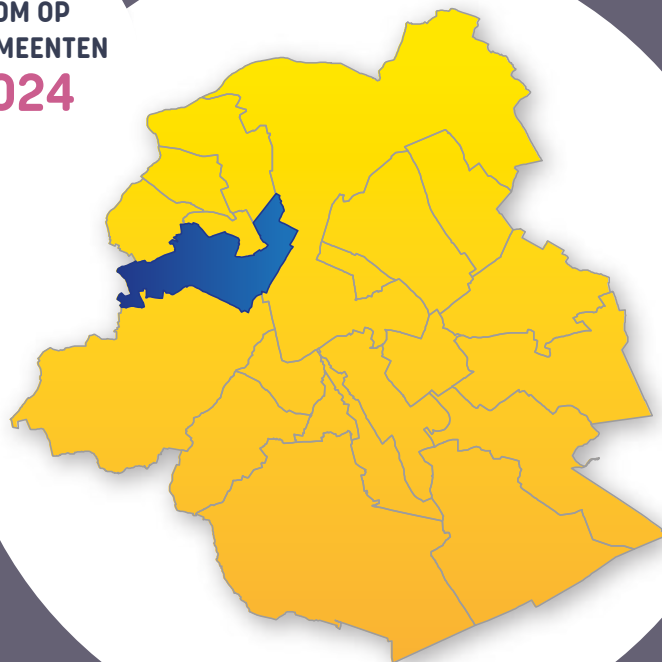

ZOOM OP
DE GEMEENTEN
2024

zoom op

SINT-JANS-MOLENBEEK

Bron

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad

Vertalingen

SA Production

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA

Wettelijk depot

D/2023/9334/16

Reproductie met bronvermelding is toegestaan

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad (2024), Zoom op de
gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek, Brussels
Hoofdstedelijk Gewest en Vivalis.Brussels.

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.

VOOR MEER INFORMATIE**Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse**

Naamsestraat 59, 1000 Brussel

bisa@perspective.brussels

<https://bisa.brussels/>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Marion ENGLERT marion.englert@vivalis.brussels

Jonathan UNGER jonathan.unger@vivalis.brussels

Sarah MISSINNE sarah.missinne@vivalis.brussels

Peter VERDUYCKT peter.verduyckt@vivalis.brussels

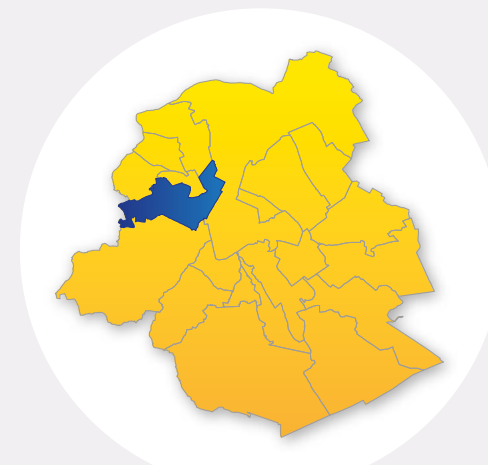
Belliardstraat 71, Bus 1, 1040 Brussel

observat@vivalis.brussels

[https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/
observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-
welzijn-van-brussel](https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel)

Verantwoordelijke uitgevers

Astrid ROMAIN (BISA) en Nathalie NOËL (Vivalis)

SINT-JANS-MOLENBEEK

1. SINT-JANS-MOLENBEEK EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP	4
1.1. Landschap en stedenbouwkundige structuur van het gemeentelijk grondgebied	4
1.2. De inwoners en hun kenmerken	5
1.3. Uitdagingen	7
2. BEVOLKING	9
2.1. Bevolkingsdichtheid en spreiding in de gemeente	9
2.2. Evolutie en loop van de bevolking	10
2.3. Structuur volgens leeftijd en geslacht	12
2.4. Nationaliteiten	13
2.5. Huishoudens	15
3. JONGE KINDEREN	16
3.1. Evolutie en kenmerken van de geboorten	16
3.2. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar	17
3.3. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid	18
4. ONDERWIJS	19
4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar	19
4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van de school en onderwijsvorm	20
4.3. Schoolachterstand	21
5. ARBEIDSMARKT	22
5.1. Sociaal-economische positie van de bevolking	22
5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad	23
5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden	26
5.4. Kenmerken van de Molenbeekse loontrekkenden	26
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT	28
6.1. Algemene situatie	28
6.2. De specifieke economische kenmerken van Sint-Jans-Molenbeek	28
6.3. Bedrijfsmigraties	30

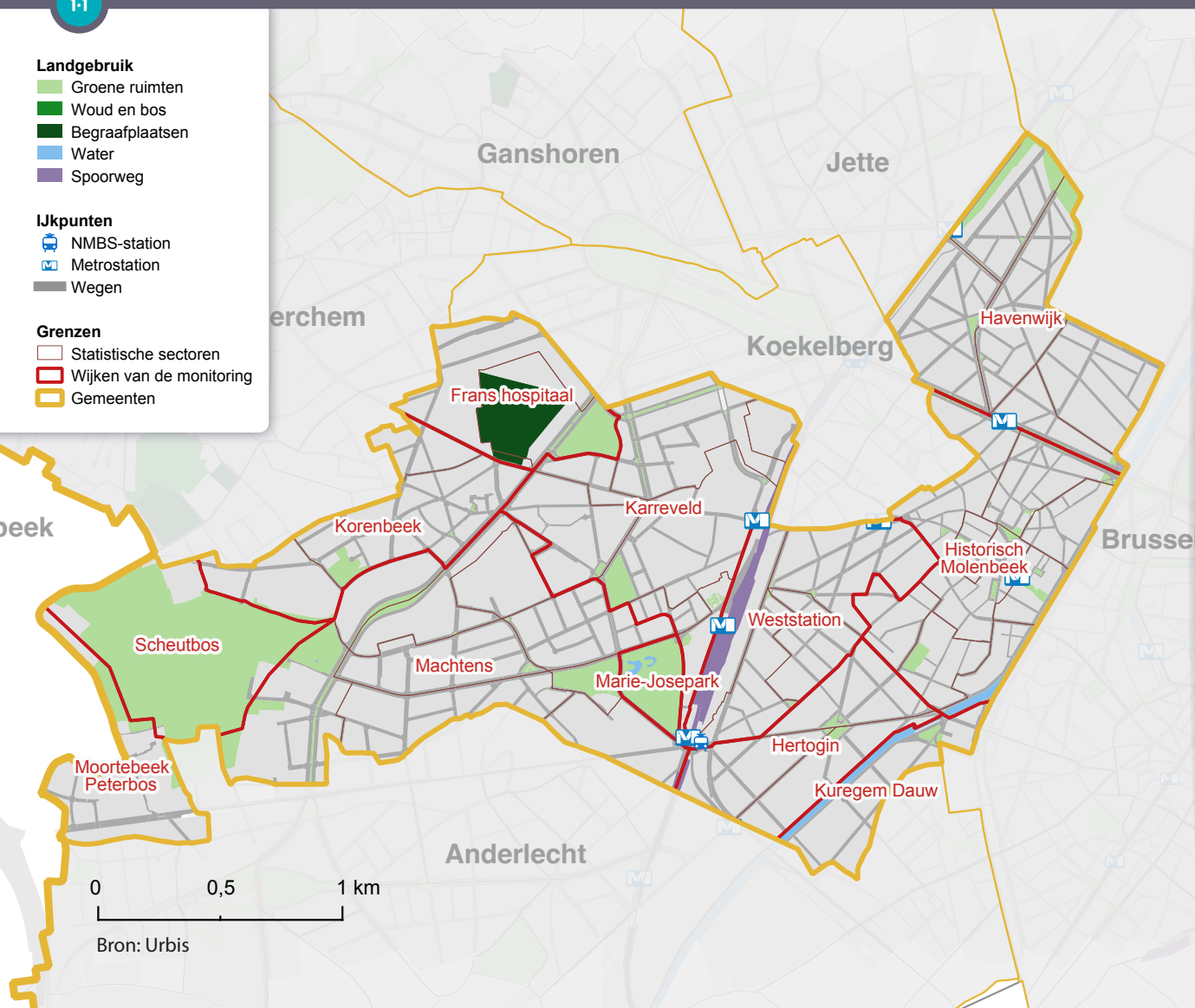
7. INKOMENS	31
7.1. Fiscale inkomens	31
7.2. Personen die een uitkering ontvangen	35
7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT)	36
8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN	37
8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën	37
8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven	37
8.3. Investerings	38
9. HUISVESTING	39
9.1. Kenmerken van woongebouwen	39
9.2. Sociale woningen en andere woningen van sociale aard	40
9.3. Vastgoedprijzen	42
10. MOBILITEIT EN MILIEU	43
10.1. Mobiliteit	43
10.2. Milieu	45
11. GEZONDHEID	49
11.1. Levensverwachting en mortaliteit	49
11.2. Algemene gezondheidstoestand	51
11.3. Preventie	54
11.4. Focus op de oudere bevolking	55
GLOSSARIUM	56
LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN / MEER WETEN	60
BIBLIOGRAFIE	61

1. SINT-JANS-MOLENBEEK EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP

1-1

Referentiekarta van Sint-Jans-Molenbeek

- Landgebruik**
- Groene ruimten
  - Woud en bos
  - Begraafplaatsen
  - Water
  - Spoorweg
- IJkpunten**
- NMBS-station
  - Metrostation
  - Wegen
- Grenzen**
- Statistische sectoren
  - Wijken van de monitoring
  - Gemeenten

1.1. LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED¹

Sint-Jans-Molenbeek (6 km², 4% van het gewestelijk grondgebied) is een gemeente in het westen van het Brussels Gewest. Ze grenst in het noorden aan de stad Brussel (Laken), Jette, Koekelberg en Sint-Agatha-Berchem, in het oosten aan het kanaal en het centrale deel van de Stad Brussel, in het zuiden aan Anderlecht en in het westen aan Dilbeek (Vlaams Gewest).

De **referentiekarta** 1-1 geeft weer hoe de gemeente wordt opgedeeld voor infragemeentelijke statistieken, meer bepaald in de **statistische sectoren**² en de **wijken** van de Wijkmonitoring. Sint-Jans-Molenbeek telt 12 wijken, waarvan er twee parken zijn (Scheutbosspark en Marie-Josépark). De wijk Weststation, in het centrum van de gemeente, bestaat gedeeltelijk uit een spoorwegzone. De grenzen van sommige wijken stemmen niet altijd overeen met de gemeentegrenzen omdat ze meerdere gemeenten kunnen overlappen, wat de continuïteit van het stedelijk weefsel benadrukt. Dit geldt vooral voor de wijken Frans Hospitaal (gedeeltelijk

- ¹ Dit gedeelte is opgesteld op basis van de vorige versie van Zoom op de gemeenten (2016) en het boek 'La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique' (Jaumain, 2008).
- ² De woorden gekleurd in het blauw worden in de woordenlijst op het einde van dit document gedefinieerd.

ook in Koekelberg), Korenbeek, Moortebeek-Peterbos, Machtens, Kuregem Dauw (met Anderlecht) en de Havenwijk (met de Stad Brussel).

Het landschap en de stedenbouwkundige structuur van Molenbeek zijn heterogeen en worden gekenmerkt door een mix van woonwijken en voormalige industriële wijken, gelegen langs het kanaal. De gemeente Molenbeek wordt in twee gedeeld door een spoorlijn. Deze scheidt Molenbeek-Oost, dat sinds de eerste helft van de 19de eeuw deel uitmaakt van de stedelijke kroon, van het westelijke, recenter verstedelijkte deel van de gemeente. Het westen van de gemeente, gelegen in de [tweede kroon](#), is minder dichtbevolkt.

Het oosten van Molenbeek en de kanaalzone

Het hele oostelijke deel van de gemeente, van het kanaal tot het Weststation, is sterk verstedelijkt en groene ruimten (ook privétuinen) zijn er zeer zeldzaam. Het bestaat uit volkswijken zoals Historisch-Sint-Jans-Molenbeek, Weststation, Hertogin, Kuregem Dauw en de Havenwijk. Dit deel van de gemeente ligt in de [eerste kroon](#) en wordt gekenmerkt door een zeer hoge bevolkingsdichtheid (meer dan 20.000 inwoners/km² in de wijk Historisch-Molenbeek). Dit deel van de gemeente bestaat grotendeels uit een oud woningbestand. Arbeiderswoningen en kleine appartementsgebouwen domineren het straatbeeld, soms afgewisseld door recentere sociale woningen. De as van de Gentessteenweg wordt eveneens gekenmerkt door de aanwezigheid van oude gebouwen. De voormalige transportsite Tour & Taxis behoort eveneens tot de Havenwijk, maar ligt op het grondgebied van de Stad Brussel. De enige onbewoonde ruimte in dit deel van de gemeente is het spoorwegterrein van het Weststation, een echte topografische en sociale breuklijn binnen de gemeente.

Sinds het begin van de jaren 1990 werden heel wat stadsprojecten gelanceerd. Met name de wijken langs het kanaal worden gevisieerd door de overheid en (semi-)private ontwikkelaars, die er woningprojecten, in de vorm van renovaties of nieuwbouwen, realiseren. Er is ook aanzienlijk geïnvesteerd in openbare ruimten, hoewel er in dit deel van de gemeente nog steeds erg weinig groene ruimten toegankelijk zijn voor het publiek. De autoluwe Gentessteenweg, de heraanleg van het gemeenteplein en de westelijke kleine ring langs het kanaal en de herbestemming van de Belle-Vue brouwerij tot hotels en een opleidingscentrum hebben op bepaalde plaatsen de functie of het karakter van het stedenbouwkundig weefsel en de openbare ruimte van dit deel van Molenbeek gewijzigd.

Het westen van Molenbeek

Het westen van Molenbeek verstedelijkte sterk na de Tweede Wereldoorlog en behoort tot de [tweede kroon](#) van het Brussels Gewest. De wijken Frans Hospitaal, Karreveld, Korenbeek en Machtens laten zich kenmerken door enkele hoge gebouwen en de aanwezigheid van grote parken (Marie-José en Scheutbos). Het gaat voornamelijk om residentiële wijken met appartementsgebouwen, afgewisseld met rijwoningen, bel-etagewoningen, villa's en – aan de rand van de spoorlijn – oude arbeiderswoningen. Het plateau van het Scheutbos, een

grote, semilandelijke groene ruimte aan de westelijke grens van de gemeente, is eveneens een belangrijke grote onbebouwde ruimte in Molenbeek. Deze site staat bekend voor haar landschappelijke kwaliteiten en haar grote biodiversiteit, die haar integratie in het [groene en blauwe netwerk](#) van het Gewest rechtvaardigt.

De stadsvernieuwing in dit deel van de gemeente is minder uitgesproken dan in het historisch centrum. Toch zijn er enkele grote bouwprojecten (bv. rondom het Edmond Machtensstadion) en ook een aantal kleinere renovatie- en nieuwbouwprojecten, meestal gerealiseerd door particulieren of private vastgoedontwikkelaars.

Sociale woningen

De gemeente is bezaaid met verschillende sociale woonwijken. Molenbeek beschikt over een relatief groot aanbod aan sociale woningen (9 per 100 huishoudens) in vergelijking met het Gewest als geheel (7 per 100 huishoudens). De gemeente telt verschillende tuinwijken en opmerkelijke sociale woonwijken (bijvoorbeeld Sint-Lazarus).

1.2. DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

Naar analogie met de ligging van de gemeente op de grens tussen de [eerste](#) en [tweede kroon](#) groeide de bevolking van Sint-Jans-Molenbeek aanzienlijk in het tweede deel van de 19de eeuw en tijdens het eerste decennium van de 20ste eeuw. In 1910 telde de gemeente bijna 73.000 inwoners. Gedurende de 20ste eeuw is de bevolking weinig geëvolueerd en schommelde ze tussen 63.000 en 71.000 inwoners. In de loop van de jaren 2000 groeide de bevolking opnieuw aanzienlijk: tussen 2001 en 2012 steeg het aantal inwoners van 72.380 naar 93.893, een toename van bijna 30 % in 11 jaar. Sinds 2012 heeft deze groei zich voortgezet, zij het in een trager tempo, om in 2021 meer dan 98.000 inwoners te bereiken. In de loop van het jaar 2021 liep het Molenbeekse bevolkingsaantal terug. Op 1 januari 2022 telde Sint-Jans-Molenbeek 97.697 inwoners, wat neerkomt op 8 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedroeg er 16.241 inwoners per km², en daarmee is de gemeente de dubbel zo dichts bevolkt als het Gewest (met een gemiddelde dichtheid van 7.528 inwoners/km²).

De demografische groei van de gemeente wordt in belangrijke mate verklaard door het positief **natuurlijk saldo** (het verschil tussen het aantal geboorten en het aantal sterfgevallen). De gemeente maakt deel uit van de Brusselse gemeenten met het hoogste natuurlijke saldo, wat deels wordt verklaard door een [bijzonder hoog geboortecijfer](#). De **migratiebewegingen** (in- en uitstromen, teruggebracht tot de bevolking) zijn minder sterk in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest. Het internationaal migratiesaldo van de gemeente (per 1.000 inwoners) is

lager dan dat van het Gewest. Het intern migratiesaldo van de gemeente is sterker negatief dan dat van het Gewest (nog altijd in verhouding tot de bevolking).

De bevolking van de gemeente is jonger dan die van het Gewest als geheel: de gemiddelde leeftijd ligt lager (35 jaar tegenover bijna 38 voor het Gewest), er zijn meer jongeren onder de 18 en minder 65-plussers.

Wat betreft de **nationaliteiten** heeft 28 % van de Molenbeekse bevolking een buitenlandse nationaliteit, ofwel een percentage dat lager is dan dat van het Gewest (36 %). Hoewel de grootste groep van deze mensen afkomstig is uit landen van de **EU-14** (28 %), zijn ze toch ondervertegenwoordigd in vergelijking met de gewestelijke situatie. De onderdanen uit Afrika (Noord-Afrika en Sub-Saharisch Afrika) zijn daarentegen oververtegenwoordigd in de gemeente. Marokkanen vormen de grootste groep niet-Belgen in de gemeente. Aziatische onderdanen zijn ook oververtegenwoordigd in de gemeente, wat kan worden verklaard door de aanwezigheid van een grote Syrische gemeenschap. Op basis van een aantal beschikbare gegevens zijn er relatief meer mensen **zonder papieren** in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest in zijn geheel.

De **koppels met kinderen**, maar ook de eenoudergezinnen, zijn oververtegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek (respectievelijk 30 en 15 % van alle Molenbeekse gezinnen, tegenover 23 en 12 % voor het Gewest). Alleenstaande personen (39 %) zijn daarentegen ondervertegenwoordigd ten opzichte van de gewestelijke situatie (47 %). Grote huishoudens (5 personen of meer) zijn oververtegenwoordigd in de gemeente.

Sociaal-economisch profiel

De gemeente Sint-Jans-Molenbeek wordt gekenmerkt door een bevolking met een vaak kansarm sociaal-economisch profiel. Volgens de **belastingstatistieken** ligt het **mediane equivalent inkomen** van het hele grondgebied fors lager dan de Brusselse mediaan. De gemeente Sint-Jans-Molenbeek, die gedeeltelijk in de voormalige industriële as van de Zennevallei ligt, herbergt, althans in het oostelijke deel, een bevolking afkomstig uit de arbeidersklasse. De gemeente kan worden opgedeeld in twee delen, waarbij in het westen meer welgestelde inwoners wonen dan in het oosten.

Op gemeentelijk niveau heeft meer dan de helft van de bevolking een **equivalent maand-inkomen na belasting** van minder dan 1.250 euro³. Overigens woont 9 % van de inwoners in een huishouden waarvan het totaal belastbaar inkomen nul bedraagt⁴. Mensen met een

equivalent jaarinkomen na belastingen van meer dan 20.000 euro zijn ondervertegenwoordigd in de gemeente.

Tussen 2009 en 2019 zijn de inkomens in de **statistische sectoren** in het oosten van de gemeente gestegen, maar vertoonden ze in het westen een dalende tendens. Deze verschuivingen het resultaat kunnen zijn van zowel veranderingen in de inkomens van inwoners die er zijn blijven wonen als van veranderingen binnen de bevolking (migratie, geboorten en overlijdens) en de evolutie in de inkomens van deze groepen. Bepaalde gentrificatieverschijnselen langs het kanaal kunnen deze positieve ontwikkelingen in het oosten van de gemeente dan ook deels verklaren.

Andere indicatoren, zoals het aandeel van de Molenbeekse inwoners die verschillende vormen van **sociale steun of uitkeringen ontvangen**, illustreren eveneens de bestaansonzekerheid van een groot deel van de Molenbeekse bevolking.

Het totale percentage van de bevolking van 18-64 jaar dat een werkloosheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een sociale uitkering ontvangt, is aanzienlijk in Sint-Jans-Molenbeek (31 %), en ligt er veel hoger dan in het Brussels Gewest (21 %). Het aandeel van de mensen dat een **(equivalent) leefloon** ontvangt binnen de bevolking van 18-65 jaar bedraagt 11 % en 29 % bij jongvolwassenen van 18-24 jaar. Deze percentages zijn hoog, veel hoger dan in het Gewest. Onder de inwoners vanaf 65 jaar ontvangt 18,5 % een inkomensgarantie voor ouderen (IGO) in de gemeente (tegenover 13 % in het Gewest).

Het aandeel van de **rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming** (RVT) onder de beroepsbevolking en kinderen en adolescenten in Sint-Jans-Molenbeek ligt duidelijk hoger dan in het Gewest. Meer dan een derde van de 25-64-jarigen heeft het statuut RVT, vergeleken met iets meer dan 20 % op het niveau van het Gewest. Buiten die leeftijdscategorie ligt het aandeel Molenbekenaren met het RVT-statuuat zelfs op de helft van de bevolking.

Bijna één **geboorte** op vijf vindt plaats in een huishouden met een alleenstaande moeder en bijna één op drie vindt plaats in een gezin zonder inkomen uit arbeid. De **dekkingsgraad** van de **voorzieningen voor kinderopvang** bedraagt 25 plaatsen per 100 kinderen onder de 3 jaar. Als we alleen kijken naar de plaatsen die voor iedereen toegankelijk zijn, dus plaatsen die niet voorbehouden zijn voor bepaalde categorieën kinderen en waarvan het tarief variabel is afhankelijk van het inkomen van de ouders, daalt de dekkingsgraad tot 20 plaatsen per 100 kinderen jonger dan 3 jaar. Deze percentages liggen aanzienlijk lager dan in het Gewest in zijn geheel.

Over het algemeen is de situatie van de Molenbeekse bevolking op de **arbeidsmarkt** ongunstig: het is de gemeente met de laagste **activiteitsgraad** (61 % tegenover 66 % voor het Gewest), de laagste **werkgelegenhedengraad** (47 %) en de hoogste werkloosheidsgraad in het Gewest (23 %). Bovendien is het ook een gemeente waar de **ongelijkheid tussen mannen en vrouwen** op vlak van deze indicatoren bijzonder groot is. Net als bij inkomen worden

³ Dat is minder dan 15.000 euro per jaar. De cijfers voor deze inkomenscategorieën moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, omdat sommige belastingbetalers inkomsten kunnen hebben die zijn vrijgesteld en daarom niet zijn meegenomen in deze **belastingstatistieken**.

⁴ Deze huishoudens kunnen bestaan uit verschillende soorten mensen, die niet noodzakelijk allemaal in een precare situatie zitten (zie punt 7 Inkomens).

ongelijkheden weerspiegeld in de ruimte: de werkloosheidsgraad ligt bijvoorbeeld veel hoger in de **sectoren** in het oosten dan in die in het westen van de gemeente.

Wat de werkgelegenheid betreft, herbergt de gemeente, in verhouding tot de omvang van haar bevolking, half zoveel maatschappelijke zetels en vestigingen als het Gewest. Bovendien is de **indicator van de ondernemingsdynamiek** ook slechter in de gemeente en blijkt Sint-Jans-Molenbeek weinig aantrekkelijk voor bedrijven, zowel in vergelijking met andere Brusselse gemeenten als met andere Belgische Gewesten.

Wat het secundair **onderwijs** betreft, is de verdeling van de leerlingen per studierichting relatief gelijkaardig aan die van het Gewest, hoewel de leerlingen uit de gemeente iets vaker zijn ingeschreven in het beroepsonderwijs. De **schoolachterstand** (van minstens twee jaar) raakt 24 % van de jongens en 19 % van de meisjes uit het secundair onderwijs die in Sint-Jans-Molenbeek wonen, wat veel is en meer dan de cijfers voor het Gewest als geheel. De schoolachterstand is groter in de gemeente dan in het Gewest wat betreft het algemeen onderwijs, maar ligt dan weer lager dan de gewestelijke waarde in het beroepsonderwijs.

Een deel van het **woningbestand** van de gemeente is oud: 50 % van de woongebouwen werd gebouwd vóór 1919. Deze oude gebouwen liggen voor het grootste deel in het oosten van de gemeente. In het westen van de **tweede kroon** bestaat het woningbestand van de gemeente uit recentere gebouwen. De **vastgoedprijzen** in Sint-Jans-Molenbeek liggen minder hoog dan in het Gewest in zijn geheel. Tussen 2011 en 2021 is de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van huizen en appartementen gestegen, maar veel minder sterk in de gemeente (respectievelijk +6 % en +11 % in de gemeente) dan over het algemeen in het Gewest. Het is in de gemeente Sint-Jans-Molenbeek dat de huizenprijzen de afgelopen tien jaar het minst zijn gestegen in het Brussels Gewest.

Het aantal **sociale woningen** (3.415) in verhouding tot het aantal gezinnen ligt hoger in Sint-Jans-Molenbeek (9 voor 100 gezinnen) dan in het Brussels gewest (7 voor 100 gezinnen). De gemeente telt bovendien tal van andere openbare en particuliere woningen die verhuurd worden via sociale huisvestingskantoren. 14 % van de gezinnen in de gemeente is evenwel ingeschreven op de wachtlijst voor een sociale woning in het Brussels Gewest.

Wat de **gemeentelijke financiën** betreft, was de gewone begroting van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek in evenwicht voor de periode 2015-2019. Dit was niet het geval in 2020 (COVID-19-crisis) en het gecumuleerde resultaat was ook negatief. De inkomsten van de aanvullende belastingen op de personenbelasting en van de onroerende voorheffing per inwoner zijn lager dan die van de 19 gemeenten samen. Dit wordt verklaard door een lagere dichtheid van kantoren, een groter aandeel sociale woningbouw en lagere inkomens per hoofd van de bevolking in de gemeente.

Het percentage **vegetatiebedekking** is lager in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest. De gemeente wordt in twee gedeeld, waarbij het deel ten oosten van de spoorlijn, in de

eerste kroon, veel minder groen is dan het westelijke deel. Het aandeel van het gemeentelijk grondgebied dat bestaat uit groene ruimten en recreatieve ruimten die toegankelijk zijn voor het publiek is twee keer kleiner in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Brussels Gewest in zijn geheel. De oppervlakte aan groene ruimte per inwoner is ook erg laag in de gemeente.

Gezondheid van de inwoners

De meer kwetsbare sociaal-economische situatie van de inwoners van Sint-Jans-Molenbeek wordt weerspiegeld in de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. Zo ligt de **levensverwachting** in de gemeente lager dan op gewestelijk niveau (een verschil van 18 maanden voor vrouwen en van 10 maanden voor mannen). De incidentieverschillen van sommige ziekten en het aantal overlijdens die daarvan het gevolg kunnen zijn, kunnen eveneens worden verklaard door de moeilijkere sociaal-economische situatie van een groot deel van de bevolking. Bepaalde chronische ziekten (diabetes, chronische obstructieve longziekte) komen ook vaker voor in Sint-Jans-Molenbeek, zelfs na **standaardisatie** voor leeftijd.

Het **gebruik van preventieve voorzieningen** (kankerscreenings, preventieve tandheelkundige raadplegingen) ligt iets lager in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest als geheel.

1.3. UITDAGINGEN

Aanhoudende armoede en bestaansonzekerheid onder de beroepsbevolking en bij jongeren

Armoede blijft een groot probleem voor de gemeente, waar de meeste sociaal-economische indicatoren tot de laagste van het Gewest behoren, een gewest dat zelf al in een kwetsbare positie verkeert ten aanzien van de Belgische situatie.

Sommige evoluties zijn evenwel positief. Zo is het mediaan equivalent inkomen na belastingen in de gemeente iets sneller gestegen dan het gewestelijk gemiddelde. Deze evolutie wordt evenwel niet in alle delen van de gemeente waargenomen. De gebieden waarvoor de evolutie positief is, zijn ook de gebieden die in meer of mindere mate onderhevig zijn aan gentrificatie (Vermeulen en Corijn, 2013). Het is daarom moeilijk om te achterhalen hoeveel van deze inkomensverbetering te danken is aan de verbeterde situatie van de oorspronkelijke bewoners van deze wijken (BISA, 2021).

De onzekere situatie van de bewoners moet in het licht worden gezien van hun lage participatie op de arbeidsmarkt, hun lage opleidingsniveau en het bestaan van aanzienlijke genderongelijkheden in de gemeente. Bovendien zijn jongvolwassenen in de gemeente bijzonder kwetsbaar en kunnen hun moeilijkheden om de arbeidsmarkt te betreden in

verband worden gebracht met moeilijkheden op de middelbare school, een lagere deelname aan het hoger onderwijs en de mogelijke discriminatie op grond van afkomst.

Bovendien kent het gebied een aanzienlijke sociaal-ruimtelijke kloof tussen oost en west, zelfs al vertoont deze de tendens lichtjes te verkleinen. Deze vermindering van de sociaal-ruimtelijke ongelijkheden kan gedeeltelijk worden verklaard door de daling van de mediane inkomens in het westen en een stijging van de mediane inkomens in het oosten, wat mogelijk het gevolg is van gentrificatie (BISA, 2021).

Senioren steeds vaker in een onzekere situatie

Het aantal Molenbekaars van 60 jaar en ouder blijft stabiel. Echter, het aandeel van deze mensen die in potentieel kwetsbare situaties leven in de gemeente neemt dan weer toe, zoals blijkt uit de evolutie van het aandeel van de IGO-ontvangers. Bovendien is meer dan de helft van de Molenbeekse 65-plussers in het buitenland geboren⁵. De gemeente staat dus voor een dubbele uitdaging: hoe rekening te houden met onzekerheid en culturele diversiteit bij het implementeren van regelingen voor ouderen in de gemeente.

De kinderopvang voldoet niet aan de behoeften

Zelfs al heeft het geboortecijfer in de neiging om te dalen, toch blijft het geboortecijfer van Molenbeek één van de hoogste van het Gewest. Bovendien is de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt laag. Ondanks de daling van het aantal jonge kinderen is de dekkingsgraad inzake kinderopvang laag in de gemeente en minder gestegen dan voor het Gewest. De ontwikkeling van kinderopvang die toegankelijk is (ook financieel) voor alle kinderen blijft een uitdaging voor de gemeente, vooral in het kader van de doelstelling om de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt te verminderen.

Stadsvernieuwing ten voordele van de bestaande bewoners

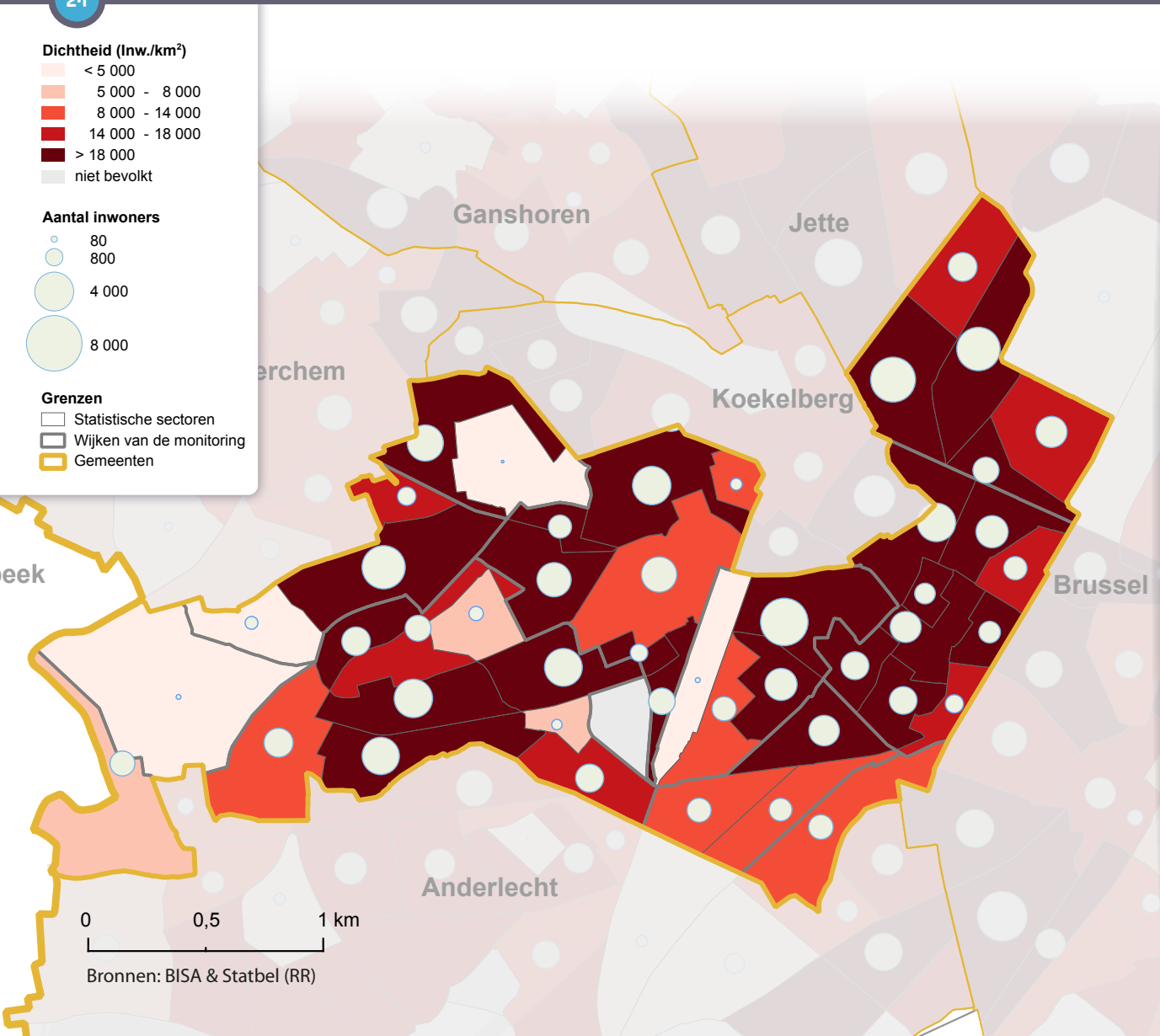
Verschillende wijken in de gemeente zijn het voorwerp van stadsvernieuwingprojecten (PAD Heyvaert, Ninoofse Poort, Weststation; Duurzame wijkcontracten Zwarte Vijvers, Rondon Westpark, Kleine Zenne). Bij de meeste van deze projecten ligt de nadruk op het ontwikkelen van basisvoorzieningen die tegemoet komen aan de behoeften van de lokale bevolking (bijv. crèches, groene ruimten of vrijetijdsvoorzieningen enz.). Om ervoor te zorgen dat ze niet als katalysator voor gentrificatie werken, moet er in het bijzonder op worden gelet dat deze openbare renovatieprojecten rekening houden met het risico op uitsluiting van de meest achtergestelde buurtbewoners.

⁵ 'Bevolking naar herkomst, geboorteland, leeftijd en geslacht, per gemeente', zie <https://statbel.fgov.be/nl/themes/bevolking/structuur-van-de-bevolking/herkomst>

2. BEVOLKING

2-1 Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2021

2.1. BEVOLKINGSDICHTHEID EN SPREIDING IN DE GEMEENTE

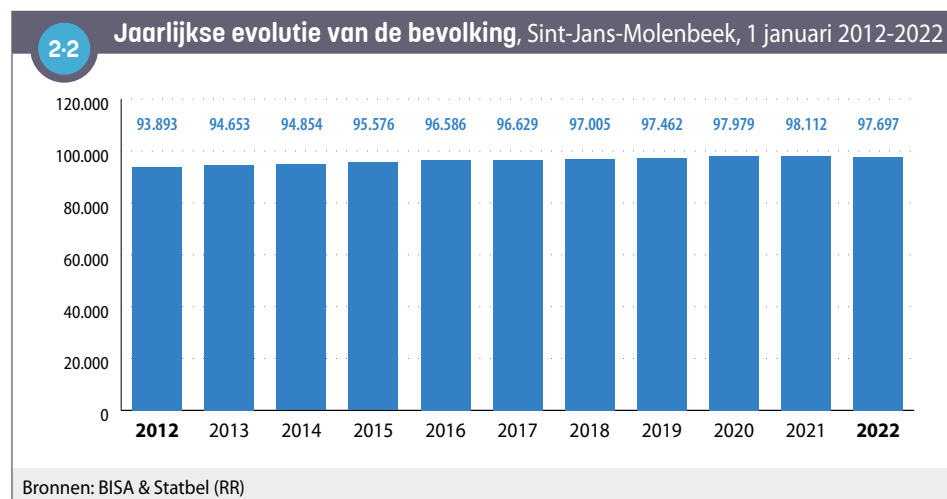
Op 1 januari 2022 telt Sint-Jans-Molenbeek officieel 97.697 inwoners, ofwel 8% van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedraagt 16.251 inwoners per km², wat ze tot een dichtbevolkte gemeente maakt ten aanzien van de gewestelijke situatie. Op niveau van het Brussels Gewest bedraagt de bevolkingsdichtheid 7.528 inwoners per km².

Achter dat gemeentelijke gemiddelde schillen echter zeer verschillende situaties binnen het Molenbeekse grondgebied 2-1. 60% van de Molenbekenaars woont in **statistische sectoren** waar de bevolkingsdichtheid meer dan 20.000 inwoners per km² bedraagt, wat op gewestelijk niveau slechts het geval is voor 29% van de totale bevolking. Omgekeerd vertonen sommige sectoren een lagere bevolkingsdichtheid. Dit is het geval voor sectoren die andere functies dan wonen herbergen: groene ruimten (Scheutbosspark, Marie-Josépark of Albertpark), begraafplaatsen, transportinfrastructuur (station Brussel-West), economische activiteiten enz. In het zuidoosten van de gemeente is het gebied rond het kanaal ook iets minder dichtbevolkt dan de gebieden verder naar het noorden: hier bestaan woningen naast commerciële, industriële en logistieke functies, waaronder de handel in voertuigen bestemd voor de export.

2.2. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Tussen 1 januari 2012 en 2022 is de bevolking van Sint-Jans-Molenbeek met 4 % gegroeid, terwijl de bevolking van het Gewest met 7 % is toegenomen. Het gaat om een vertraging van de demografische groei die voorheen was vastgesteld (+30 % tussen 2001 en 2012). Afgezien van 2021 is de bevolking sinds 2012 elk jaar toegenomen, maar met wisselende percentages

2-2.

In 2021 nam de bevolking van Sint-Jans-Molenbeek licht af (-0,4 % tegenover +0,2 % op gewestelijk niveau).

Meer in detail bekeken, is de bevolkingsgroei het resultaat van een combinatie van drie factoren 2-3:

- het natuurlijk saldo
- het intern migratiesaldo
- het internationaal migratiesaldo

In 2021 is het **natuurlijk saldo** (per 1.000 inwoners) in Sint-Jans-Molenbeek positief (7,9 ‰), aangezien er meer geboortes (1.505) zijn dan overlijdens (729). Het natuurlijk saldo (per 1.000 inwoners) ligt hoger dan dat van het Gewest (5,6 ‰). Sint-Jans-Molenbeek maakt deel uit van de Brusselse gemeenten met het hoogste natuurlijk saldo van het Gewest. Dit natuurlijk saldo wordt verklaard door het hoge aantal geboorten in de gemeente. Samen met Koekelberg is Sint-Jans-Molenbeek de gemeente waar het aantal geboorten, in verhouding tot de bevolking, het hoogst is. Het aantal overlijdens, nog steeds in verhouding tot de bevolking, is dan weer vergelijkbaar met dat van het Gewest.

2-3 Loop van de bevolking in 2021

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	Aantal		Aantal	
Natuurlijke loop				
Geboorten	1.505	15,4 ‰	15.690	12,8 ‰
Overlijden	729	7,4 ‰	8.849	7,2 ‰
Natuurlijk saldo	776	7,9 ‰	6.841	5,6 ‰
Interne migraties				
Inwijking	6.204	63,4 ‰	89.758	73,5 ‰
Uitwijking	8.147	83,2 ‰	110.809	90,7 ‰
Intern migratiesaldo	-1.943	-19,8 ‰	-21.051	-17,2 ‰
Internationale migraties				
Immigratie (inclusief heringeschreven en inkomende veranderingen van register)	2.110	21,6 ‰	48.414	39,6 ‰
waarvan Niet-EU	969	9,9 ‰	16.406	13,4 ‰
Emigratie (inclusief ambtshalve geschrappt en uitgaande veranderingen van register)	1.351	13,8 ‰	31.449	25,8 ‰
waarvan Niet-EU	291	3,0 ‰	7.079	5,8 ‰
Internationaal migratiesaldo	759	7,8 ‰	16.965	13,9 ‰
waarvan Niet-EU	678	6,9 ‰	9.327	7,6 ‰
Totaal aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei	-415	-0,4 ‰	2.667	0,2 ‰
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2022)		0,4 ‰		0,7 ‰

Bronnen: BISA & Statbel (RR)
Noot: de statistische aanpassing omvat laatsttijdig geregistreerde wijzigingen (na 1 maart van het volgende jaar).

Net zoals in de andere Brusselse gemeenten is het **intern migratiesaldo** in dat jaar negatief in Sint-Jans-Molenbeek. Dit betekent dat het aantal personen dat in 2021 vanuit een andere Belgische gemeente naar Sint-Jans-Molenbeek verhuisde (6.204) lager is dan het aantal personen dat de gemeente verliet om zich elders in België te vestigen (8.147). In verhouding tot de bevolking is dit saldo iets negatiever in Sint-Jans-Molenbeek (-20 ‰) dan het saldo dat op gewestelijk niveau (-17 ‰) is geregistreerd.

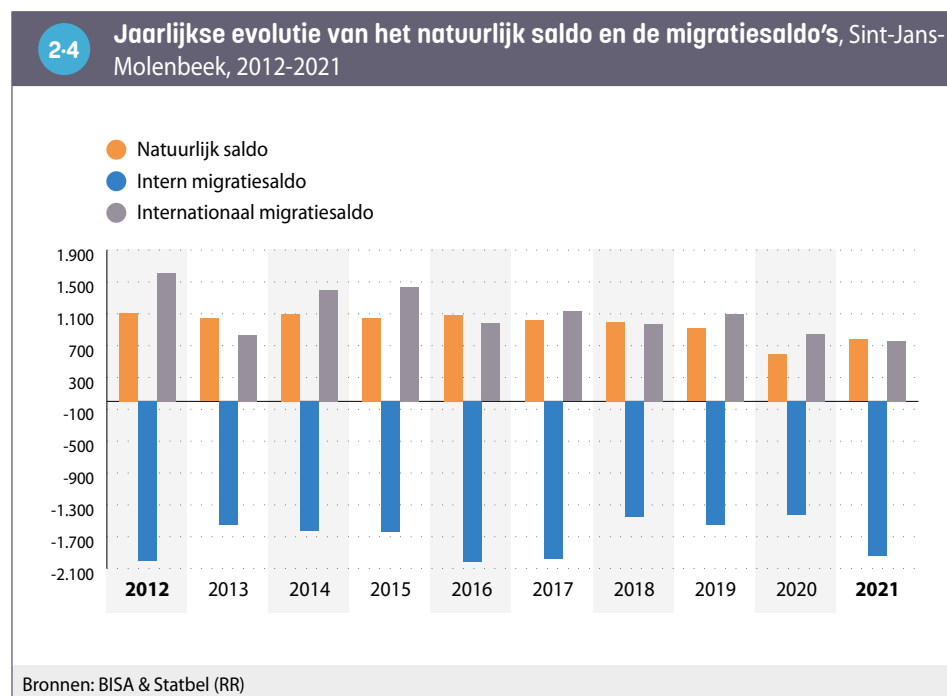
Het **internationaal migratiesaldo** is positief, net zoals in alle Brusselse gemeenten. Het aantal personen dat vanuit het buitenland naar Sint-Jans-Molenbeek verhuisde (2.110) is immers groter dan het aantal personen dat de gemeente verliet om zich in het buitenland te vestigen (1.351)⁶. Dit saldo per 1.000 inwoners ligt beduidend lager in Sint-Jans-Molenbeek (7,8 ‰) in vergelijking met het Brussels Gewest als geheel (13,9 ‰). Op gewestelijk niveau vinden naast de migraties uit arme landen ook veel migraties van geschoolde arbeiders uit rijkere

6 Deze aantallen omvatten registerwijzigingen, schrappingen en herinschrijvingen na schrapping.

landen plaats. Als gevolg van deze diversificatie in de herkomst van de Brusselse immigranten behoort Sint-Jans-Molenbeek niet langer tot de belangrijkste migratietoegangspoorten (alle herkomsten samen beschouwd) van het Gewest. Sint-Jans-Molenbeek is echter wel aantrekkelijk voor bepaalde migraties. Terwijl bijna één op de zeven Marokkaanse of Syrische onderdanen die in 2021 in Brussel aankomen, zich in Sint-Jans-Molenbeek heeft gevestigd, verwelkomt de gemeente minder andere groepen migranten. Zo heeft slechts 2 % van de Fransen die in 2021 in het Gewest zijn aangekomen, zich in de gemeente gevestigd (5 % voor de Roemenen).

Algemeen beschouwd zijn de migratiebewegingen (in- en uitstromen in verhouding tot de bevolking) minder groot in Sint-Jans-Molenbeek dan voor de 19 gemeenten samen.

De afgelopen 10 jaar zijn het natuurlijk en internationaal migratiesaldo altijd positief geweest in Sint-Jans-Molenbeek, terwijl het intern migratiesaldo systematisch sterk negatief was. Het migratiesaldo varieert van jaar tot jaar maar de internationale en natuurlijke migratiesaldi liggen aan het einde van deze periode van 10 jaar lager dan aan het begin ²⁻⁴.

En de niet-officiële bevolking?

Naast de **officiële bevolking** telt elke gemeente een bepaald aantal mensen die er wonen, maar niet tot de officiële bevolking worden gerekend (asielzoekers, mensen in irregulier verblijf/mensen zonder papieren, diplomaten en hun gezinsleden enz.). Specifiek voor de geboorten en overlijdens, zijn de gegevens van de **Statistische formulieren voor geboorten en sterfte** doorgaans een nuttige aanvulling op de officiële bevolkingsgegevens. Ze omvatten immers alle personen die geboren of overleden zijn in het Brussels Gewest, niet alleen van wie er officieel woont⁷. Voor Sint-Jans-Molenbeek zijn er meer geboorten geregistreerd in het Register dan in de Formulieren: dit betekent dat sommige moeders die in de gemeente wonen niet in België bevallen zijn. Het is daarom moeilijk om het verschil in het aantal geboorten tussen de bronnen te gebruiken als indicator voor het aantal mensen zonder verblijfsvergunning, zoals in de meeste andere Brusselse gemeenten wordt gedaan.

Wel zijn er de cijfers die op basis van de DMH kunnen worden afgeleid. In 2021 ontvingen 2.148 personen **dringende medische hulp** (DMH) van het OCMW (POD Maatschappelijke Integratie). Wanneer dit cijfer in verhouding wordt gezien tot de gemeentelijke bevolking, is het aandeel groter in Sint-Jans-Molenbeek (2,2 %) dan in het Gewest (1,2 %). Sint-Jans-Molenbeek is na de Stad Brussel de gemeente waar dit percentage het op één na grootst is. Het OCMW van Sint-Jans-Molenbeek heeft in 2021 14 % van alle DMH's van het Gewest afgeleverd. Volgens een schatting van het KCE (2015)⁸ schommelt het aandeel mensen zonder papieren dat gebruikmaakt van de DMH tussen 10 % en 20 %. In het licht van deze indicaties zou het aantal mensen zonder papieren (in verhouding tot de totale bevolking) in de gemeente bijgevolg relatief hoog liggen.

⁷ Het verschil tussen het aantal geboorten dat wordt geregistreerd op basis van de formulieren voor geboorten en het aantal dat wordt geregistreerd in het Rijksregister, kan verschillende oorzaken hebben. Als de moeder niet is ingeschreven in het Rijksregister (bijvoorbeeld als ze geen verblijfsvergunning heeft), wordt de geboorte wel geregistreerd in de formulieren voor geboorten, maar niet in het Rijksregister. Omgekeerd, als de moeder legaal in België verblijft maar de geboorte in het buitenland plaatsvindt, wordt deze niet geregistreerd in de Formulieren voor geboorte maar wel in het Rijksregister.

⁸ Roberfroid D. *et al*, 2015.

2.3. STRUCTUUR VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Op 1 januari 2022 is de verhouding kinderen en adolescenten (0-17 jaar) tot de totale bevolking in Sint-Jans-Molenbeek hoger dan voor het Gewest in zijn geheel (28,5 % tegenover 22 %), in tegenstelling tot het aandeel personen op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) en het aandeel personen van 65 jaar en ouder ²⁻⁵. Het is in Sint-Jans-Molenbeek dat de groep jongeren onder de 18 jaar het sterkst vertegenwoordigd is in de bevolking. De gemiddelde leeftijd ligt beduidend lager dan die van het Gewest (35,3 jaar in Sint-Jans-Molenbeek tegenover 37,8 in het Gewest); het is ook in Sint-Jans-Molenbeek dat deze het laagst is van de 19 gemeenten. Tussen 2012 en 2022 is de gemiddelde leeftijd in de gemeente licht gestegen ²⁻⁶.

2-5 Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2012 en 2022

	Sint-Jans-Molenbeek				Brussels Gewest			
	01/01/2012		01/01/2022		01/01/2012		01/01/2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	26.317	28,0	27.810	28,5	255.118	22,4	273.645	22,4
18 - 64 jaar	56.234	59,9	58.683	60,1	730.020	64,1	788.876	64,5
65 jaar en ouder	11.342	12,1	11.204	11,5	153.716	13,5	160.116	13,1
Totaal	93.893	100	97.697	100	1.138.854	100	1.222.637	100

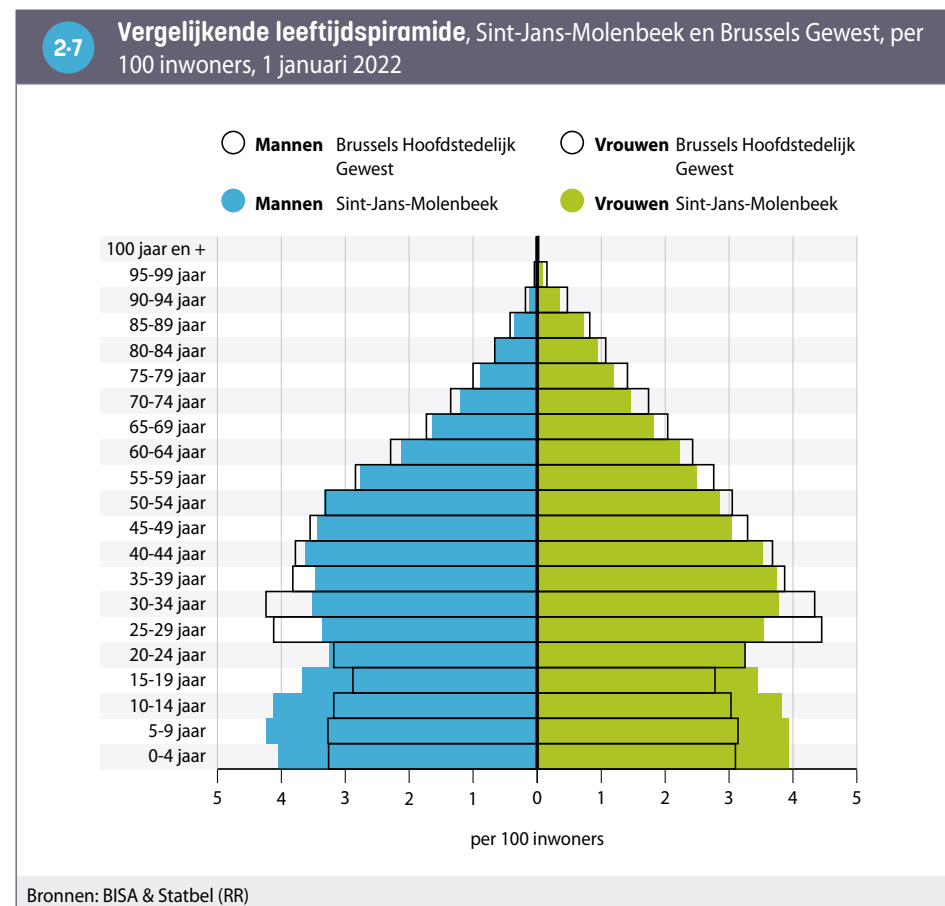
Bronnen: BISA & Statbel (RR)

2-6 Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2012 en 2022

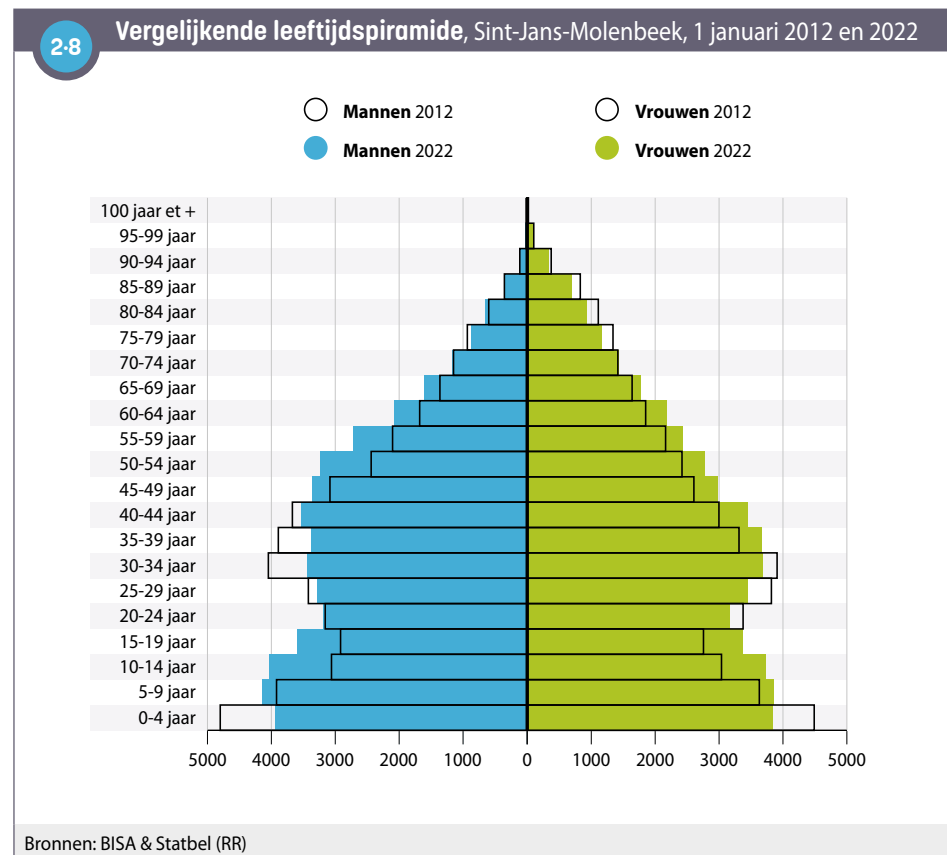
	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	01/01/2012	01/01/2022	01/01/2012	01/01/2022
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	34,8	35,3	37,5	37,8
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	33,6	34,4	36,1	36,7
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	36,0	36,1	38,9	38,8
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	30,9	28,5	33,1	29,2
Geslachtsverhouding (%)	99,0	99,2	94,3	96,5

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

De eerste vergelijkende leeftijds piramide ²⁻⁷ illustreert het feit dat Sint-Jans-Molenbeek in vergelijking met het Brussels Gewest gekenmerkt wordt door een sterke oververtegenwoordiging van kinderen en adolescenten jonger dan 18 jaar. Alle andere leeftijdscategorieën zijn ondervertegenwoordigd in de gemeente, maar deze ondervertegenwoordiging is vooral sterk bij de 25-34-jarigen. De oververtegenwoordiging van kinderen en adolescenten wordt dus verklaard door een hoger aantal kinderen per vrouw dan voor het Gewest. Het is bovendien in Sint-Jans-Molenbeek dat het **totaal vruchtbaarheidscijfer** het hoogst is in het Brussels Gewest.

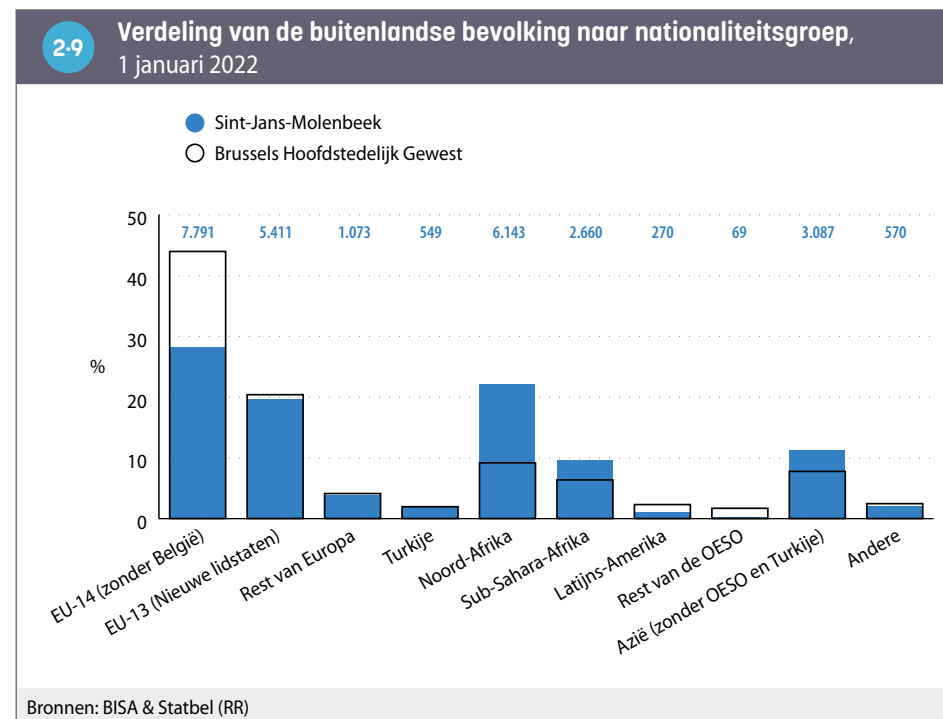
De tweede leeftijdspiramide geeft de evolutie weer tussen 2012 en 2022 ^{2.8} een toont dat het aantal jonge kinderen (0-4 jaar) en het aantal 25-34-jarigen bij vrouwen en 30-39-jarigen bij mannen sterk is gedaald. Het aantal 45-64-jarigen in de gemeente neemt toe, vooral onder mannen.

2.4. NATIONALITEITEN

Op 1 januari 2022 hebben 27.693 personen, ofwel 28 % van de Molenbeekse bevolking, niet de Belgische nationaliteit, tegenover 36 % voor het Gewest als geheel. Dit aandeel is stabiel, terwijl het op gewestelijk niveau licht toeneemt. Sint-Jans-Molenbeek is de tweede gemeente waar de niet-Belgische bevolking het minst is toegenomen, na Sint-Gillis.

Van de personen in de gemeente met een buitenlandse nationaliteit zijn 22 % onderdanen van Noord-Afrika, een percentage dat veel hoger ligt dan dat van het Gewest ^{2.9}. Deze onderdanen zijn dus talrijk in Sint-Jans-Molenbeek, waar 15 % van alle Noord-Afrikanen van het Gewest woont. Er zijn nog twee andere groepen oververtegenwoordigd in de gemeente: mensen uit Azië (11 % van de buitenlanders in de gemeente) en uit Sub-Saharaans Afrika (10%). De onderdanen van de EU-13-landen maken 20 % van de buitenlandse bevolking van de gemeente uit. De onderdanen van de EU-14 (zonder België) vormen – net als elders in het Gewest – de grootste groep niet-Belgen in de gemeente (28 % van de buitenlandse bevolking van de gemeente), maar ze zijn duidelijk ondervertegenwoordigd in vergelijking met de gewestelijke situatie.

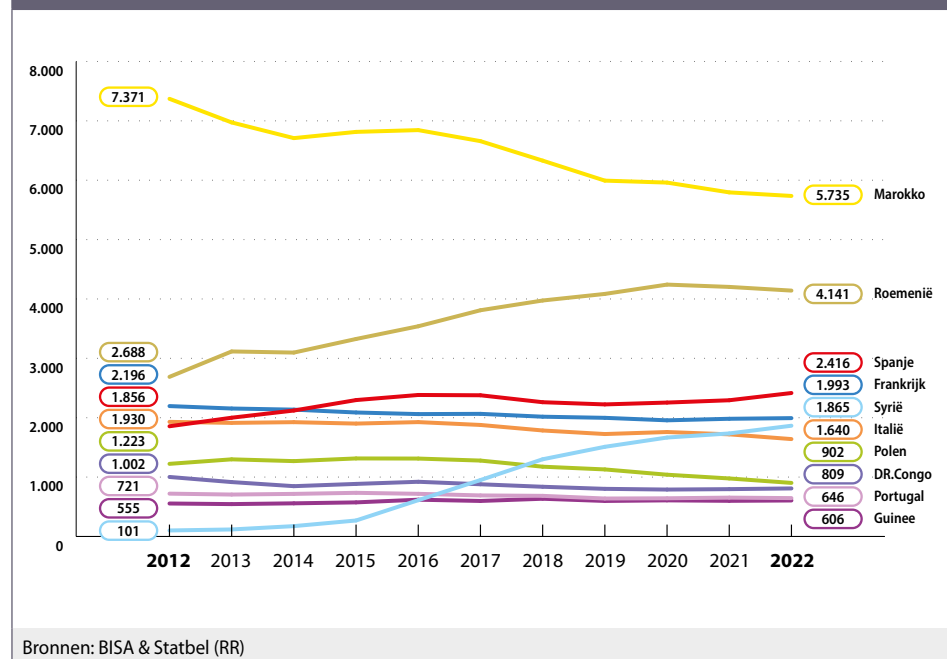
Van de personen die niet de Belgische nationaliteit hebben, zijn de Marokkanen het sterkst vertegenwoordigd **2-10**. Hun aantal is echter gedaald sinds 2012 (-22 %).

In de periode 2012-2022 zijn twee groepen met een buitenlandse nationaliteit aanzienlijk toegenomen: de Roemenen, die nu de op één na grootste groep in de gemeente vormen en waarvan het aantal met 54 % is gestegen, en de Syriërs, waarvan het aantal tussen 2012 en 2022 is verachtvoudigd. Na Anderlecht herbergt Sint-Jans-Molenbeek het grootste aantal Syriërs in het Gewest: bijna één op vijf Syriërs in het Gewest woont in de gemeente.

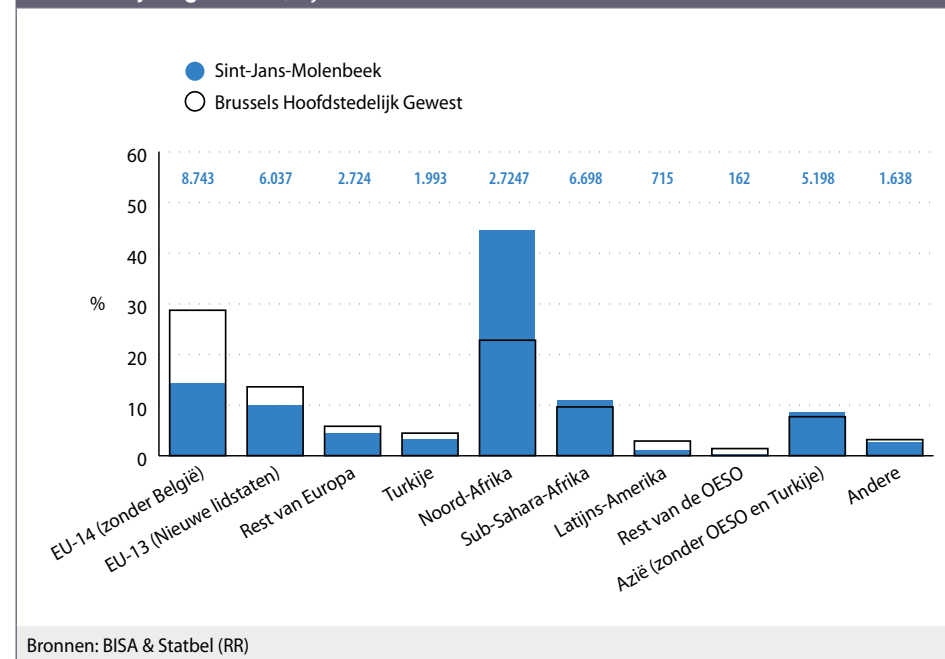
De Spanjaarden vormen de derde grootste groep niet-Belgen van de gemeente. Hun aantal is ook gestegen sinds 2012 (+30 %).

De analyse van de huidige nationaliteit weerspiegelt slecht gedeeltelijk de diversiteit van de bevolking. Terwijl 28 % van de inwoners van Sint-Jans-Molenbeek momenteel een buitenlandse nationaliteit heeft, had 63 % een buitenlandse nationaliteit bij de geboorte (59 % voor het BHG). Een deel van de Belgische bevolking van de gemeente heeft dus na de geboorte de Belgische nationaliteit verworven. Zo zijn er 4,4 keer meer inwoners van Sint-Jans-Molenbeek die geboren zijn met een Noord-Afrikaanse nationaliteit (27.247 personen) dan er personen zijn met de overeenkomstige nationaliteit (6.143 personen) **2-11**. 28 % van de totale bevolking van de gemeente is dus geboren met een Noord-Afrikaanse nationaliteit. Mensen geboren met een Noord-Afrikaanse nationaliteit zijn sterk oververtegenwoordigd in de gemeente ten opzichte van de gewestelijke situatie: ze maken bijna de helft (45 %) uit van de personen die geboren zijn met een buitenlandse nationaliteit, tegenover 23 % in het Brussels Gewest in zijn geheel.

2-10 Evolutie van het aantal onderdanen van de 10 meest vertegenwoordigde buitenlandse nationaliteiten in 2022, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2012-2022

2-11 Verdeling van de bevolking geboren als niet-Belg per nationaliteitsgroep bij de geboorte, 1 januari 2022

2.5. HUISHOUDENS

Op 1 januari 2022 telt Sint-Jans-Molenbeek 38.461 particuliere huishoudens, wat er 535 minder zijn dan in 2012. De gemiddelde grootte van de huishoudens is toegenomen van 2,41 op 1 januari 2012 tot 2,52 in 2022.

In 2022 bestaat 40 % van de huishoudens uit een enkele persoon (iets vaker mannen dan vrouwen), 21 % uit twee personen, 13 % uit drie personen en 15 % uit vier personen en 15 % uit minimaal vijf personen.

Tussen 2012 en 2022 is alleen het aantal huishoudens van minimaal 4 personen toegenomen en deze toename is minder sterk dan op gewestelijk niveau. De andere huishoudcategoriën zijn in aantal afgenomen ²⁻¹². Het aantal huishoudens van alleenstaande vrouwen is sterk gedaald (-13 %): het is in Sint-Jans-Molenbeek dat deze daling het sterkst is.

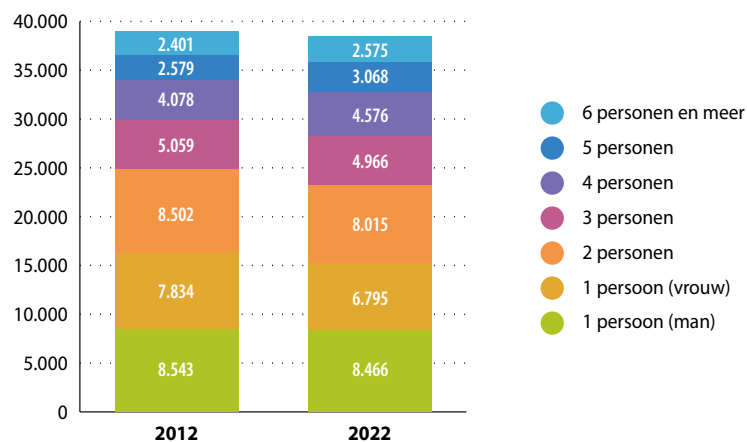
Sint-Jans-Molenbeek is de Brusselse gemeente met de hoogste gemiddelde gezinsgrootte, nog voor Sint-Agatha-Berchem, Koekelberg en Jette. Grote huishoudens zijn dus oververtegenwoordigd in vergelijking met het Gewest als geheel, in tegenstelling tot eenpersoonsgezinnen, welke ondervertegenwoordigd zijn.

Koppels met kinderen zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met de gewestelijke situatie (30 % van de Molenbeekse gezinnen tegenover 23 % in het Gewest), en hetzelfde geldt voor eenoudergezinnen (15 % tegenover 12 %) ²⁻¹³. Sint-Jans-Molenbeek is de tweede Brusselse gemeente met het grootste aantal gezinnen dat bestaat uit een koppel met kinderen en de eerste wat betreft het aantal eenoudergezinnen. Huishoudens zonder kinderen, ongeacht of het gaat om alleenstaanden of koppels, zijn dan weer ondervertegenwoordigd.

2-13	Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2022			
	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	15.086	39,2	263.886	46,8
Koppels zonder kinderen	4.771	12,4	81.344	14,4
Koppels met kind(eren)	11.685	30,4	131.805	23,4
Alleenstaande ouders	5.680	14,8	65.482	11,6
Andere types	1.239	3,2	21.365	3,8
Totaal	38.461	100	563.882	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

2-12 Evolutie van het aantal private huishoudens naar grootte, Sint-Jans-Molenbeek, 1 januari 2012 en 2022

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE EN KENMERKEN VAN DE GEBOORTEN

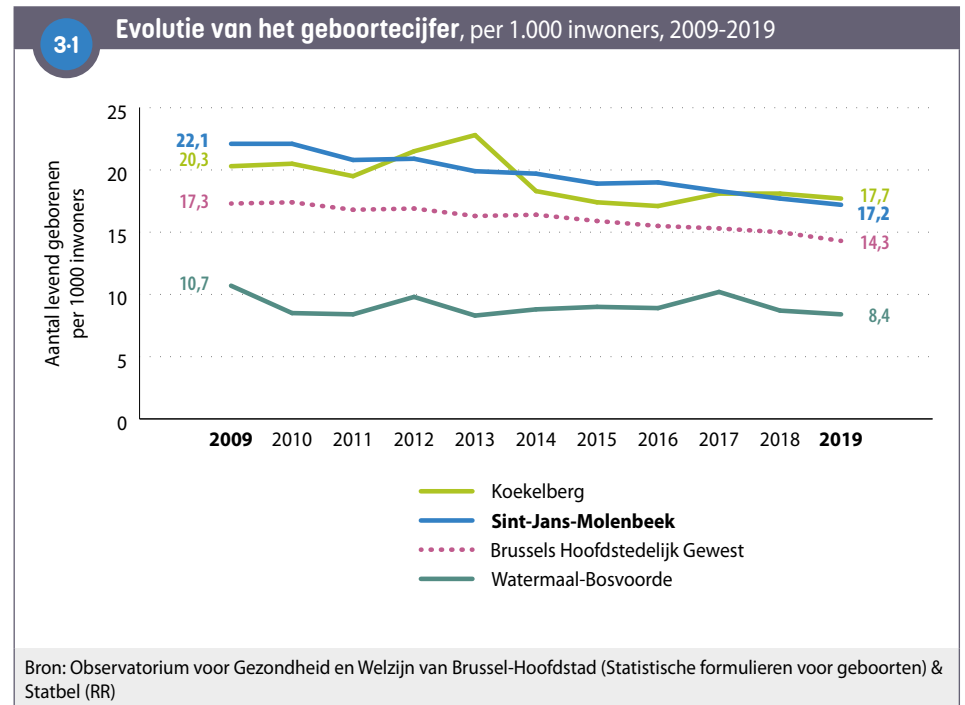
In 2019 zijn, vertrekkend van de [Statistische formulieren voor geboorten](#) (met inbegrip van de geboorten die niet in het bevolkingsregister zijn opgenomen, maar zonder de geboorten die in het buitenland hebben plaatsgevonden), 1.684 kinderen geboren in een Molenbeeks huishouden. Het [geboortecijfer](#) was dat jaar 17 ‰. Dit cijfer ligt lager dan het gewestelijk cijfer (14 ‰). Sint-Jans-Molenbeek is de Brusselse gemeente met het tweede hoogste geboortecijfer, net na Koekelberg. Het is in Watermaal-Bosvoorde dat dit cijfer het laagst is binnen het Brussels Gewest ^{3.1}.

Het geboortecijfer hangt, voor een gegeven bevolking, af van:

- de trend bij de vrouwen op vruchtbare leeftijd om kinderen te krijgen (gemeten door het [totaal vruchtbaarheidscijfer](#))
- het aandeel van deze vrouwen in de totale bevolking.

In Sint-Jans-Molenbeek is het aandeel vrouwen op vruchtbare leeftijd iets kleiner dan in het Gewest als geheel. Zo wordt het hogere [geboortecijfer](#) dan dat van het Gewest dus vooral verklaard door een hoger [totaal vruchtbaarheidscijfer](#). Ter herinnering: Sint-Jans-Molenbeek is de Brusselse gemeente waar deze indicator het hoogst is (2,2 tegenover 1,6 in het Gewest).

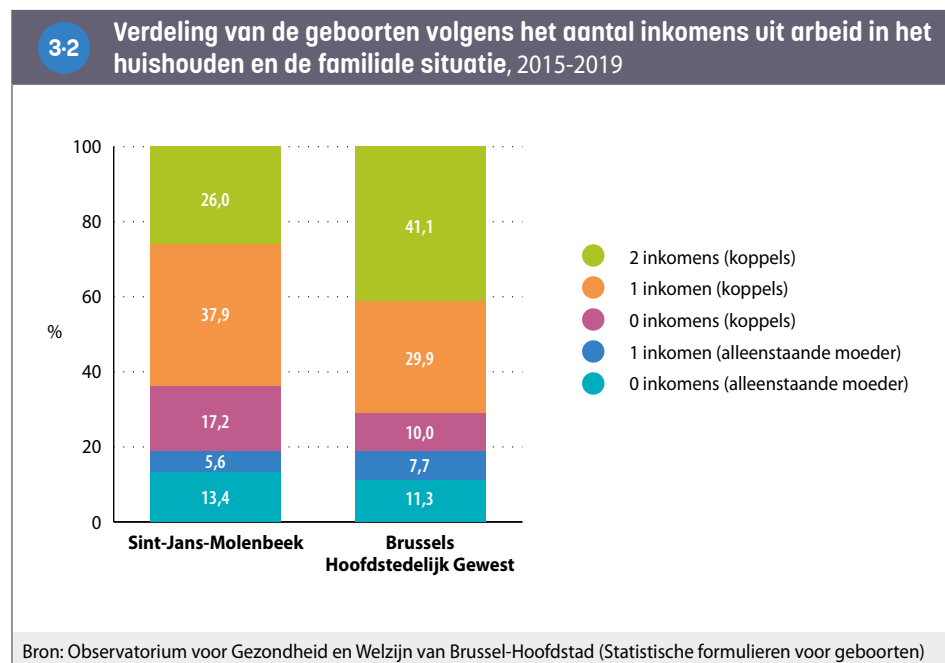
Net als in de andere gemeenten is het [geboortecijfer](#) gedaald in Sint-Jans-Molenbeek: het bedroeg 22 ‰ in 2009. De daling van het geboortecijfer is meer uitgesproken in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest.

In Sint-Jans-Molenbeek vindt bijna een op de vijf geboorten (19 %) plaats in een huishouden dat bestaat uit één vrouw, een percentage dat gelijk is aan dat van het Gewest. Voor 13 % van de geboorten heeft de moeder, naast het feit dat ze alleenstaand is, overigens geen inkomen uit arbeid **3-2**.

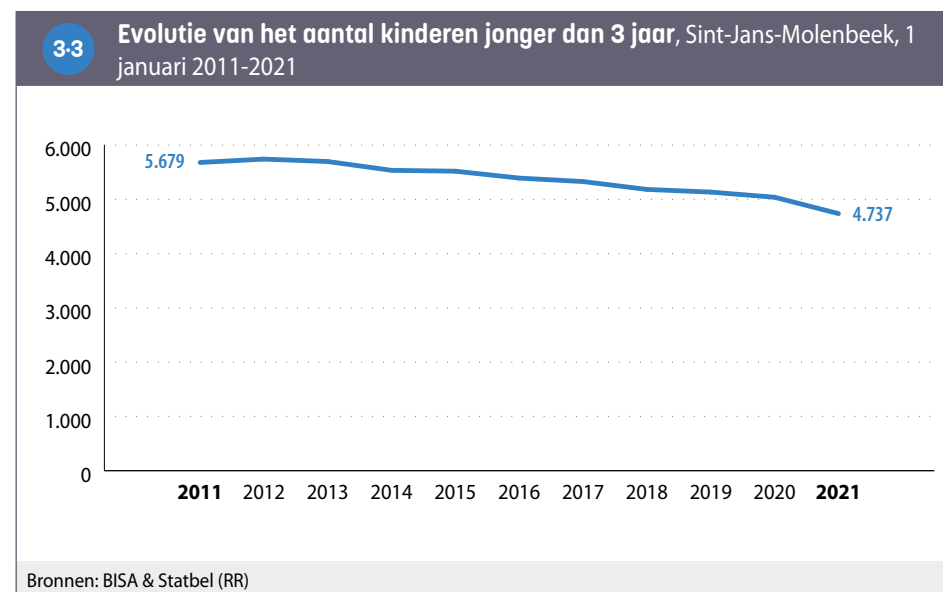
Meer in het algemeen vindt 31 % van de geboorten in de gemeente plaats in een huishouden (alleenstaande ouder of koppel) zonder inkomen uit arbeid, wat een aanzienlijk aandeel is, en beduidend meer dan dat van het Brussels Gewest (21 %).

Bovendien heeft 48 % van de Molenbeekse vrouwen die tussen 2015 en 2019 zijn bevallen een buitenlandse nationaliteit, een percentage dat lager is dan datgene dat wordt waargenomen op niveau van het Gewest (53 %). De Marokkaanse nationaliteit is de sterkst vertegenwoordigde nationaliteit bij de niet-Belgische vrouwen van de gemeente die in 2019 zijn bevallen (16 % van alle geboorten), gevolgd door de Roemeense (7 %) en Syrische (4 %) nationaliteit. Het aandeel van de geboorten waarvan de moeder Marokkaanse is, schommelt maar vertoont de tendens om sinds 2009 te dalen, in tegenstelling tot het aantal geboorten waarvan de moeder Roemeense of Syrische is, die duidelijk in aantal toenemen.

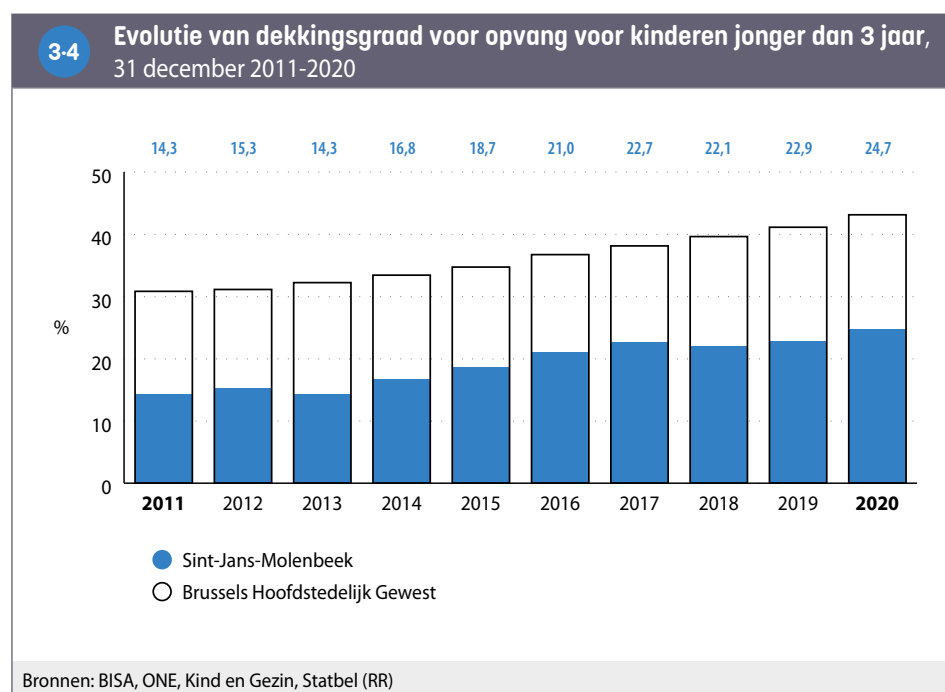
3.2. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

Op 1 januari 2021 telt Sint-Jans-Molenbeek 4.737 kinderen jonger dan 3 jaar, goed voor 4,8 % van de totale bevolking (tegenover 3,9 % in het Brussels Gewest). Sint-Jans-Molenbeek is de Brusselse gemeente met het tweede grootste aandeel kinderen jonger dan drie jaar. Het aantal kinderen jonger dan 3 jaar is op 10 jaar tijd evenwel aanzienlijk gedaald in de gemeente **3-3**. Deze dalende trend in het aantal kinderen van deze leeftijd wordt algemeen waargenomen in het hele Brussels Gewest, maar is veel meer uitgesproken in Sint-Jans-Molenbeek (-17 % tussen 2011 en 2021 in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover -9 % in het Brussels Gewest).

3.3. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

Op 31 december 2020 bedraagt de **dekkingsgraad van de opvangplaatsen** voor kinderen jonger dan 3 jaar 25 % in Sint-Jans-Molenbeek, dus bijna één plaats per 4 kinderen van deze leeftijd. Dat percentage ligt beduidend lager dan dat van het Brussels Gewest. Na Anderlecht is het de gemeente waar dit percentage het laagst ligt van het Gewest. Het is de afgelopen 10 jaar toegenomen in de gemeente, als gevolg van zowel een toename van het aantal plaatsen (+43 %) als een afname van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar (-17 %) **3-4**.

Op 31 december 2020 beschikt Sint-Jans-Molenbeek over 1.169 plaatsen in de kinderopvang **3-5**. Het gaat bijna uitsluitend om plaatsen in de collectieve opvang. Gezinsopvang (onthaalouders) is doorgaans relatief weinig ontwikkeld in het Gewest, en nog minder in Sint-Jans-Molenbeek.

Sommige van deze plaatsen zijn voorbehouden voor (of worden met voorrang toegekend aan) bepaalde categorieën kinderen, bijvoorbeeld kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen (onder meer voor personeel dat niet noodzakelijk in het Brussels Gewest woont), of voor inwoners van de gemeente. In Sint-Jans-Molenbeek zijn er relatief weinig: ze vertegenwoordigen slechts 7 % van het totale aanbod, tegenover 13 % voor het Gewest als geheel. Als we de opvangplaatsen die voorbehouden zijn voor bepaalde categorieën kinderen buiten beschouwing laten, daalt de **dekkingsgraad** (2020) in de gemeente van 25 % naar 23 %.

Als we alleen rekening houden met de volledig toegankelijke plaatsen, dus plaatsen die niet worden aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders, daalt de dekkingsgraad tot 20 % in Sint-Jans-Molenbeek (dus bijna één plaats per vier kinderen jonger dan 3 jaar), een percentage dat lager ligt dan dat van het Gewest (26 %). Zo is in Sint-Jans-Molenbeek 83 % van alle plaatsen niet voorbehouden of aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders. Dit percentage is dan weer veel hoger dan dat van het Gewest (60 %).

3-5 Kinderopvang en toegankelijkheid van het aanbod, 31 december 2015 en 2020

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	2015	2020	2015	2020
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	1.008	1.169	18.576	20.643
waarvan				
Aantal plaatsen in groepsopvang	993	1.154	17.992	20.111
Aantal plaatsen in gezinsopvang	15	15	584	532
waarvan				
Aantal gereserveerde plaatsen of plaatsen met voorrang	86	86	2.691	2.754
Aantal toegankelijke plaatsen	922	1.083	15.885	17.889
Aantal kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	18,7	24,7	34,7	43,1
Aantal toegankelijke kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	17,1	22,9	29,7	37,4
Aantal toegankelijke en inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	15,2	20,4	20,1	25,9
Aandeel inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen ten opzichte van het totaal aantal plaatsen (%)	81,1	82,8	58,1	60,1

Bronnen: BISA, ONE, Kind en Gezin, Statbel (RR)

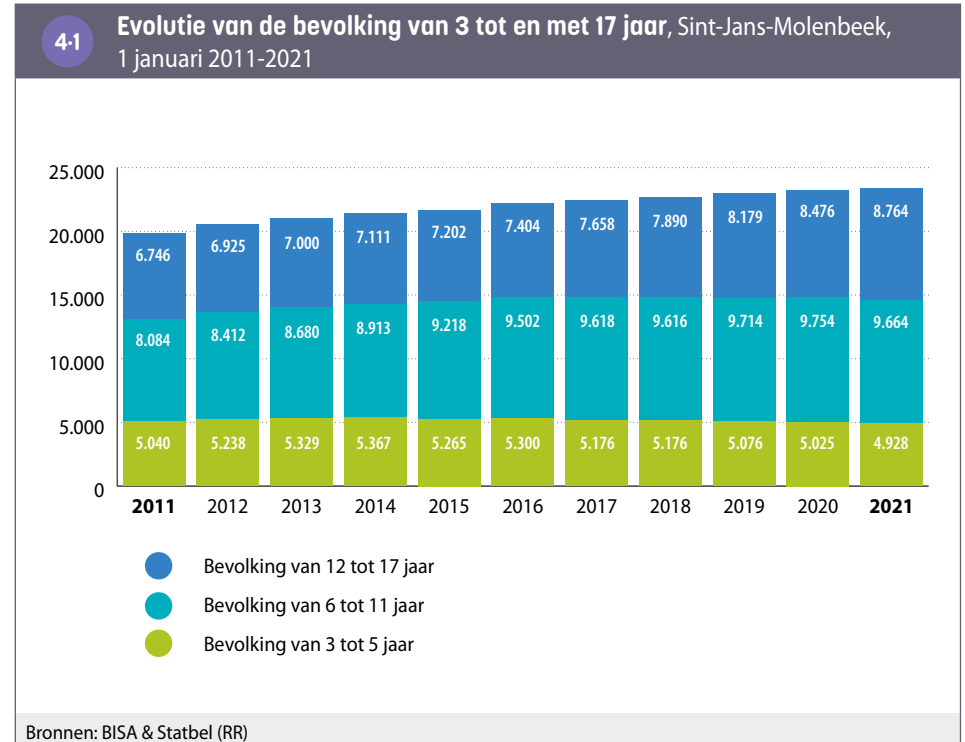
4. ONDERWIJS

4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

Tussen 2011 en 2021 is het aantal kinderen van 3 tot 17 jaar gestegen in Sint-Jans-Molenbeek ⁴⁻¹. De kinderen van 3 tot en met 17 jaar kunnen worden onderverdeeld in drie leeftijdsgroepen: kleuterschool (3 tot 5 jaar), lager onderwijs (6 tot 11 jaar) en secundair onderwijs (12 tot 17 jaar). Over de volledige periode 2011-2021 is het aantal kinderen tussen 3 en 5 jaar licht gedaald (-2 %) in Sint-Jans-Molenbeek, terwijl het aantal kinderen tussen 6 en 11 jaar en het aantal kinderen tussen 12 en 17 jaar is gestegen (respectievelijk +20 % en +30 %). De stijging in de leeftijdsgroep 12-17 jaar in de gemeente is groter dan op gewestelijk niveau.

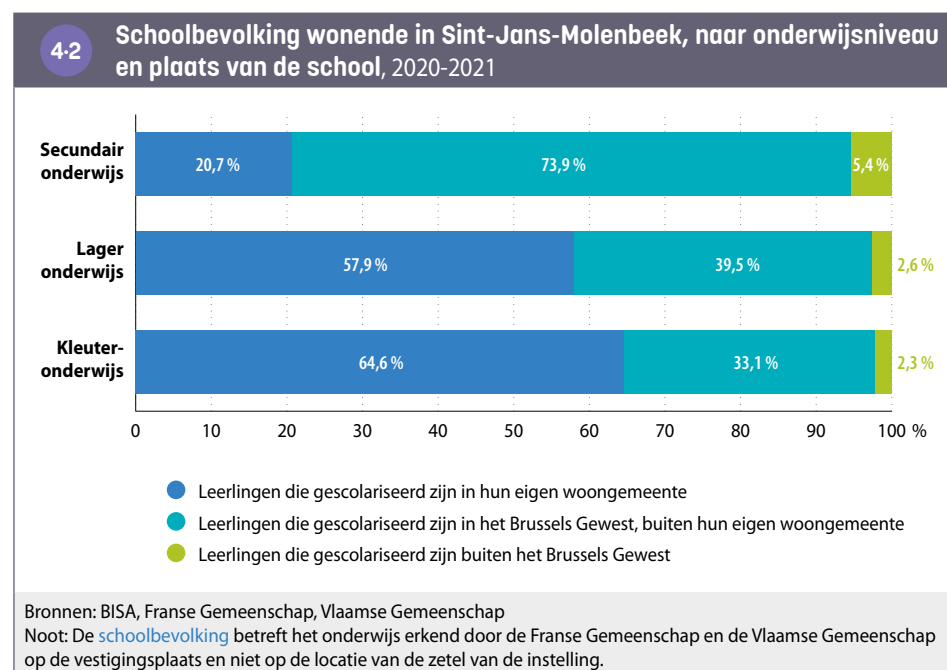
In verhouding tot de totale gemeentebevolking zijn kinderen van 3 tot 5 jaar, van 6 tot 11 jaar en van 12 tot 17 jaar goed voor respectievelijk 5 %, 10 % en 9 % van de totale bevolking in 2021. Het percentage van de 3- tot 5-jarigen is licht gedaald ten opzichte van 2011, in tegenstelling tot de percentages van de 6-11-jarigen en 12-17-jarigen.

Merk op dat de cijfers in Figuur ⁴⁻¹ gebaseerd zijn op de [officiële bevolking](#). Als gevolg hiervan zijn sommige kinderen (waarvan de ouders bijvoorbeeld in het [Wachtregister](#) zijn ingeschreven of in een onregelmatige situatie verkeren) niet meegeteld. Deze kinderen kunnen evenwel schoollopen in de gemeente en meegeteld worden in de gegevens over de [schoolbevolking](#). Omgekeerd zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingcijfers voorkomen maar die we niet terugvinden in de gegevens over de schoolbevolking. Deze schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse Gemeenschap. Dit verklaart de mogelijke verschillen tussen de gegevens over de officiële bevolking en die over de schoolbevolking (zie volgend punt).

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN DE SCHOOL EN ONDERWIJSVORM

In de loop van het schooljaar 2020-2021 zijn respectievelijk 5.536, 10.049 en 9.974 in Sint-Jans-Molenbeek wonende kinderen ingeschreven in het kleuter-, basis- en secundair onderwijs in een van de twee Gemeenschappen (Frans of Vlaams)⁹. Van de leerlingen die ingeschreven zijn in het kleuteronderwijs, gaat 65 % naar een school die gelegen is in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover 58 % van de leerlingen die ingeschreven zijn in het basisonderwijs en 21 % in het secundair onderwijs **4-2**.

Hoewel een deel van de leerlingen die in de gemeente wonen dus buiten de gemeente naar school gaat, zijn er ook bewegingen in de tegenovergestelde richting. 21 % van de leerlingen die schoollopen in een kleuterschool in de gemeente woont namelijk elders. Dat geldt ook voor 31 % van de leerlingen die naar een basisschool in de gemeente gaan en voor 50 % van de leerlingen die naar een middelbare school gaan.

⁹ Leerlingen die onderwijs volgen buiten de Gemeenschappen (Europese of internationale scholen, privéscholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs) zijn dus niet meegeteld.

De uitsplitsing van de leerlingen in het secundair onderwijs die in Sint-Jans-Molenbeek wonen volgens hun studierichting toont hoe leerlingen in het secundair onderwijs iets minder vaak zijn ingeschreven in het algemeen onderwijs en iets vaker in het beroepsonderwijs dan in het Gewest als geheel. Het aandeel leerlingen in het secundair onderwijs dat is ingeschreven in het buitengewoon onderwijs ligt ook iets hoger in Sint-Jans-Molenbeek **4-3**.

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2020-2021

	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Kleuteronderwijs			
Gewoon kleuteronderwijs	5.496	99,3	99,2
Buitengewoon kleuteronderwijs	40	0,7	0,8
Totaal kleuteronderwijs	5.536	100	100
Lager onderwijs			
Gewoon lager onderwijs	9.564	95,2	95,6
Buitengewoon lager onderwijs	485	4,8	4,4
Totaal lager onderwijs	10.049	100	100
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	3.139	31,5	32,1
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen</i>	3.056	30,6	33,5
<i>Technisch</i>	1.677	16,8	16,4
<i>Kunst</i>	28	0,3	0,5
<i>Beroeps</i>	1.379	13,8	11,3
<i>Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO)</i>	157	1,6	1,6
Buitengewoon secundair onderwijs	431	4,3	3,5
Secundair DASPA en OKAN	107	1,1	1,1
Totaal secundair onderwijs	9.974	100	100

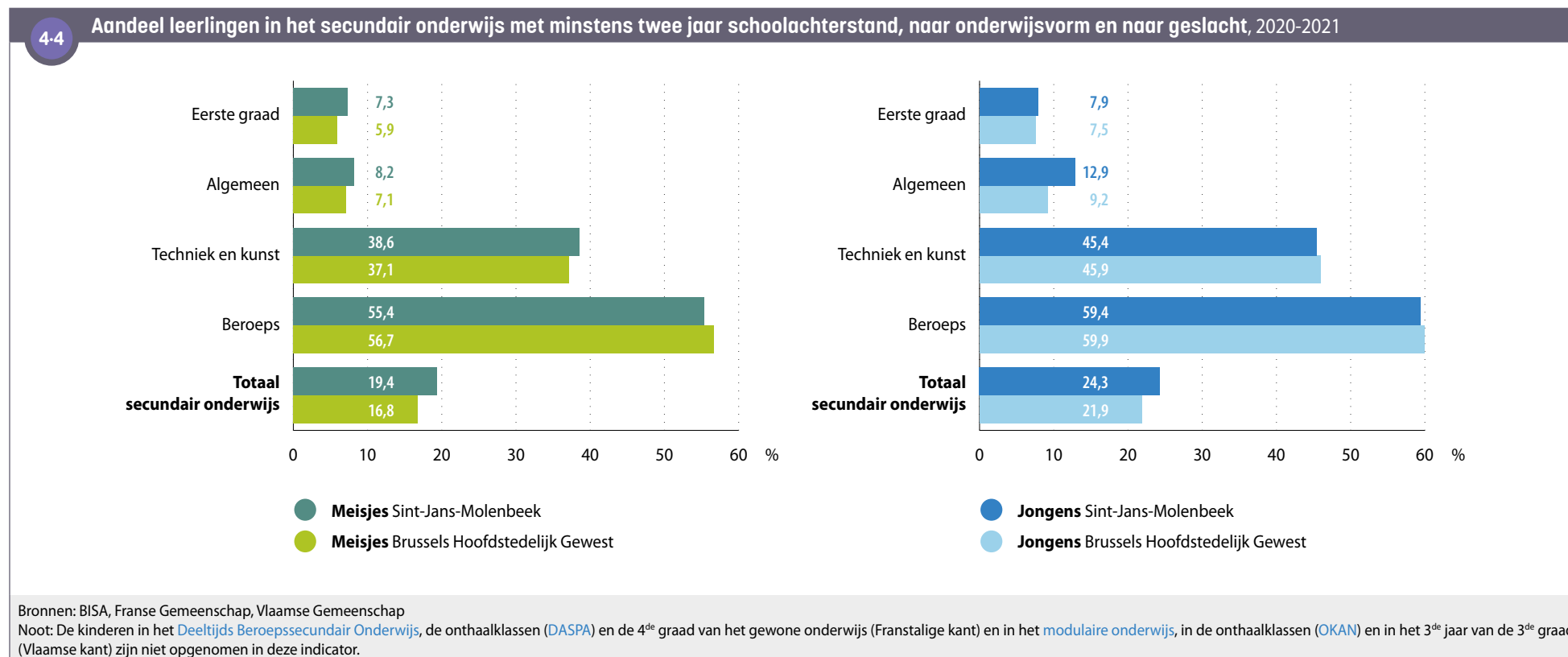
Bronnen: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gegroepeerd.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

Van de leerlingen die in Sint-Jans-Molenbeek wonen, heeft 24 % van de jongens en 19 % van de meisjes een schoolachterstand (van minstens twee jaar) in het secundair onderwijs. Deze percentages liggen iets hoger dan die van het Gewest (respectievelijk 22 % en 17 %).

Het aandeel leerlingen met een schoolachterstand hangt sterk samen met de studierichting, zowel in Sint-Jans-Molenbeek als op gewestelijk niveau. Het beroepsonderwijs kent het hoogste percentage leerlingen met een onderwijsachterstand, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs en daarna het algemeen onderwijs. Algemeen beschouwd vertonen jongens een grotere schoolachterstandgraad dan meisjes.

Als we een onderscheid maken per studierichting en per graad, stellen we vast dat het aandeel leerlingen met een achterstand groter is in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest in de eerste graad, in het algemeen onderwijs en in het technisch onderwijs voor meisjes. Het is dan weer gelijk of zelfs iets lager in het technisch onderwijs voor jongens en in het beroepsonderwijs voor zowel jongens als meisjes ⁴⁻⁴.

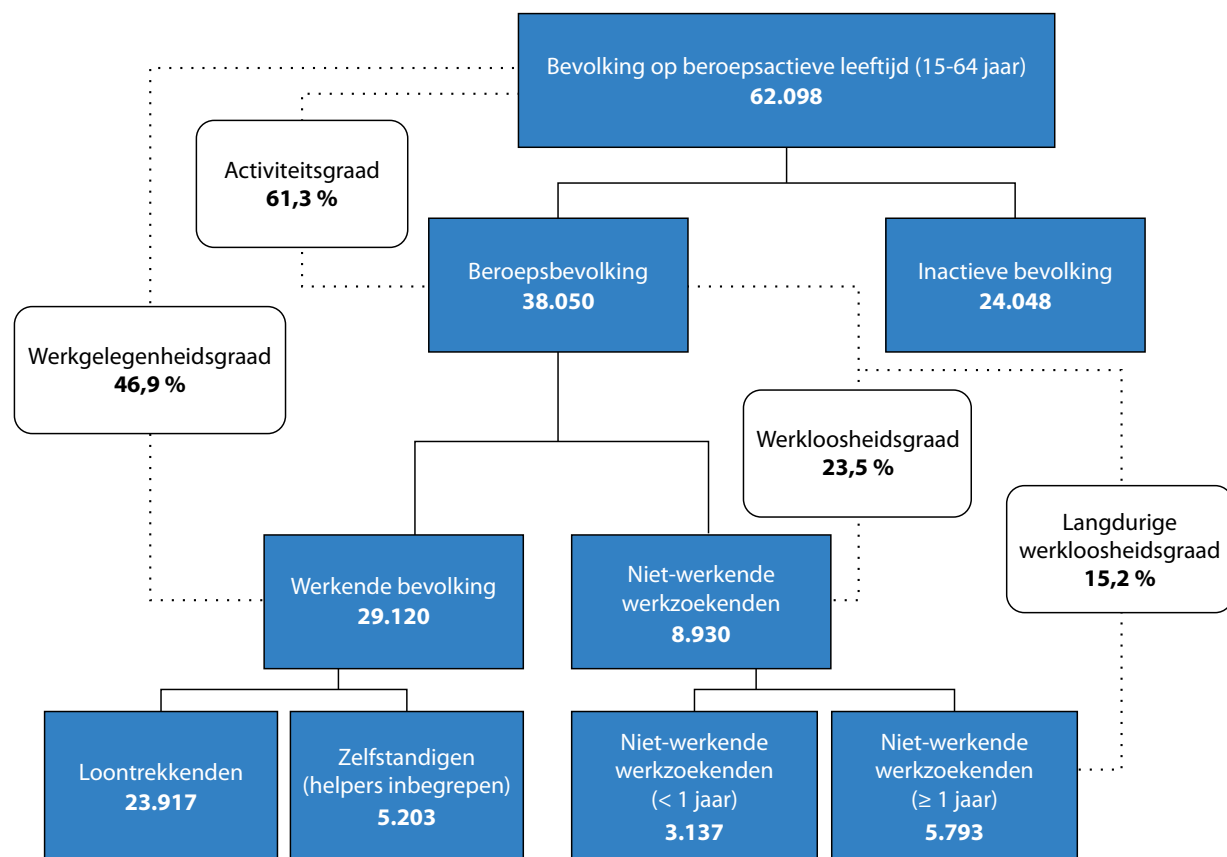
5. ARBEIDSMARKT

5-1

Structuur en voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Sint-Jans-Molenbeek, jaargemiddelde 2019

5.1. SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2019 zijn 38.050 inwoners van Sint-Jans-Molenbeek, ofwel iets minder dan twee derde van de 62.098 personen op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) actief op de arbeidsmarkt. Ongeveer 77 % van hen heeft werk en 23 % is bij Actiris ingeschreven als *niet-werkende werkzoekende* (NWWZ). Van deze werklozen is twee derde minstens een jaar werkloos **5-1**.

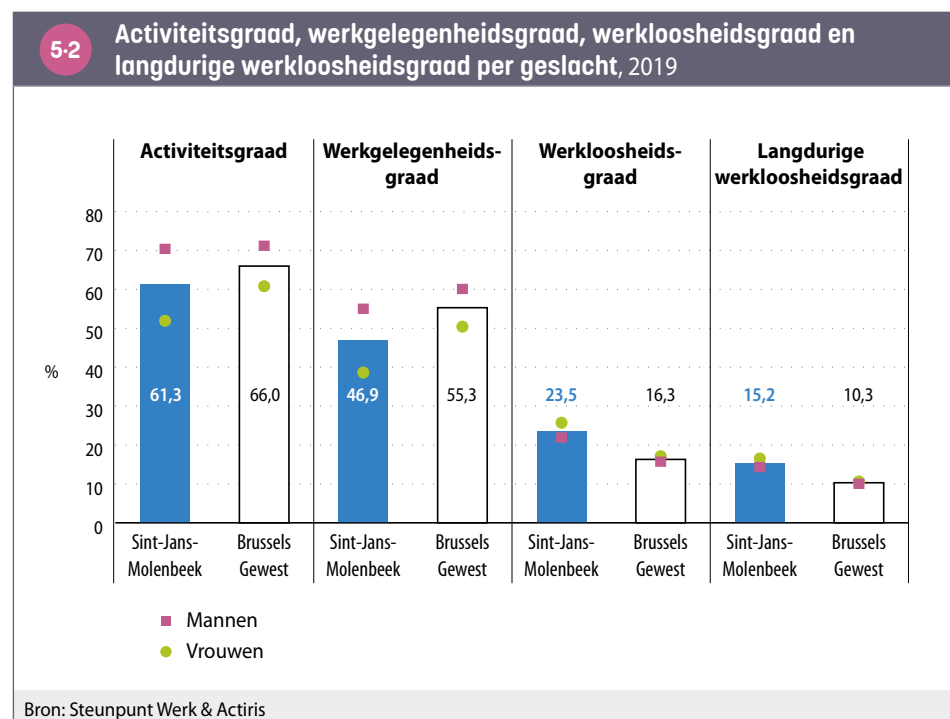
Bronnen: Steunpunt Werk, Actiris

Noot: De bevolking op beroepsactieve leeftijd is het gemiddelde van de bevolking op beroepsactieve leeftijd op 1 januari 2019 en die op 1 januari 2020.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

De **activiteitsgraad** (15-64 jaar) in Sint-Jans-Molenbeek ligt lager dan in het Brussels Gewest in zijn geheel, met een duidelijk groter verschil voor vrouwen (52 % in Sint-Jans-Molenbeek tegenover 61 % voor het Gewest). Binnen de **beroepsbevolking** ligt de **werkloosheidsgraad** (volledig en langdurig¹⁰) voor zowel mannen als vrouwen, maar net iets meer uitgesproken voor vrouwen, veel hoger in Sint-Jans-Molenbeek dan op niveau van het Gewest. Tot slot is de **werkloosheidsgraad** lager in de gemeente, met ook hier een groter verschil voor vrouwen.

Over het algemeen is de situatie van de Molenbeekse bevolking op de arbeidsmarkt ongunstig: het is de gemeente met de laagste **activiteitsgraad**, de laagste **werkgelegenheidsgraad** en de hoogste **werkloosheidsgraad** van het Gewest. Daarnaast is dit ook een gemeente waar de genderongelijkheid op het vlak van deze indicatoren bijzonder groot is **5.2**.

De **activiteitsgraad** van jongeren (tussen 15 en 24 jaar) die in Sint-Jans-Molenbeek wonen, ligt iets hoger dan op gewestelijk niveau, waarschijnlijk deels omdat Molenbeekse jongeren minder geneigd zijn om hogere studies te volgen. De activiteitsgraad zowel bij 25-49-jarigen als bij 50-64-jarigen ligt lager dan die van het Gewest en het verschil is nog groter bij de senioren. Voor de jongvolwassenen van Sint-Jans-Molenbeek die zich aandienen op de arbeidsmarkt (**beroepsbevolking** van 15 tot 24 jaar), is de toegang tot de arbeidsmarkt nog moeilijker dan in het Gewest in het algemeen: hun **werkloosheidsgraad** bedraagt 29 %, ofwel meer dan 1 jongere op 4. De werkloosheidsgraad van de leeftijdscategorieën 25-49 jaar en 50-64 jaar is ook hoog en hoger dan op gewestelijk niveau. Het verschil tussen de werkloosheidsgraad in Sint-Jans-Molenbeek en het Gewest neemt toe met de leeftijd: in de leeftijdsgroep 50-64 jaar bedraagt het verschil 8 procentpunten. De **werkloosheidsgraad** voor 15- tot 24-jarigen ligt dicht bij die van het Gewest en is dus het resultaat van een hoger dan gemiddelde activiteitsgraad in combinatie met een werkloosheidsgraad die ook hoger is dan gemiddeld. De werkloosheidsgraad van de leeftijdscategorieën 25-49 jaar en 50-64 jaar is daarentegen minder hoog in Sint-Jans-Molenbeek **5.3**.

5.3 Voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) naar leeftijdsgroep, 2019

	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
15 - 24 jaar	26,2	25,1	18,7	19,2	28,8	23,6
25 - 49 jaar	73,6	77,0	57,3	65,3	22,1	15,1
50 - 64 jaar	62,6	69,2	46,8	57,0	25,3	17,6
Totaal	61,3	66,0	46,9	55,3	23,5	16,3

Bron: Steunpunt Werk

¹⁰ De langdurige **werkloosheidsgraad** komt overeen met het aandeel personen in de beroepsbevolking dat een jaar of langer werkloos is.

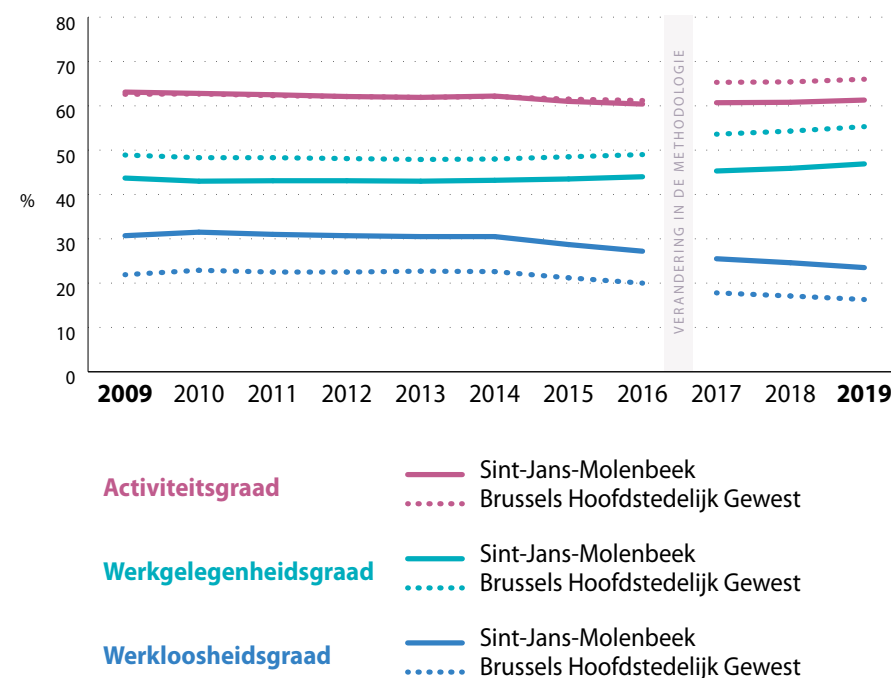
Wat de evolutie van de **activiteitsgraad** en de **werkgelegenheidsgraad** betreft, tekent zich een kentering af **5-4**: sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de beroepsbevolking gerekend, wat de activiteitsgraad en de werkgelegenheidsgraad omhoog trekt. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden de werkgelegenheids- en de activiteitsgraad tot 2016 onderschat en is de **werkloosheidsgraad** overschat. We merken op dat het feit dat de personen die in die instellingen werken nu worden meegerekend, een zeer kleine impact heeft in Sint-Jans-Molenbeek. Er werken in 2021 slechts 248 inwoners van de gemeente in Europese of internationale instellingen¹¹ ofwel minder dan één procent van het totaal van de beroepsbevolking.

Afgezien van de kentering is de activiteitsgraad licht gedaald in de gemeente tussen 2017 en 2019. In dezelfde periode is de **werkgelegenheidsgraad** licht gestegen.

Afgezien van het effect van de kentering op de **werkloosheidsgraad** (zie hierboven), is deze vanaf 2015 in Sint-Jans-Molenbeek, net als in het Brussels Gewest, gedaald. Die daling kan worden verklaard door meerdere factoren, waaronder een verbetering van de economische activiteit in het hele land en bepaalde tewerkstellingsmaatregelen die in het Gewest zijn ingevoerd. Deze daling wordt echter ook verklaard door strengere voorwaarden voor de toegang tot inschakelingsuitkeringen (federale maatregelen). Dat verklaart deels de sterkere daling van de werkloosheid onder jongeren. Sinds 2015 zijn de inschakelingsuitkeringen beperkt tot drie jaar. Er zijn ook andere, meer beperkende voorwaarden ingevoerd (met betrekking tot leeftijd, diploma en wachttijden). Deze sterkere beperking van de RVA-uitkeringen wordt gedeeltelijk weerspiegeld in het aantal inschrijvingen bij Actiris (geen inschrijvingen of schrappingen).

5-4

Evolutie van de werkloosheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en activiteitsgraad, jaargemiddelde 2009-2019

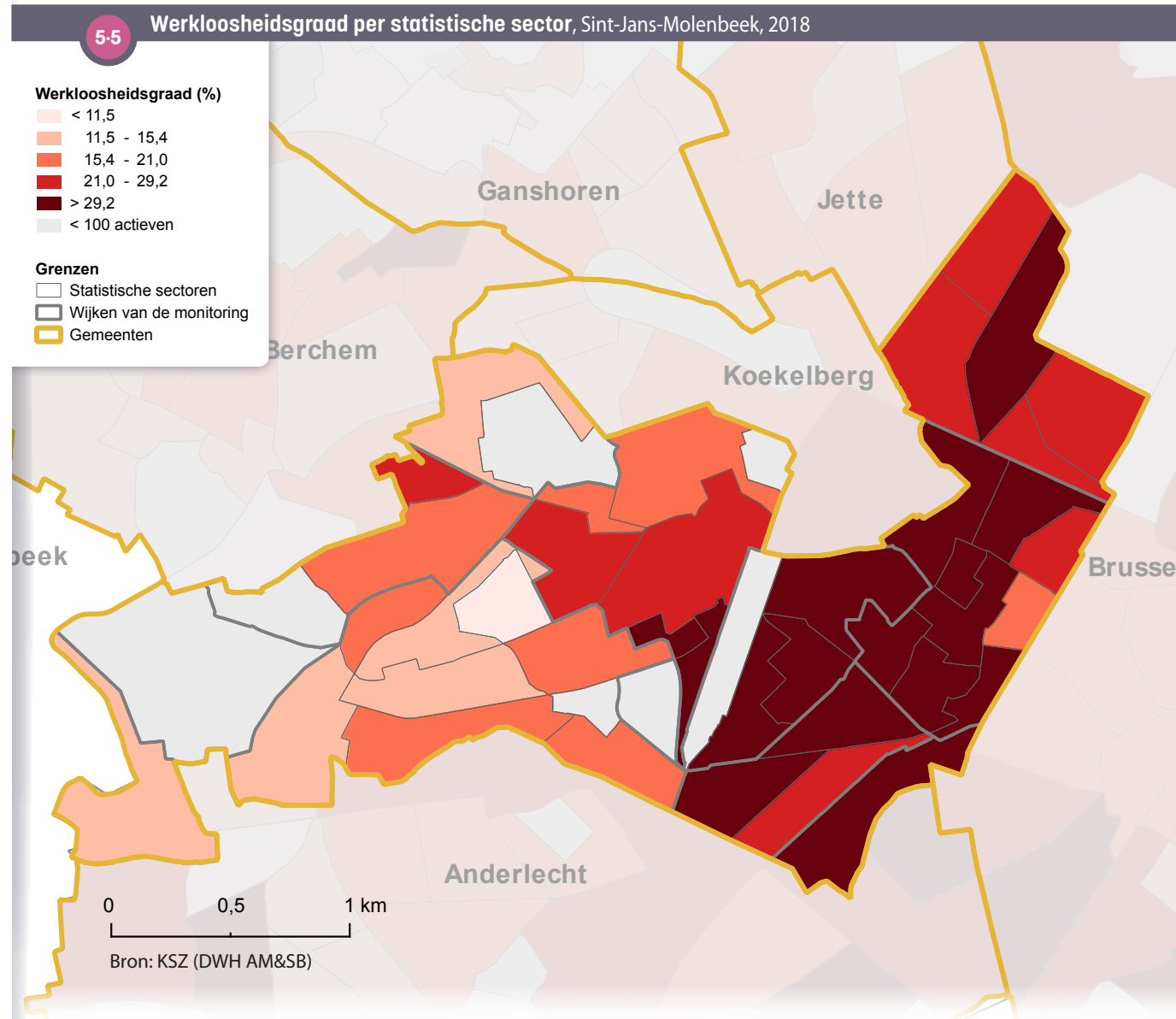
Bron: Steunpunt Werk

Noot: Sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de **beroepsbevolking** gerekend. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden tot 2016 de **werkgelegenheids-** en **activiteitsgraad** onderschat en wordt de **werkloosheidsgraad** overschat.

¹¹ Bron: BISA. Militairen en werknemers onder Belgisch contract (onderworpen aan socialezekerheidsbijdragen) zijn niet in dit aantal inbegrepen.

De [werkloosheidsgraden](#) verschillen binnen de gemeente **5-5**. Ze zijn over het algemeen hoger ten oosten van de spoorlijn en lager in het westen, met uitzondering van de [sector](#) net ten westen van het station (Marie-José Blocs). In het oostelijke deel vertonen twee sectoren langs het kanaal relatief lage percentages vergeleken met de aangrenzende sectoren. Het werkloosheidspercentage varieert van 12 % (sector Benes¹²) tot meer dan 40 % (sectoren Brunfaut en Marie-José).

¹² De [werkloosheidsgraad](#) is nog lager in de sector Daring (3 %), maar het gaat om een zeer dunbevolkte [sector](#).

5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de *niet-werkende werkzoekenden* (NWWZ) – ingeschreven bij Actiris – in Sint-Jans-Molenbeek verschilt van het profiel op gewestelijk niveau **5-6**. De NWWZ's van de gemeente hebben vaker een laag opleidingsniveau of een diploma dat niet erkend wordt in België dan de NWWZ's van het Gewest. Ze hebben ook iets vaker een niet-Europese nationaliteit (22 % van de NWWZ's in de gemeente, tegenover 19 % van die in het Gewest als geheel) en zijn vaker man. De werkloosheid is iets vaker langdurig en jongeren onder de 25 jaar zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met de NWWZ's van het Gewest als geheel.

5.4. KENMERKEN VAN DE MOLENBEEKSE LOONTREKKENDEN

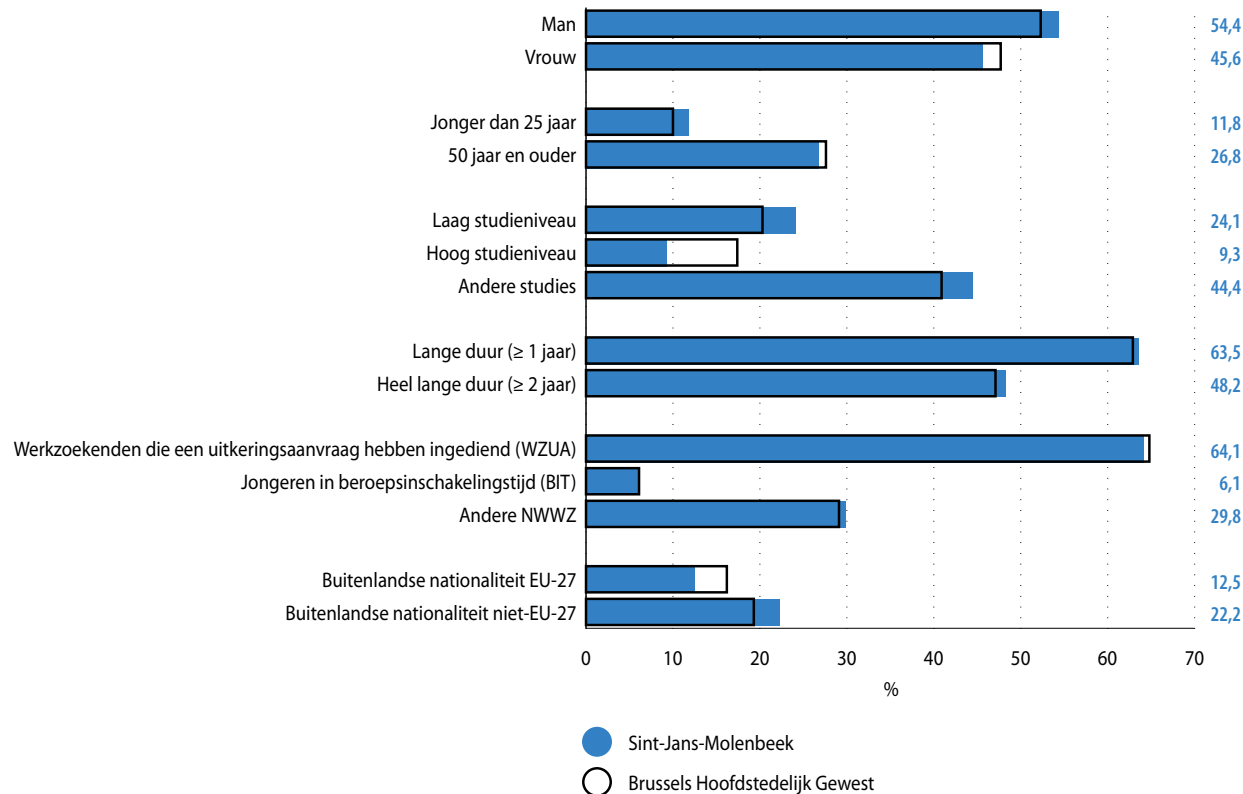
In 2019 zijn 23.917 Molenbeekse inwoners loontrekkenden. Van hen werkt 15 % in de gemeente waar ze wonen en 85 % er buiten¹³. In tegenstelling tot het volgende hoofdstuk ('Economische activiteit'), waar er dieper wordt ingegaan op de loontrekkenden die in Sint-Jans-Molenbeek werken, richt dit hoofdstuk zich op de kenmerken van de loontrekkenden die in Sint-Jans-Molenbeek wonen.

Deeltijdse loontrekkenden

Over het algemeen werken vrouwen in Sint-Jans-Molenbeek en in de rest van het Gewest veel vaker deeltijds dan mannen. Bovendien komt deeltijds werk vaker voor onder de Molenbeekse loontrekkenden dan onder alle loontrekkenden van het Gewest, vooral onder vrouwen. Het is namelijk zo dat 47 % van de loontrekkende vrouwen en 22 % van de loontrekkende mannen deeltijds werkt in Molenbeek, tegenover respectievelijk 42 % en

5-6

Verdeling van de niet-werkende werkzoekenden volgens diverse kenmerken (% van het totaal aantal NWWZ), 2021

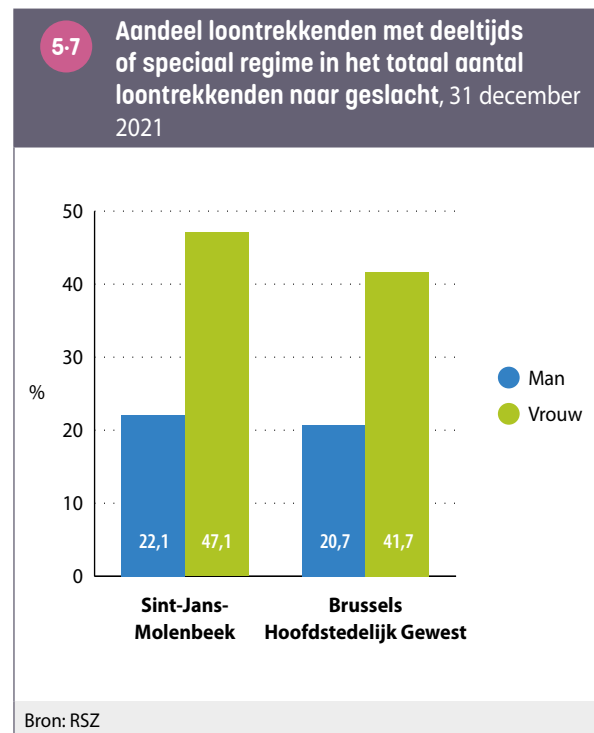

Bron: Actiris, berekeningen BISA

Noot: De categorie 'andere studies' groepeert de NWWZ met een diploma dat niet erkend is in België. Het gaat om diploma's van scholen in het buitenland, ongeacht het studieniveau.

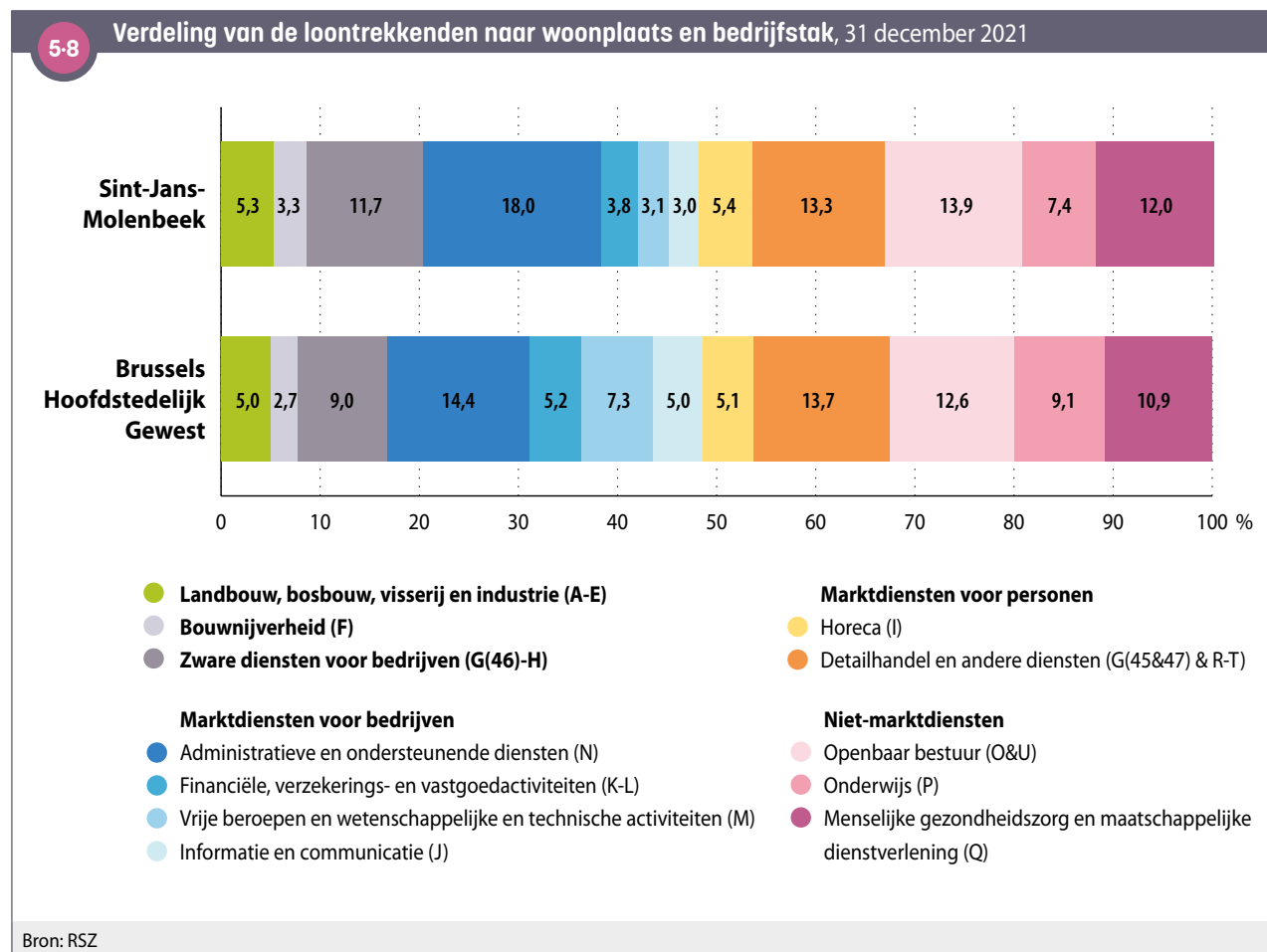
13 Bron: Steunpunt Werk.

21 % in het Gewest **5-7**. Net als bij andere aspecten van de arbeidsmarkt (zie hierboven) zijn de genderversillen (ten nadele van de werkgelegenheid voor vrouwen) meer uitgesproken in Sint-Jans-Molenbeek.

Activiteitssectoren van de Molenbeekse loontrekkenden

De uitsplitsing van de Molenbeekse werknemers per bedrijfstak toont enkele verschillen met de gewestelijke situatie. De loontrekkenden van de gemeente zijn minder vaak tewerkgesteld in gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteitssectoren, in de informatie- en communicatiesector, in het onderwijs en in de financiële, verzekerings- en vastgoedsectoren (5-8). Aan de andere kant zijn ze vaker werkzaam in de activiteitensectoren **administratieve en ondersteunende diensten** of **zware diensten aan bedrijven** **5-8**. Over het algemeen zijn Molenbeekse werknemers minder vaak tewerkgesteld in sectoren die, op niveau van het Gewest, meer hooggekwalificeerde werknemers tewerkstellen.

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

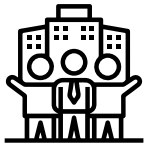
6-1

Beschrijving van de economische activiteiten in Sint-Jans-Molenbeek, 2019

5.203

maatschappelijke
zetels, btw-plichtig

1.650

lokale
vestigingseenheden

26.670

werknemers

5.392

zelfstandigen

0

werknemers in de
internationale instellingen

6.1. ALGEMENE SITUATIE

In 2019 tellen we op het Molenbeekse grondgebied 5.203 **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige ondernemingen en 1.650 **vestigingseenheden** (exploitatiezetels van ondernemingen met ten minste één bij de RSZ aangegeven werknemer)¹⁴. Deze vestigingen stellen 26.670 personen tewerk (die in de gemeente werken, maar er niet noodzakelijk wonen). Bovendien oefenen 5.392 zelfstandigen hun activiteit uit in Sint-Jans-Molenbeek¹⁵ 6-1. Tot slot is er niemand in de gemeente tewerkgesteld in internationale instellingen.

14 Het aantal **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige bedrijven is bijna altijd groter dan het aantal **vestigingseenheden** in een gemeente. Dat komt doordat de statistieken van de btw-plichtige bedrijven ook ondernemingen bevatten die geen werknemers aangeven bij de RSZ, zoals het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze bedrijven zonder loontrekkende werknemers zijn niet opgenomen in de statistieken van de lokale vestigingseenheden.

15 Een bedrijf kan gekoppeld zijn aan een rechtspersoon (nv, bvba, coöperatie) of een natuurlijke persoon (een zelfstandige). Een **maatschappelijke zetel** is de centrale vestiging van een bedrijf (de enige als het bedrijf 1 vestiging heeft, de plaats waar de jaarbalans wordt opgemaakt als het er meerdere heeft). De statistieken tellen het aantal bedrijven met een btw-nummer. Niet alle bedrijven hebben een btw-nummer, de vrije beroepen zijn bijvoorbeeld niet btw-plichtig. Het aantal **zelfstandigen** komt overeen met het aantal inschrijvingen van het RSVZ. Dat aantal omvat in principe alle zelfstandigen, ook de helpers.

6.2. DE SPECIFIEKE ECONOMISCHE KENMERKEN VAN SINT-JANS-MOLENBEEK

In vergelijking met het gehele Brussels Gewest hebben de jobs in Sint-Jans-Molenbeek de volgende kenmerken 6-2:

- het percentage zelfstandigen is groter (17 % van de personen tewerkgesteld in Sint-Jans-Molenbeek zijn zelfstandigen, tegenover 13 % in het Gewest);
- de arbeiders zijn in verhouding met meer dan in het Brussels Gewest als geheel, in tegenstelling tot de ambtenaren;
- het aandeel vrouwen onder de loontrekkenden is groter.

6-2

Kenmerken van de werkenden, naar werkplaats, 2019

	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Aandeel van de zelfstandigen bij de werkenden	16,8 %	13,2 %
Verdeling van de arbeid in loondienst volgens statuut		
Aandeel arbeiders	23,4 %	20,1 %
Aandeel bedienden	61,0 %	61,9 %
Aandeel ambtenaren	15,6 %	17,9 %
Verdeling van de loontrekkenden naar geslacht		
Aandeel vrouwen	54,5 %	51,2 %
Aandeel mannen	45,5 %	48,8 %
Bronnen: Steunpunt Werk, RSZ; berekeningen BISA Noot: de gegevens met betrekking tot statuut en geslacht hebben betrekking op de loontrekkenden zoals geteld door de RSZ.		

Wat de kenmerken van het bedrijfsweefsel in Sint-Jans-Molenbeek betreft, telt de gemeente in verhouding tot het aantal inwoners, veel minder bedrijven dan het Brussels Gewest in zijn geheel, zowel op het vlak van **maatschappelijke zetels** als van **vestigingseenheden**. Het

aantal vestigingseenheden is verhoudingsgewijs bijna twee keer kleiner in de gemeente.

Bovendien is de **indicator van de ondernemingsdynamiek**, die het verschil meet tussen de oprichting en de stopzetting van ondernemingen in de loop van een jaar, lager in Sint-Jans-Molenbeek dan voor het Brussels Gewest als geheel **6.3**. De uitsplitsing van de vestigingen in de gemeente volgens het aantal werknemers is vrij gelijkaardig aan die voor alle Brusselse vestigingen. Bijna twee derde van de vestigingen is klein (minder dan 5 werknemers) en de vestigingen met 50 of meer werknemers zijn vrij zeldzaam, met ongeveer 5 % van de vestigingen.

6.3 Beschrijving van de ondernemingen, 2020		
	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Aantal maatschappelijke zetels voor 1.000 inwoners	53,3	92,9
Aantal lokale vestigingseenheden voor 1.000 inwoners	17,0	30,9
Indicator van de ondernemingsdynamiek	2,6 %	2,9 %
Aandeel lokale vestigingseenheden:		
van 1 tot 4 werknemers	65,9 %	64,8 %
van 5 tot 9 werknemers	13,5 %	14,6 %
van 10 tot 49 werknemers	16,0 %	15,6 %
van 50 tot 199 werknemers	3,4 %	3,7 %
van meer dan 200 werknemers	1,3 %	1,3 %
Bronnen: RSZ, Statbel, BISA; berekeningen BISA		

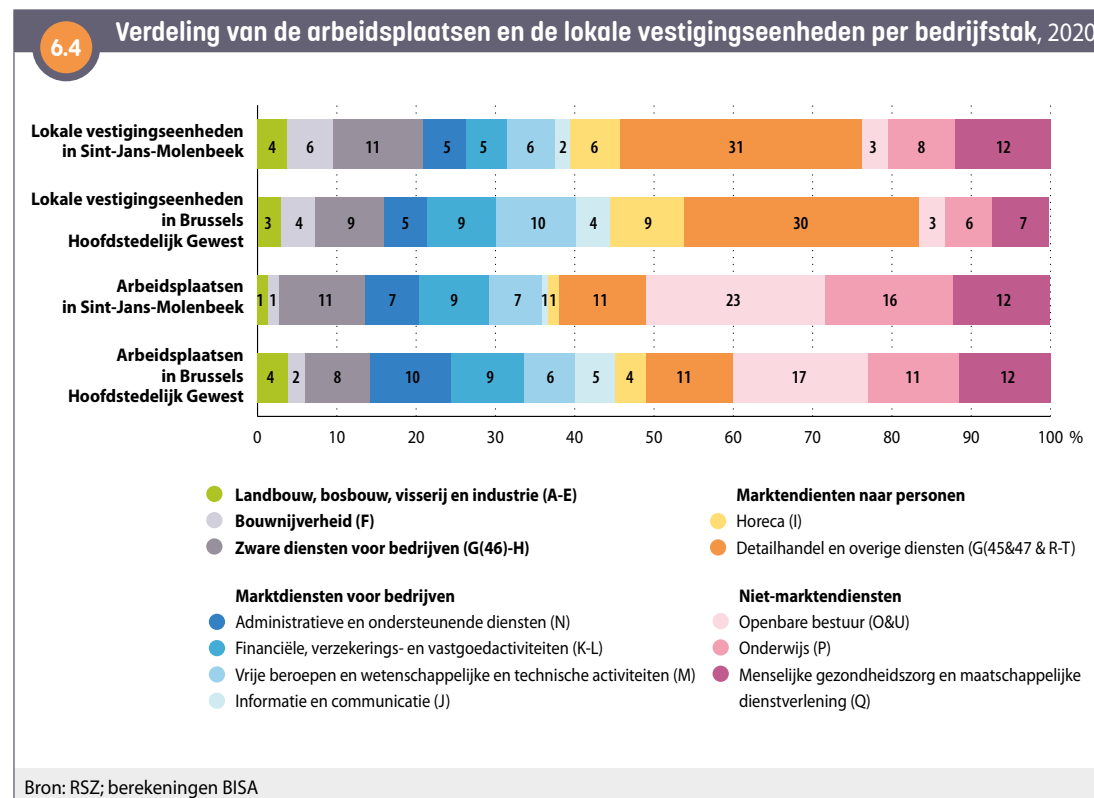
De gemeente vertoont bepaalde sectorale specialisaties die belangrijker zijn in termen van jobs dan van lokale vestigingseenheden **6.4**:

Enkele sectoren zijn oververtegenwoordigd in de gemeente.

- De sector overheidsadministratie is de belangrijkste sector in de gemeente wat het aantal jobs betreft (23 % van de jobs in de gemeente). Deze sector is oververtegenwoordigd in de gemeente in vergelijking met de gewestelijke situatie. De sector is evenwel niet oververtegenwoordigd wat het aantal vestigingen betreft. Het belang van deze sector in de gemeente wordt gedeeltelijk verklaard door de aanwezigheid van het ministerie van de Federatie Wallonië-Brussel, dat een belangrijke werkgever is.

- De onderwijssector, de tweede belangrijkste sector in de gemeente in termen van aantal jobs, is ook oververtegenwoordigd. Hij is goed voor 16 % van de arbeidsplaatsen.
- De jobs binnen de sector van de **zware diensten aan bedrijven** zijn ook oververtegenwoordigd in de gemeente. In Sint-Jans-Molenbeek bestaat deze sector hoofdzakelijk (75 %) uit jobs in de subsector personenvervoer. Dit komt door de aanwezigheid van bus-, metro- en tramdepots van de MIVB in de gemeente.

Andere sectoren zijn echter ondervertegenwoordigd. Het gaat om sectoren die behoren tot de zakelijke dienstverlening aan ondernemingen, zoals de sector van de informatie of de communicatie of de sector van de administratieve en ondersteunende diensten. De horeca is eveneens ondervertegenwoordigd in de gemeente.

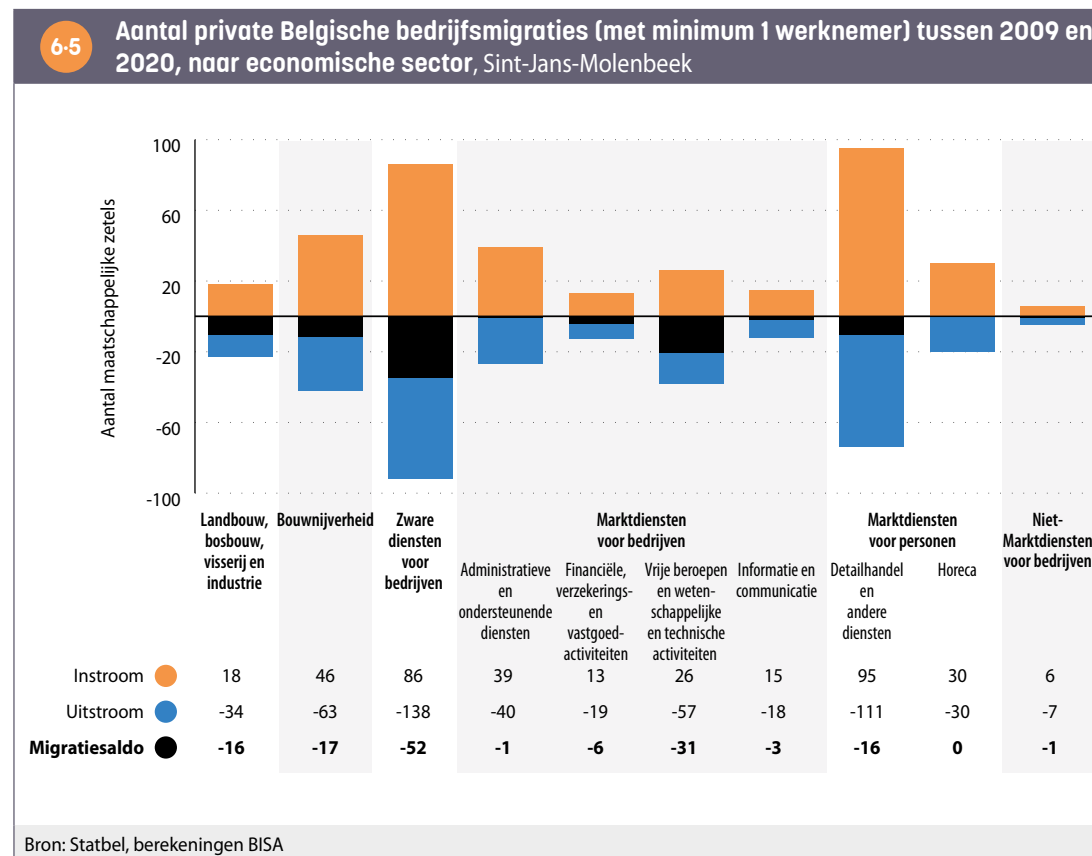
6.3. BEDRIJFSMIGRATIES

Tussen 2009 en 2020 is het **migratiesaldo van bedrijven** in Sint-Jans-Molenbeek, net als in andere Brusselse gemeenten, negatief (-143 bedrijven of -13 per 1.000). Sint-Jans-Molenbeek heeft bedrijven verloren door de migratie van **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met minstens één werknemer¹⁶: in de periode 2009-2020 hebben zich 374 bedrijven gevestigd in Sint-Jans-Molenbeek en hebben er 517 de gemeente verlaten. Sint-Jans-Molenbeek is de Brusselse gemeente met het derde laagste saldo (per 1.000 bedrijven).

De migratiesaldi van bedrijven in Sint-Jans-Molenbeek zijn negatief in alle activiteitensectoren, behalve in de horeca waar het saldo nul is. De meest negatieve saldi worden waargenomen in de sector van de zware diensten aan bedrijven en de gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten **6-5**. Dit weerspiegelt de moeilijkheid om bedrijven te behouden in het stedelijk weefsel van Molenbeek.

Als we de migratie van bedrijven in Sint-Jans-Molenbeek uitsplitsen naar het gewest van herkomst of bestemming (nog altijd voor de periode 2009-2020), observeren we:

- een negatief migratiesaldo voor de migraties uit of naar Vlaanderen en Wallonië (-57 bedrijven, of -5 per 1.000);
- een negatief migratiesaldo uit of naar de 18 andere Brusselse gemeenten (-86 bedrijven, of -8 per 1.000).

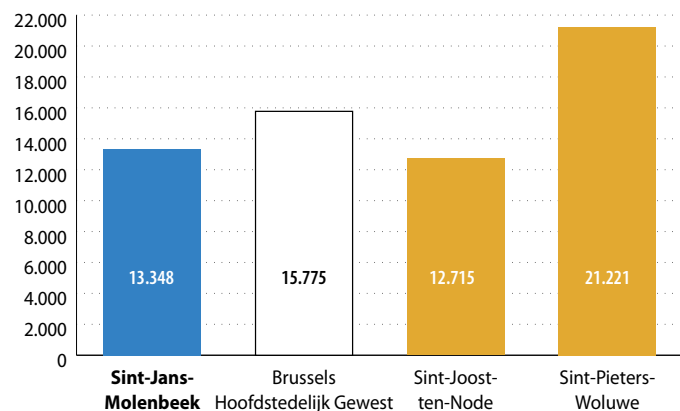
¹⁶ De analyse van de migratie is gebaseerd op de intergemeentelijke verplaatsingen van de **maatschappelijke zetels** van Belgische privébedrijven met ten minste één werknemer over de periode 2009-2020 (zie de Focus nr. 54 en 55 van het BISA voor meer methodologische details).

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening houdend met de samenstelling van de gezinnen bedraagt het [mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen](#)¹⁷ 13.348 euro in Sint-Jans-Molenbeek voor het jaar 2019, wat 15 % onder de Brusselse mediaan ligt. Dat mediaan inkomen is het laagst in de gemeente Sint-Joost-ten-Node en het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe [7-1](#).

7-1 Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner, in euro's, inkomens 2019

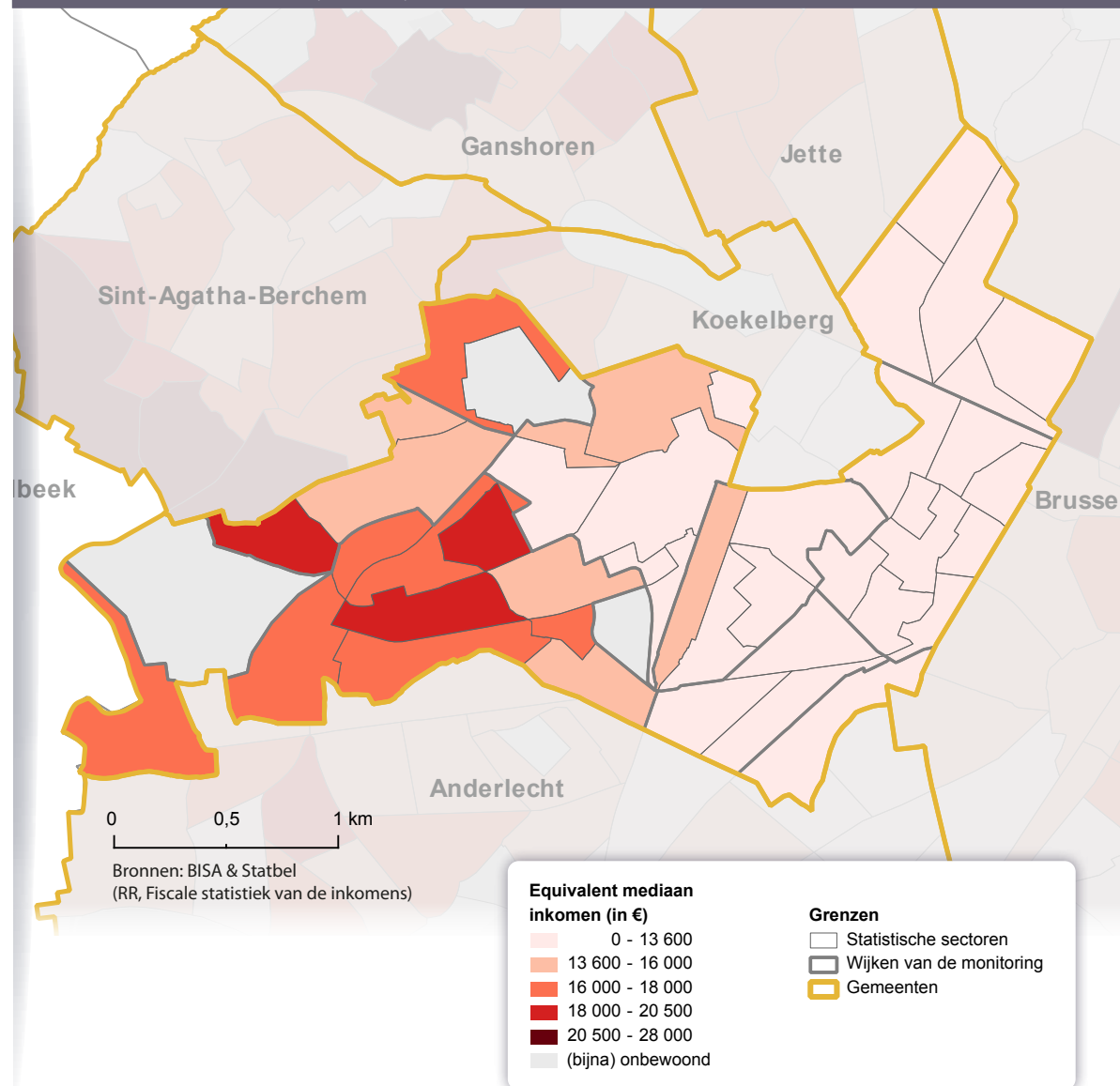
Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Er zijn grote verschillen in de [mediane equivalente inkomens na belastingen](#) op het Molenbeekse grondgebied [7-2](#). Molenbeek strekt zich uit van de [eerste](#) tot de [tweede kroon](#), met verschillende sociaal-economische situaties naargelang

¹⁷ In dit hoofdstuk worden de termen 'mediaan inkomen' of 'mediaan equivalent inkomen' willekeurig gebruikt om te verwijzen naar het 'mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen'.

7-2

Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Sint-Jans-Molenbeek, in euro's, inkomens 2019

de **sectoren**. In de oostelijke helft van de gemeente, vooral langs het kanaal, zijn de mediane inkomens erg laag. Ze zijn zeer laag tot laag in het centrum van de gemeente en over het algemeen hoger in het westelijke deel **7-2**. De gemeente herbergt enkele van de **wijken** met de laagste mediane inkomens in het Gewest: van de 5 Brusselse wijken met de laagste mediane inkomens liggen er drie in Sint-Jans-Molenbeek (Brunfaut, Sippelberg en Centrum). Geen enkele sector van de gemeente heeft een mediaan inkomen van meer dan 20.000 euro.

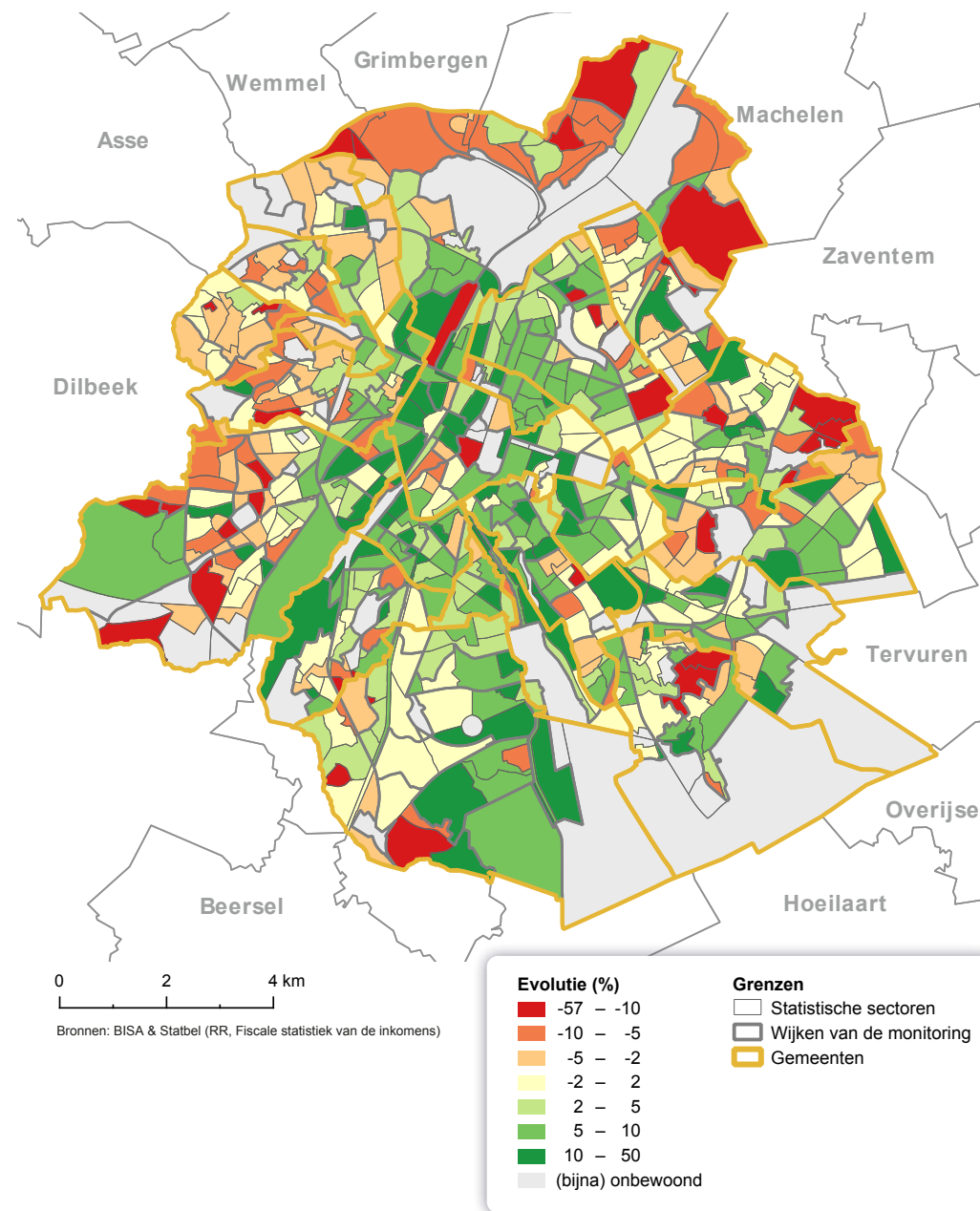
Kaart **7-3** toont de evolutie van de inkomens in reële termen¹⁸ per **statistische sector** tussen 2009 en 2019 in het Brussels Gewest. Over het algemeen stijgt het **mediaan equivalent inkomen** in de **eerste kroon** (waar het oosten van Sint-Jans-Molenbeek deel van uitmaakt), vooral langs het kanaal ter hoogte van de **arme sikkel** (hoewel dit een van de meest achtergestelde gebieden van de hoofdstad blijft). We zien ook een toename in veel welvarende sectoren, vooral in het zuidoostelijke kwadrant van de **tweede kroon**. Omgekeerd zien we een daling van de mediane inkomens in veel **statistische sectoren** van de tweede kroon, in het bijzonder in het noordwesten van het Gewest, maar ook in veel sectoren met sociale huisvesting¹⁹.

De situatie in Sint-Jans-Molenbeek past goed in deze beschrijving van de gewestelijke trend. De **statistische sectoren** in het oosten van de gemeente, dicht bij het kanaal, kennen over het algemeen een stijging van het **mediaan inkomen**. In het westen van de gemeente, in de **tweede kroon**, hebben de meeste sectoren te maken met een daling van het mediaan inkomen. In de gemeente woont in zijn geheel genomen bijna de helft van de bevolking in sectoren die een daling van het mediaan inkomen kennen.

Deze inkomensevoluties in een **statistische sector/wijk** kunnen het gevolg zijn van een verandering in het inkomen van inwoners die gedurende heel de periode ter plaatse zijn gebleven, maar ook van veranderingen in de bevolking (migratie, geboorten en overlijdens) en de evolutie van de kenmerken daarvan.

7-3

Evolutie van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in %, inkomens 2009-2019

18 Het betreft de evolutie van de reële inkomens of inkomens bij constante prijzen, dus met neutralisatie van de gevolgen van de inflatie.

19 Zie BISA (2021) voor meer informatie over deze evoluties.

De mate van **inkomensongelijkheid**, gemeten aan de hand van de **Gini-coëfficiënt**, is minder hoog in Sint-Jans-Molenbeek dan het gemiddelde in de 19 gemeenten **7-4**.

7-4 Gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen per persoon, inkomens 2019		
	Sint-Jans-Molenbeek	Gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten
Gini-coëfficiënt – Totaal belastbaar inkomen per persoon	0,38	0,41
Gini-coëfficiënt – Inkomen na belastingen per persoon	0,30	0,33

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

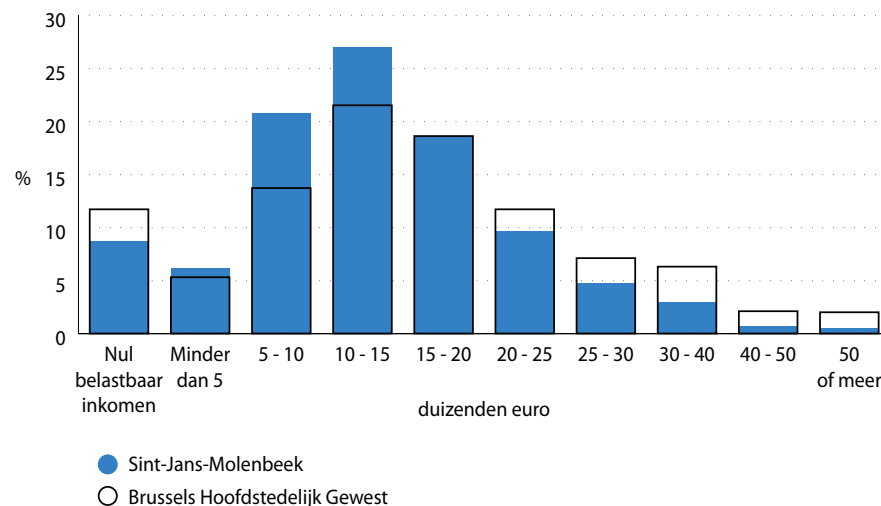
De personen met een **equivalent inkomen na belastingen** tussen 5.000 en 15.000 euro per jaar zijn oververtegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek ten opzichte van de globale gewestelijke situatie. Meer dan de helft van de bevolking van de gemeente heeft een equivalent inkomen in deze schijf. Mensen met een inkomen boven de 15.000 euro zijn dan weer ondervertegenwoordigd in de verschillende klassen, en deze ondervertegenwoordiging neemt toe naarmate de inkomensschijven stijgen **7-5**.

Het aandeel van de bevolking dat leeft in een gezin met een totaal netto belastbaar inkomen dat nul bedraagt, is minder groot in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totale netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen met niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het **leefloon** en tegemoetkomingen voor personen met een handicap), maar ook om internationale ambtenaren, bepaalde studenten enz. In Molenbeek zijn werknemers van internationale instellingen zeldzaam (minder dan één procent van de beroepsactieve mensen, tegenover 7 % op gewestelijk niveau).

De in de vorige paragraaf vermelde categorieën van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage mediane equivalente inkomensklassen vallen (lager dan 5.000 euro), terwijl het effectieve inkomen van sommigen in werkelijkheid hoger is. De personen in deze inkomensklasse zijn licht oververtegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek. Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan de **fiscale statistiek** (zie glossarium).

7-5

Verdeling van de bevolking volgens het equivalent inkomen na belastingen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: Omwille van de eenvoud worden de klassen aangeduid met afgeronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.

Wanneer men het belastbare inkomen bekijkt dat individueel door de belastingplichtigen wordt aangegeven, zien we zowel in Sint-Jans-Molenbeek als in de rest van het Brussels Gewest dat het mediaan belastbaar inkomen van vrouwen globaal genomen lager is dan dat van mannen **7.6**. Dit is het geval voor alle soorten huishoudens, behalve voor alleenstaanden: zowel in Sint-Jans-Molenbeek als op niveau van het Gewest geven alleenstaande vrouwen een hoger belastbaar mediaan inkomen aan dan hun mannelijke tegenhangers. Het is bij koppels met een of meer kinderen dat de genderkloof het grootste is, zowel in Sint-Jans-Molenbeek als in het Gewest als geheel. De mediane inkomens in Sint-Jans-Molenbeek zijn lager dan die van het Gewest, ongeacht het geslacht of het type huishouden.

7.6 Mediaan belastbaar inkomen van de aangevers naar geslacht en positie in het huishouden, in euro's, inkomens 2019

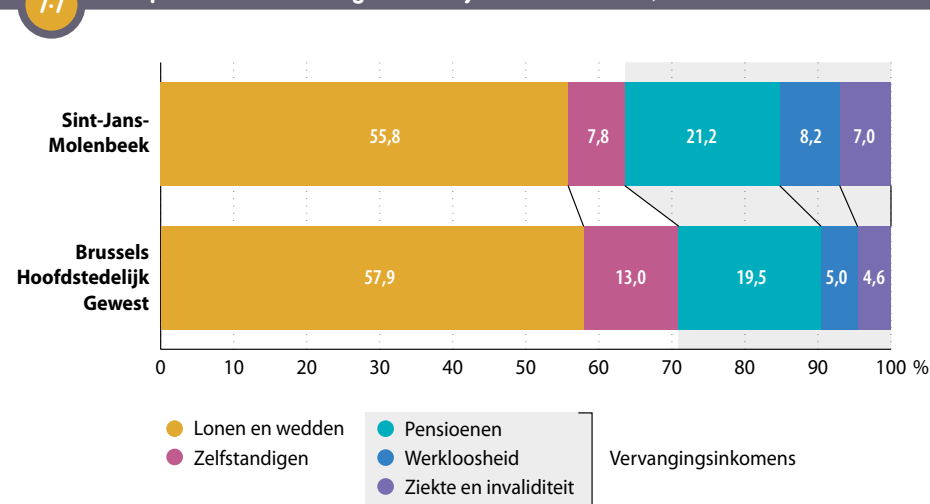
	Sint-Jans-Molenbeek			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Alleenwonend	16.298	17.514	16.933	18.090	19.182	18.753
Samenwonend of gehuwd zonder kinderen	20.981	16.924	19.347	23.208	18.087	21.060
Samenwonend of gehuwd met kind(eren)	20.707	14.790	18.688	23.438	17.525	21.052
Alleenstaande ouder	17.272	16.320	16.493	21.221	18.032	18.495
Totaal	19.596	16.240	17.950	21.751	18.408	19.886

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

- Noot:
- Alleen aangevers die op 1 januari 2019 18 jaar of ouder waren, zijn in deze tabel opgenomen.
  - Aangevers met een nul of negatief belastbaar inkomen (gecorrigeerd met het huwelijksquotiënt) werden uitgesloten voordat het mediaan inkomen werd berekend.
  - De regel 'Totaal' bevat alleen aangevers met het type positie in het huishouden dat in deze tabel wordt gepresenteerd. De inkomens van leden van collectieve huishoudens, kinderen, andere leden van een huishouden of personen die tot andere soorten huishoudens behoren, zijn niet in aanmerking genomen voor de berekening van de medianen in de regel 'Totaal'.

De analyse van de bron van deze fiscale inkomens (voor belastingen) in 2019 weerspiegelt het iets lagere aandeel van de inkomens uit arbeid in loondienst in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest in zijn geheel (56 % en 58 %). Het aandeel van inkomsten uit zelfstandige activiteiten is dan weer veel kleiner in de gemeente (8 % tegenover 13 %). Het inkomen uit arbeid (loontrekkende of zelfstandige) vertegenwoordigt dus een kleiner deel van het totale netto-inkomen in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest als geheel. Het aandeel van de werkloosheidsuitkeringen is dan weer groter in Sint-Jans-Molenbeek (8 % tegenover 5 % in het Gewest). Hetzelfde geldt voor inkomsten uit ziekte- en invaliditeitsuitkeringen (7 % tegenover 5 %). Tot slot is het aandeel van de inkomsten uit pensioenen ook iets groter in Sint-Jans-Molenbeek dan op het niveau van het Gewest (21 % tegenover 19,5 %) **7.7**.

7.7 Componenten van het gezamenlijk netto inkomen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: De inkomens van zelfstandigen worden in de aangiften van de personenbelasting doorgaans onderschat.

7.2. PERSONEN DIE EEN UITKERING ONTVANGEN

Het aantal personen dat een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of een bijstandsuitkering ontvangt, is een indicator van het aantal personen dat met een **beperkt inkomen** moet leven, dat vaak onder de **armoederisicogrens** ligt.

Ongeacht het type bijstand of vervangingsinkomen, is het percentage ontvangers in Molenbeek groter dan in het Gewest **7-8**. Van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) ontvangt 11 % een **leefloon** of **equivalent leefloon**, 11 % een werkloosheidsuitkering, 6 % een invaliditeitsuitkering en 3 % een tegemoetkoming voor personen met een handicap. Het verschil met het Gewest is vooral duidelijk wat betreft het percentage mensen dat een leefloon of equivalent leefloon ontvangt. Van de jongeren tussen 18 en 24 jaar ontvangt 29 % een leefloon of equivalent leefloon, ofwel bijna twee keer meer dan op gewestelijk niveau. Sint-Jans-Molenbeek is, ongeacht de leeftijdsgroep, de gemeente met het hoogste percentage personen dat een leefloon of equivalent leefloon ontvangt.

Bovendien is het percentage 65-plussers dat de IGO ontvangt 18,5 %, tegenover 13 % voor het Brussels Gewest. Ten slotte ontvangt 10 % van de inwoners van Molenbeek in deze leeftijdsgroep een tegemoetkoming voor personen met een handicap, tegenover 6 % voor het Gewest **7-8**.

7-8

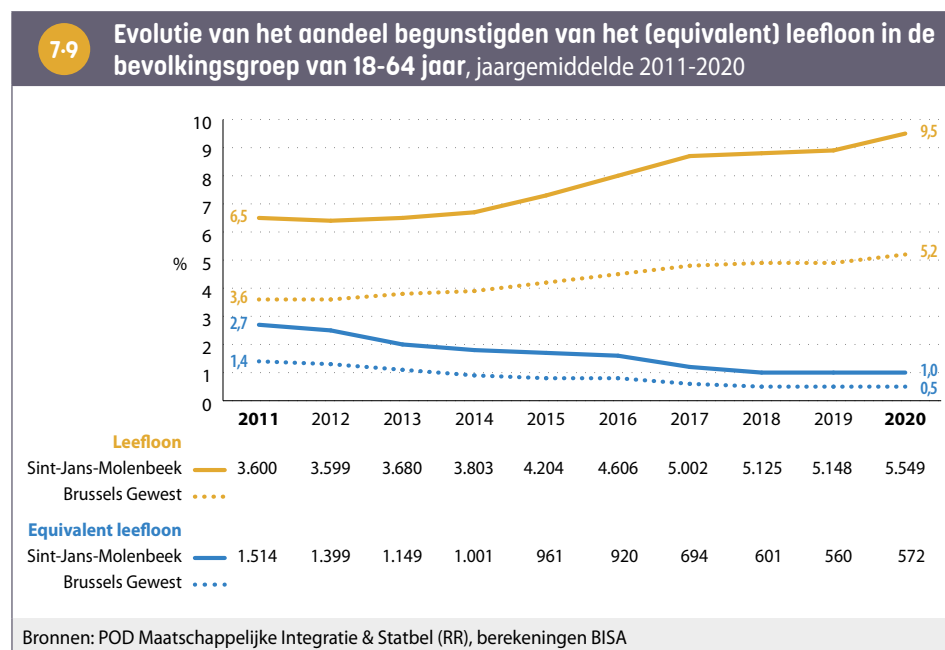
Aantal en percentage personen die een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of sociale bijstandsuitkering ontvangen naar leeftijdsklasse, januari 2011 en 2021

	Sint-Jans-Molenbeek			Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	Aantal (2021)	% (2011)	% (2021)	% (2011)	% (2021)
Bevolking van 18 tot 24 jaar	8.946	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	2.559	16,3	28,6	9,1	15,4
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	312	11,8	3,5	7,9	2,5
Bevolking van 18 tot 64 jaar	58.738	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	6.509	9,1	11,1	5,0	6,0
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	6.417	17,6	10,9	13,2	8,5
Invaliditeitsuitkeringen (2)	3.643	3,4	6,2	3,4	5,1
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	1.606	2,3	2,7	1,8	2,0
Bevolking van 65 jaar en ouder	11.281	100	100	100	100
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	2.085	12,8	18,5	9,3	12,7
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	1.093	8,7	9,7	6,0	6,4

Bronnen: POD MI, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid - DGPH, FPD, Statbel (RR); berekeningen BISA
 (1) Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
 (2) Gegevens voor december 2010 en december 2020.

De **evolutie** over de laatste tien jaar van het aandeel **leefloonontvangers** in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) in Sint-Jans-Molenbeek vertoont een grotere toename dan voor het Brussels Gewest **7.9**. De stijging in Sint-Jans-Molenbeek is vooral merkbaar tussen 2014 en 2017²⁰. Hierop volgt een zekere stagnering, alvorens opnieuw te stijgen als gevolg van de coronacrisis.

Het aantal en het aandeel van de begunstigden van een **equivalent leefloon** is gedurende de periode 2011-2020 (voor de oorlog in Oekraïne) iets sterker gedaald in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest als geheel. Deze trend kan worden verklaard door de afname van de migratiestromen en door bepaalde maatregelen die op federaal niveau zijn genomen op het gebied van het asiel- en migratiebeleid. In deze periode heeft dit geleid tot een vermindering van het aantal asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister zijn ingeschreven en in aanmerking komen voor financiële hulp. Een deel onder hen werd ook naar onthaalstructuren doorverwezen. Het moet worden benadrukt dat die cijfers dateren van vóór de oorlog in Oekraïne en de instroom van vluchtelingen uit dat land, aangezien de Oekraïense vluchtelingen onder tijdelijke bescherming (onder de vereiste voorwaarden) recht hebben op een equivalent leefloon.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVT)

Het aantal **rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming** (RVT) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan worden gebruikt als indicator voor het aantal mensen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2021 hebben 41.135 personen in Sint-Jans-Molenbeek recht op een **verhoogde tegemoetkoming** als titularis of als persoon ten laste, d.w.z. 42 % van de bevolking. Dit is een hoog percentage, dat ver boven dat van het Gewest als geheel (26,5 %) ligt. Als we kijken naar de percentages **RVT** per leeftijdsgroep, blijkt dat deze voor alle leeftijdsgroepen hoger zijn in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest. Onder jongeren tot 24 jaar en ouderen (65 jaar en ouder) ontvangt bijna de helft RVT **7.10**.

7.10 Aantal en percentage rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (RVT), naar leeftijdsklasse en geslacht, januari 2021

Leeftijdsklasse	Sint-Jans-Molenbeek			Brussels Hoofdstedelijk Gewest					
	Aantal rechthebbenden ⁽¹⁾			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking					
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Jonger dan 18 jaar	6.981	6.463	13.444	48,0	47,7	47,9	32,7	32,7	32,7
18 - 24 jaar	2.231	2.312	4.543	50,2	51,4	50,8	31,8	31,7	31,8
25 - 64 jaar	7.860	9.757	17.617	31,3	39,6	35,4	19,4	23,8	21,6
65 jaar en ouder	2.236	3.295	5.531	47,1	50,4	49,0	30,6	35,3	33,4
Totaal	19.308	21.827	41.135	39,5	44,3	41,9	24,8	28,2	26,5

Bronnen: BISA, KSZ (DWH AM&SB), Statbel (RR)
(1) Titularissen en personen ten laste.

²⁰ Deze stijging is waarschijnlijk gedeeltelijk te wijten aan de hervormingen met betrekking tot de inschakelingsuitkeringen van de RVA, die nu beperkt zijn tot 3 jaar en ertoe hebben geleid dat veel mensen zijn uitgesloten van het recht op deze uitkeringen. Sommige van deze mensen hebben zich tot het OCMW gewend.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone begroting van de gemeente betreft het geheel van ontvangsten en uitgaven die op een regelmatige en gebruikelijke wijze voorvallen. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen hebben een onregelmatig karakter. Ze worden apart in beschouwing genomen, in de zogeheten buitengewone begroting.

Na een tekort in 2015, boekte de gemeente Sint-Jans-Molenbeek van 2016 tot 2019 telkens een overschot in de gewone dienst, toen haar ontvangsten groter waren dan haar uitgaven. In de jaren 2015 tot 2017 verbeterde het saldo, vooral door de toename aan ontvangstenzijde. In de jaren 2018 tot 2020 verslechterde het saldo daarentegen, voornamelijk door de groei van de uitgaven. Zo werden het gewone saldo en het gecumuleerd resultaat negatief in 2020.

De ontvangsten en de uitgaven van een gemeente hangen sterk af van haar aantal inwoners. Om gemeenten te kunnen vergelijken worden de ontvangsten en de uitgaven, alsook de schuld en de investeringen daarom uitgedrukt **per inwoner**.

In de rekeningen van 2015-2020 waren de gewone ontvangsten en uitgaven per inwoner, alsook de investeringsuitgaven per inwoner in Sint-Jans-Molenbeek gemiddeld in deze periode lager dan voor het geheel van de 19 Brusselse gemeenten. De gemiddelde schuld per inwoner van de gemeente overtrof daarentegen die van de 19 gemeenten samen **8-1**.

8-1 Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020		
	Sint-Jans-Molenbeek	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	1.513	1.922
Gewone uitgaven in euro per inwoner	1.502	1.886
Schuld in euro per inwoner	1.882	1.463
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	257	292

Bronnen: GOB - BPB & Statbel (RR), berekeningen BISA

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

De **fondsen en dotaties**²¹ vormen als geheel de grootste bron van **ontvangsten** voor Sint-Jans-Molenbeek. Het aandeel van deze bron ligt hoger in vergelijking met de 19 gemeenten samen (55 % ten opzichte van 38 %, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020). De algemene dotatie aan de gemeenten is goed voor 30 % van de ontvangsten van Sint-Jans-Molenbeek, de andere fondsen en dotaties voor 25 % **8-2**. De hervorming van de algemene dotatie in het jaar 2017 leverde voor Sint-Jans-Molenbeek een fors hoger bedrag aan fondsen en dotaties op vanaf 2017, waardoor de compensatie door de gewestelijke dotaties voor de lagere eigen inkomsten van de gemeente werd versterkt. Herleid tot het aantal inwoners, ligt de algemene dotatie van Sint-Jans-Molenbeek in de periode 2015-2020 bij de hoogste van de 19 gemeenten, terwijl de andere fondsen en dotaties net een lager bedrag opleveren per inwoner (naar omhoog getrokken door de stad Brussel).

De tweede grootste ontvangstenbron in Sint-Jans-Molenbeek zijn de opcentiemen op de **onroerende voorheffing**²². Hun aandeel in de gewone ontvangsten is kleiner in vergelijking met de 19 gemeenten samen (24 % tegenover 29 %, gemiddelde van de rekeningen van 2015-2020). Herleid tot het aantal inwoners toont de gemeente een opbrengst uit de onroerende voorheffing die lager is dan voor de 19 gemeenten samen, hoewel het percentage opcentiemen bij de onroerende voorheffing in 2016 werd opgetrokken tot boven het regionale gemiddelde. Dit lage rendement zou kunnen verklaard worden door onder andere een lagere kantoordensiteit en een groter aandeel sociale woningen.

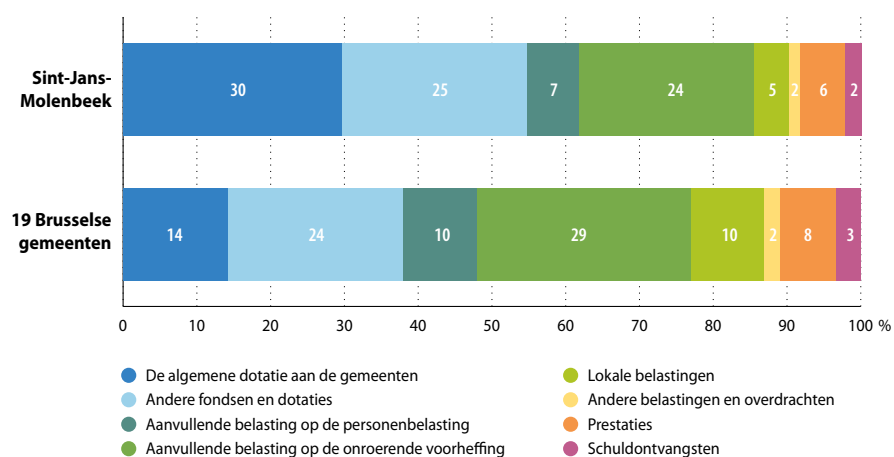
De ontvangsten uit de opcentiemen bij de **personenbelasting**²³ (7 %), uit **prestaties** (6 %) en uit **lokale belastingen** (5 %) vormen eveneens belangrijke inkomensbronnen voor de gemeente. Hun aandeel is echter lager dan voor het geheel van de 19 gemeenten. Net zoals bij de meeste andere gemeenten van het noordwesten en van het centrum van het Gewest is de opbrengst uit de personenbelasting per inwoner relatief zwak in Sint-Jans-Molenbeek. Het mediaan inkomen ligt immers lager in Sint-Jans-Molenbeek dan op regionaal niveau (zie hoofdstuk **7**, Inkomens).

²¹ Algemene dotatie aan de gemeenten (ADG): dotatie vanwege het Brussels Gewest om de algemene financiering te verzekeren. Andere fondsen en dotaties: voor specifieke doeleinden.

²² Belasting op het bezit van onroerende goederen, zoals woningen en gronden.

²³ Belasting op de inkomens van particulieren, zoals lonen en uitkeringen.

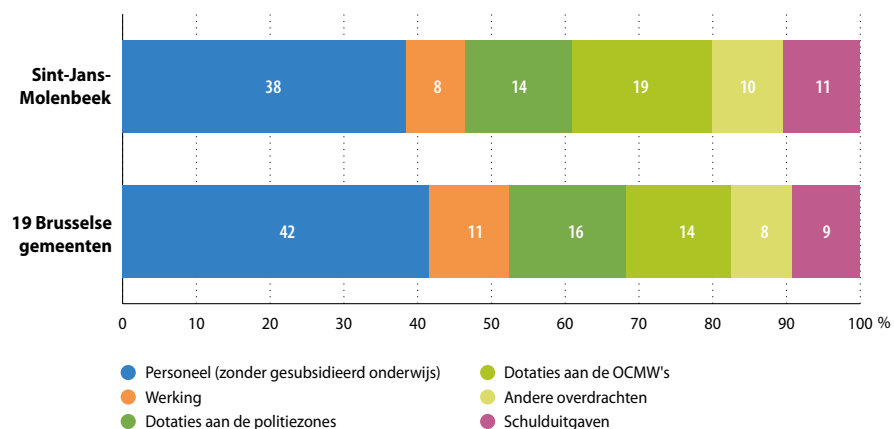
8-2 Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Noten: • De ontvangsten uit prestaties zijn degene die betrekking hebben op de levering van een goed of een dienst door de gemeente (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
• De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteresten.

8-3 Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

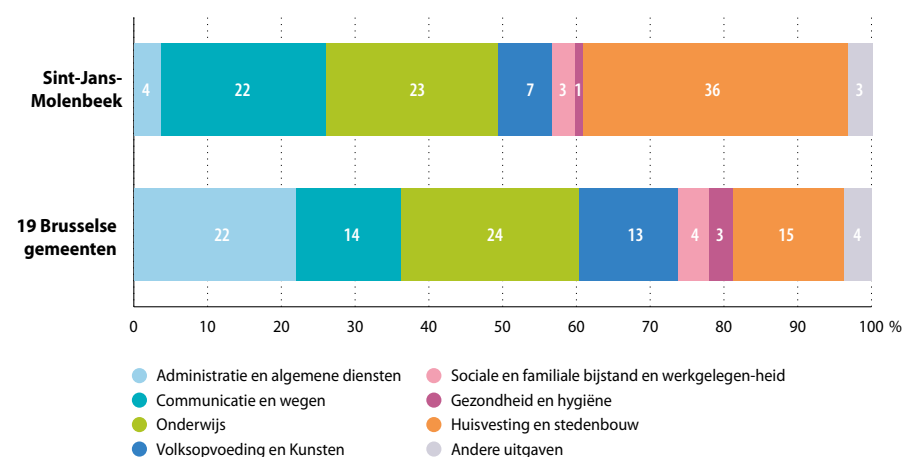
Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Net als in de andere gemeenten, zijn de personeelskosten de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek. Zo werd in de periode 2015-2020 gemiddeld 38 % van de gewone uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur, tegenover 42 % voor de 19 gemeenten **8-3**. De dotatie aan het OCMW, de andere overdrachten en de schulduitgaven zijn relatief hoger in Sint-Jans-Molenbeek, in tegenstelling tot de dotatie aan de politiezone en de werkingsuitgaven.

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Men kan echter vaststellen dat de domeinen huisvesting en stedenbouw (36 %), onderwijs (23 %) en communicatie en wegen (22 %) in de periode 2015-2020 een aanzienlijk deel van de investeringen in Sint-Jans-Molenbeek hebben vertegenwoordigd. Administratie en algemene diensten vertegenwoordigt daarentegen een relatief minder groot aandeel van de investeringen in Sint-Jans-Molenbeek in die periode (4 % tegenover 22 % voor de 19 gemeenten) **8-4**.

8-4 Verdeling van de investeringsuitgaven per functie, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

9. HUISVESTING

Op 1 januari 2021 zijn er 10.672 gebouwen (8.353 residentiële en 2.319 niet-residentiële) en 40.008 woningen in Sint-Jans-Molenbeek, waaronder 3.145 sociale woningen.

Op het moment van schrijven beschikken we niet over recente gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau. De laatst beschikbare gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau dateren van 2018. Toen bedroeg de gemiddelde huurprijs 673 euro in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover 739 euro op gewestelijk niveau²⁴. In het algemeen drukken de kosten van de huur en de nutsvoorzieningen (energie en water) zwaar op het budget van veel Brusselse huishoudens. Ze zijn een van de belangrijkste oorzaken van de overmatige schuldenlast van de huishoudens²⁵.

9.1. KENMERKEN VAN WOONGEBOUWEN

Het gebouwbestand van de gemeente bestaat hoofdzakelijk uit huizen in gesloten bebouwing en appartementsgebouwen. Van de 8.353 residentiële gebouwen in Sint-Jans-Molenbeek zijn immers 65 % huizen in gesloten bebouwing²⁶ en 32 % appartementsgebouwen. Appartementsgebouwen komen beduidend vaker voor in de gemeente dan op het niveau van het Gewest als geheel. Halfopen bebouwingen komen weinig voor in de gemeente en er zijn zo goed als geen huizen met 4 gevels **9.1**.

9.1 Verdeling van de woongebouwen naar type (kadastraal karakter), 2021				
	Huizen in gesloten bebouwing	Huizen in halfopen bebouwing	Huizen in open bebouwing	Appartementsgebouwen
Sint-Jans-Molenbeek	65 %	2 %	0,6 %	32 %
Brussels Gewest	64 %	9 %	4 %	23 %

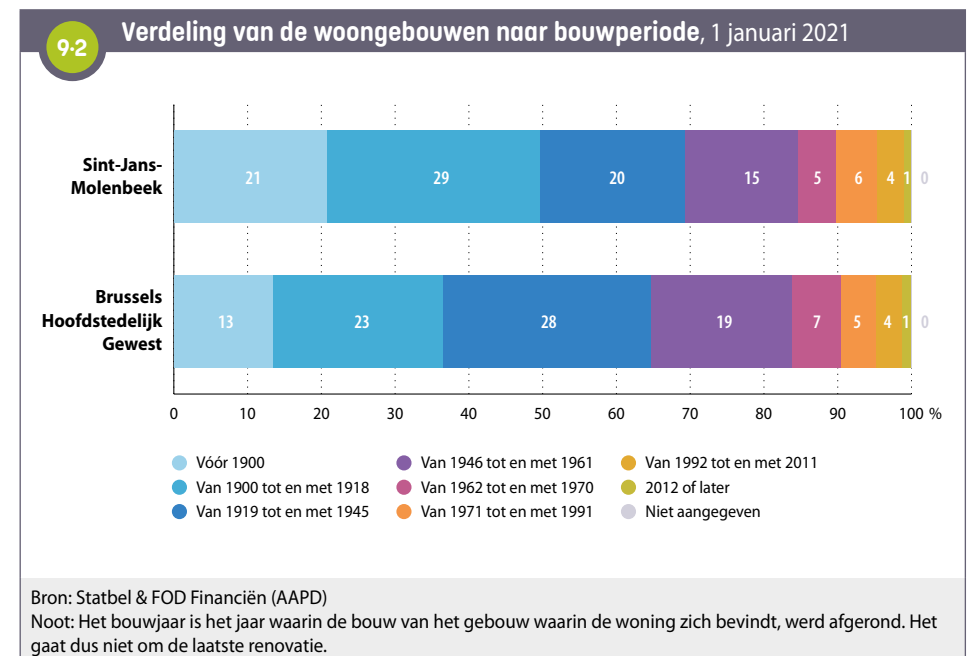
Bron: Statbel & FOD Financiën (AAPD)

²⁴ BGHM, Observatiecentrum van de huurprijzen, enquête 2018 <https://slrb-bghm.brussels/sites/default/files/media/publication/documents/slrbs-obsloeyer-enquete2018-nl-web.pdf>

²⁵ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020).

²⁶ Sommige van deze gebouwen, geïdentificeerd als huizen, zijn onderverdeeld in meerdere woningen.

Sint-Jans-Molenbeek is een gemeente die gedeeltelijk in de **eerste kroon** (vroegere verstedelijking) ligt en gedeeltelijk in de **tweede kroon**. Dit impliceert een diversiteit aan bouwleeftijden. Oudere gebouwen, die vóór 1900 of tussen 1900 en 1918 zijn gebouwd, zijn echter oververtegenwoordigd in de gemeente vergeleken met het Gewest als geheel: ze maken respectievelijk 21 % en 29 % van alle gebouwen uit, tegenover 13 % en 23 % voor het Gewest. Recentere gebouwen, gebouwd na 1961, zijn goed voor 15 % van de woongebouwen, hetzelfde aandeel als op gewestelijk niveau (16 %) **9.2**.

Wat de grootte van de woningen betreft en op basis van de Census 2011, beschikt het grootste aandeel van de woningen in Sint-Jans-Molenbeek over 4 kamers (35 % tegenover 27 % op niveau van het Brussels Gewest). De woningen met meer dan 4 kamers en vooral de grote woningen (met meer dan 6 kamers) zijn ondervertegenwoordigd in Sint-Jans-Molenbeek ten

opzichte van de gewestelijke situatie (zie Zoom op de gemeenten, editie 2016), en dit terwijl de gemiddelde omvang van de gezinnen groot is.

Het aandeel huurders is even groot als op gewestelijk niveau: 62 % van de woningen in Sint-Jans-Molenbeek wordt bewoond door huurders, op gewestelijk niveau is dat 61 %.

9.2. SOCIALE WONINGEN EN ANDERE WONINGEN VAN SOCIALE AARD

Op 31 december 2020 telt Sint-Jans-Molenbeek 3.415 **sociale woningen**, ofwel 110 minder dan in december 2010. In verhouding tot het aantal gezinnen zijn er meer sociale woningen in Sint-Jans-Molenbeek (8,9 voor 100 gezinnen) dan in het Brussels Gewest (7,2 voor 100 gezinnen) **9-3**.

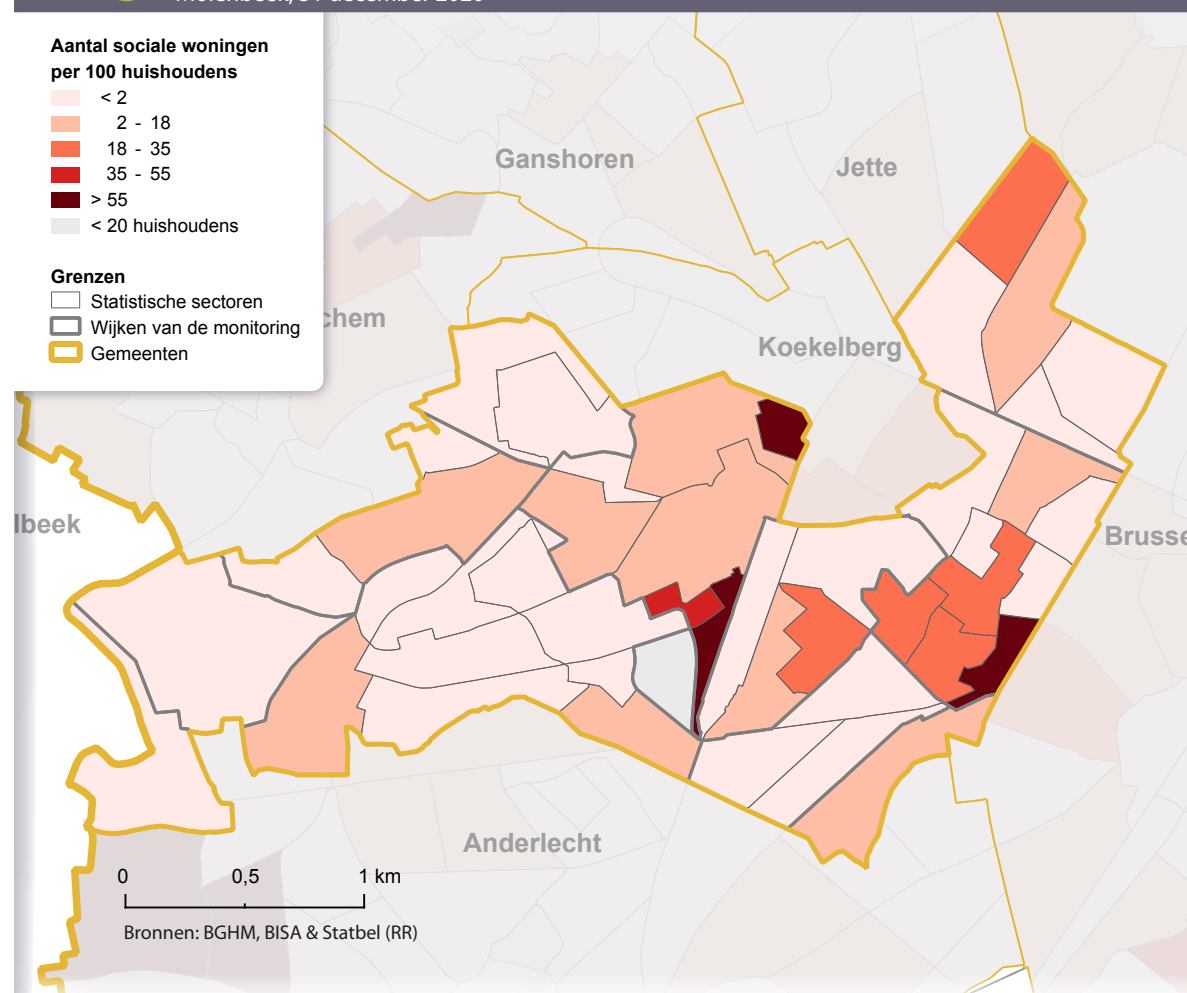
Merk op dat in 2022 5.531 gezinnen die in Sint-Jans-Molenbeek wonen (5.651 als de aanvragen voor woningen voor bescheiden en middeninkomens worden meegeteld), of 14 % van de gezinnen van de gemeente, ingeschreven staan op de wachtlijst voor toegang tot een sociale woning in het Brussels Gewest²⁷. Sint-Jans-Molenbeek is de Brusselse gemeente met het grootste aandeel gezinnen dat wacht op een sociale woning.

9-3 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2020		
	Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	3.415	40.089
Aantal sociale woningen per 100 private huishoudens	8,9	7,2
Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen BISA		

²⁷ Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel. Aantal gezinnen op de wachtlijst op 8/6/2022, vóór het schrappen van de lijst.

9-4

Aantal sociale woningen per 100 huishoudens naar statistische sector, Sint-Jans-Molenbeek, 31 december 2020

Sociale woningen in Sint-Jans-Molenbeek zijn te vinden in bijna de helft van de **statistische sectoren** in de gemeente. Drie sectoren bestaan bijna uitsluitend uit sociale woningen en samen zijn ze goed voor een derde van de sociale woningen in de gemeente: Marie-José Blocs, Sippelberg en de Brunfaut-wijk. Andere sectoren rond het historisch centrum van de stad hebben ook een groot aandeel sociale woningen, hoewel dit niet de meerderheid van de woongebouwen uitmaakt **9-4**.

Naast de sociale woningen zijn er nog andere ‘**woningen van sociale aard**’. Deze huisvestingscategorie omvat sociale woningen, maar ook andere “woningen, geproduceerd of beheerd in het kader van een gewestelijk overheidsbeleid, of het nu gaat om de vaststelling van de huurprijs of de voorwaarden voor de aankoop en/of wederverkoop van de onroerende goederen”²⁸. De criteria voor de toegang en het al dan niet permanente sociale karakter van deze woningen verschillen echter binnen deze brede categorie.

Wat het **huurbestand** betreft, zijn er naast de sociale woningen die worden verhuurd door de Openbare vastgoedmaatschappijen (OVM’s), ook een aantal andere **openbare woningen** met potentieel sociaal karakter (woningen van de gemeente, het OCMW, het Woningfonds en, zeldzamer, de gewestelijke Regie der Gebouwen). Net als bij sociale huisvesting is de duur van de sociale aard permanent. Er zijn 626 dergelijke woningen in Sint-Jans-Molenbeek²⁹. Sint-Jans-Molenbeek is een van de vier Brusselse gemeenten met de meeste woningen van dit type per 100 gezinnen (1,6), iets meer dan de gewestelijke situatie (1,3). Er moet echter worden opgemerkt dat, over het algemeen in het Brussels Gewest, een deel van deze woningen verhuurd wordt tegen prijzen die dicht aanleunen bij die van de private huurmarkt (en dus voorbehouden zijn aan de middenklasse).

Daarnaast wordt een aantal woningen in privébezit beheerd door **sociale verhuurkantoren** (SVK’s), met huurprijzen onder de marktprijs voor huishoudens met een laag inkomen. Het bedrag dat de huurder betaalt, hangt af van de huur die is overeengekomen met de eigenaar van de woning. De sociale aard van deze woningen, in tegenstelling tot die van openbare woningen, is niet permanent. Het is aan de privé-eigenaar om hierover te beslissen. De minimale duur van een contract met een SVK is 3 jaar. In Sint-Jans-Molenbeek zijn op 30/09/2019 850 woningen verhuurd via SVK’s. Sint-Jans-Molenbeek is de gemeente met de meeste woningen van dit type per 100 gezinnen (2,2), ruim boven het gewestelijke niveau (1,4).

Tot slot zijn er ook een aantal voorzieningen die de **aankoop** van een woning betaalbaarder moeten maken. Sommige overheidsprogramma’s zijn gericht op de bouw van woningen en hun verkoop onder de marktprijs³⁰, terwijl andere de toegang tot krediet vergemakkelijken, zodat mensen op de particuliere markt kunnen kopen³¹. In totaal zijn er 2042 koopwoningen van sociale aard in Sint-Jans-Molenbeek³² 9-5. De gemeente is na Anderlecht de Brusselse gemeente met het hoogste aantal woningen van dit type.

9-5

Aantal woningen van sociale aard (exclusief sociale woningbouw), huurwoningen en koopwoningen, 2019 en 2020

	Huurwoningen		Koopwoningen
	Openbare huisvesting (met uitzondering van sociale huisvesting)	Particuliere huisvesting (SVK)	
Sint-Jans-Molenbeek	626	850	2.042
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.526	6.962	11.079

Bronnen: Woningfonds, Citydev, urban.brussels/DSV, CLTB, Brussel Huisvesting, Gewestelijke Grondregie

28 Perspective.brussels (2021).

29 377 gemeentelijke woningen (gemeente en OCMW, exclusief leegstaande woningen) op 31 december 2019 en 249 woningen van het Woningfonds op 1 januari 2019.

30 Het betreft bijvoorbeeld woningen verkocht door het Woningfonds of Citydev of in het kader van wijkcontracten.

31 Hier gaat het bijvoorbeeld om door het Woningfonds verstrekte leningen.

32 Dit betreft: door het Woningfonds verkochte woningen op 31/12/2020, woningen uit Duurzame Wijkcontracten op 31/12/2020, door Citydev verkochte woningen sinds 2010 en op 31/12/2019 actieve leningen van het Woningfonds.

9.3. VASTGOEDPRIJZEN

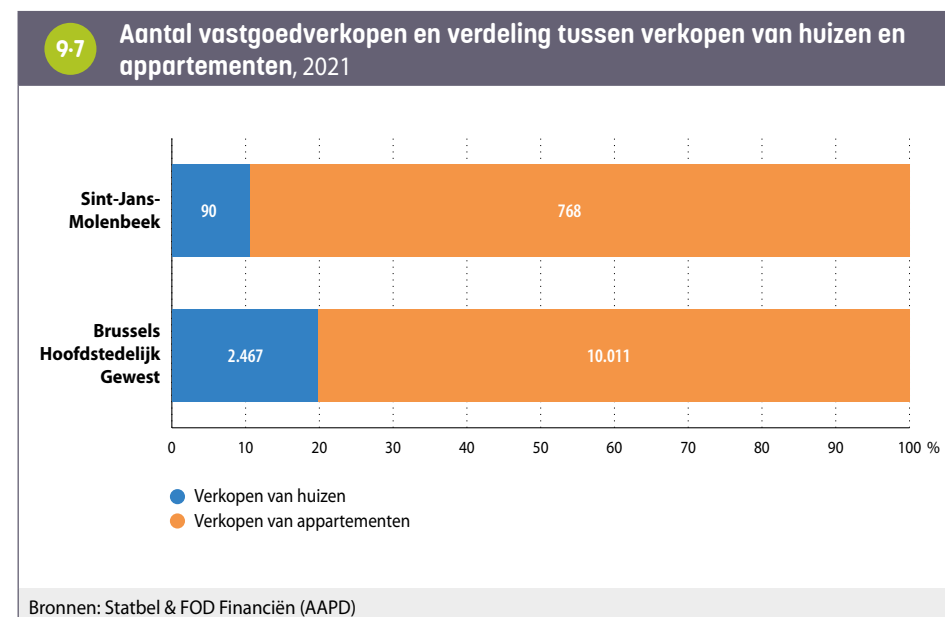
Over het algemeen zijn de vastgoedprijzen in Sint-Jans-Molenbeek minder hoog dan in het Gewest. In 2021 bedroeg de mediane verkoopprijs voor appartementen en huizen respectievelijk 195.000 en 300.000 euro in de gemeente, tegenover 240.000 en 455.000 euro voor het Gewest ⁹⁻⁶. Sint-Jans-Molenbeek is de Brusselse gemeente met de laagste mediane verkoopprijs voor een huis en verkoopprijzen voor appartementen behoren ook tot de laagste (samen met Jette en Koekelberg, net achter Anderlecht).

Tussen 2011 en 2021 is de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen en huizen gestegen in Sint-Jans-Molenbeek, maar veel minder sterk dan in het Gewest. De verkoopprijs van appartementen en huizen steeg met respectievelijk +11 % en +6 % in de gemeente, tegenover +22 % en +18 % in het Gewest. Het is in Sint-Jans-Molenbeek dat de prijs voor huizen en appartementen in de loop van de afgelopen tien jaar het minst sterk is gestegen van het hele Brussels Gewest.

9-6 Woningprijzen (in euro 2021) en aantal transacties, 2011 en 2021	Sint-Jans-Molenbeek		Brussels Gewest	
	2011	2021	2011	2021
Huizen in gesloten en halfopen bebouwing				
Mediane prijs	283.000 €	300.000 €	385.000 €	455.000 €
Aantal transacties	76	89	2.115	2.317
Appartementen				
Mediane prijs	175.000 €	195.000 €	196.000 €	240.000 €
Aantal transacties	590	768	8.276	10.011
Totaal aantal transacties per 100 huishoudens⁽¹⁾	1,74	2,23	1,98	2,23

Bronnen: Statbel (RR) & FOD Financiën (AAPD), berekeningen BISA
 (1) Deze indicator heeft ook betrekking op de verkoop van huizen in open bebouwing.

In 2021 had 90 % van de vastgoedverkopen in Sint-Jans-Molenbeek betrekking op appartementen en 10 % op huizen, tegenover 80 % en 20 % in het Brussels Gewest ⁹⁻⁷.

10. MOBILITEIT EN MILIEU

10.1. MOBILITEIT

Autobezit van de huishoudens

Net als in het Brussels Gewest telt men in Sint-Jans-Molenbeek 0,6 auto's per huishouden. Het autobezit is het laagst in Sint-Joost (0,4) en het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe (0,95 auto's per huishouden). Over het algemeen hangt het autobezit van de huishoudens af van een aantal factoren, waaronder het inkomen van het huishouden, de samenstelling en de leeftijd van de leden (bijvoorbeeld de aanwezigheid van kinderen in het huishouden), de lokale dichtheid van diensten (winkels enz.) en het bestaan van alternatieven voor de particuliere gemotoriseerde mobiliteit³³.

In Sint-Jans-Molenbeek heeft 52,5% van de huishoudens *geen* auto, wat gelijkaardig is aan de gewestelijke situatie, 39% van de huishoudens heeft één auto (tegenover 38% in het Brussels Gewest) en 8% heeft er minstens twee (tegenover 10% in het Gewest) ¹⁰⁻¹.

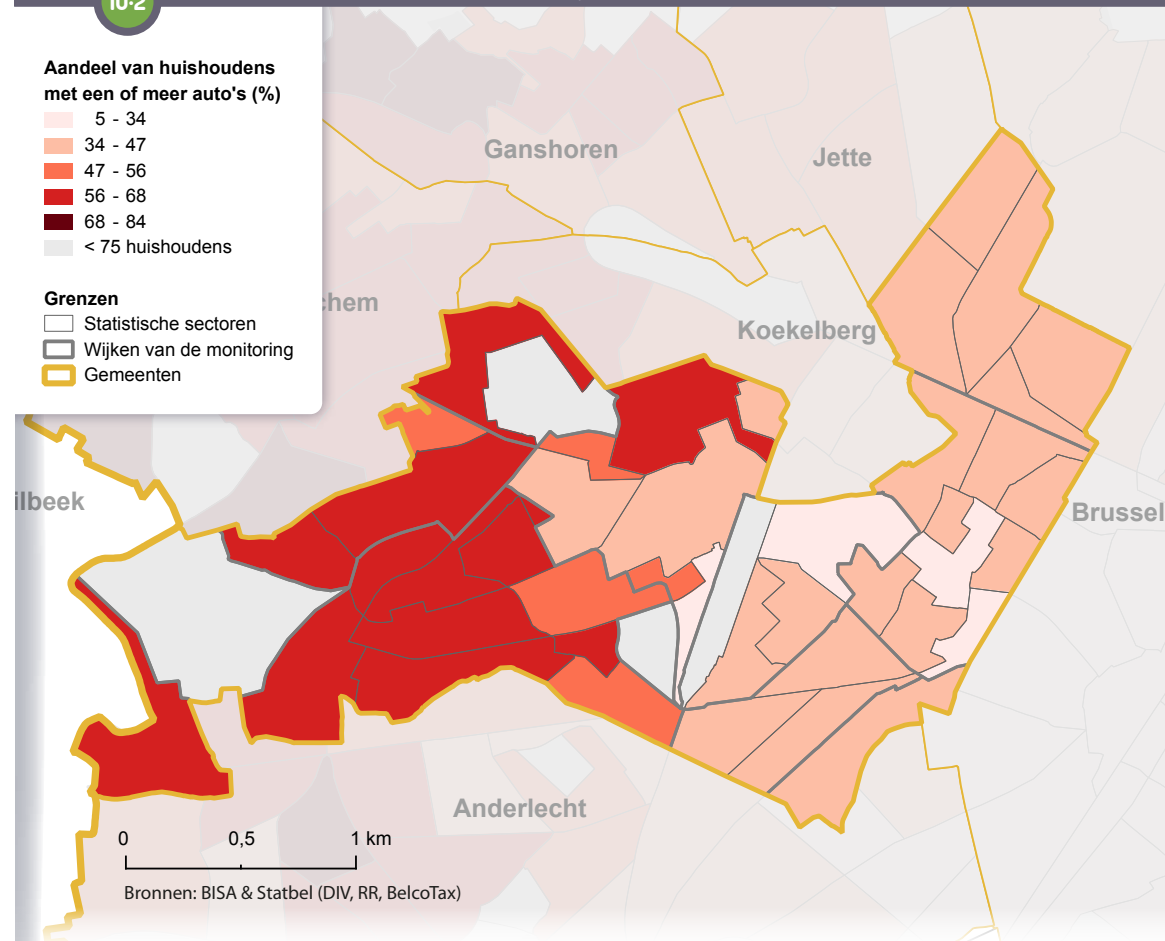
10-1 Autobezit van de huishoudens, 2019				
			Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Aandeel van huishoudens met:	0 auto's	%	52,5	52,3
	1 auto	%	39,3	37,7
	2 auto's of meer	%	8,2	10,0
Auto's per huishouden		graad	0,6	0,6
Aandeel huishoudens met een bedrijfswagen		%	4,0	7,7

Bronnen: Statbel, berekeningen BISA

33 Zie BISA (2019) en BISA (2023).

10-2

Aandeel huishoudens met een auto per statistische sector, Sint-Jans-Molenbeek, 2019

Het aandeel van de huishoudens met een auto varieert ook binnen de gemeente ¹⁰⁻². De motoriseringsgraad is laag in het oosten van de gemeente en hoger in het westen, dat minder dichtbevolkt is, minder goed wordt bediend door het openbaar vervoer en waar de huishoudens welvarender zijn.

Het aandeel van de huishoudens met een bedrijfswagen is kleiner in Sint-Jans-Molenbeek dan in het Gewest als geheel (4 % tegenover 8 %) ¹⁰⁻¹. Sint-Pieters-Woluwe heeft het grootste aandeel huishoudens met een bedrijfswagen (16 %). Het is het kleinst in Sint-Joost-ten-Node (2,6 %).

Algemeen beschouwd neemt in België de waarschijnlijkheid om over een bedrijfswagen te beschikken toe met het salarisniveau van de werknemer. 64 % van de best betaalde werknemers (bovenste deciel³⁴) heeft een bedrijfswagen, wat veel minder het geval is voor de minder betaalde werknemers (May *et al.*, 2019).

Deelauto's

De eerste deelauto's van Cambio werden in 2003 in gebruik genomen. In het algemeen is het aanbod van Cambio (gemeten door het aantal standplaatsen) tot 2017 sterk toegenomen en is sindsdien relatief stabiel gebleven (Parking.Brussels 2020). Het aanbod is ongelijk verdeeld over het Gewest en is geconcentreerd in het centrum en in de gemeenten van de **eerste kroon**, vooral in het oosten.

Sint-Jans-Molenbeek is de op één na minst voorziene gemeente als het gaat om het aanbod van Cambio-auto's. In 2021 telt men 18 standplaatsen, ofwel één standplaats voor 5.451 inwoners, tegenover één voor 1.886 inwoners voor het Gewest als geheel. Elsene is de best voorziene gemeente met één standplaats voor 1.094 inwoners, tegenover één voor 7.172 inwoners in Anderlecht, de minst voorziene gemeente ¹⁰⁻³.

In 2021 is elke deelauto gemiddeld 297 keer gereserveerd geweest in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover gemiddeld 439 keer in het Gewest.

10-3 Vraag en aanbod van Cambio-deelauto's, 2021					
		Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Elsene (min. in termen van inwoners/standpl.)	Anderlecht (max. in termen van inwoners/standpl.)
Aanbod / Standplaatsen	Standplaatsen	18	647	80	17
	Inwoners per standplaats	5.451	1.886	1.094	7.172
Vraag / Reserveringen	Reserveringen	5.347	284.252	27.350	7.502
	Reserveringen per standplaats	297	439	342	441

Bron: parking.brussels

34 Ofwel de 10 % best betaalde loontrekkenden.

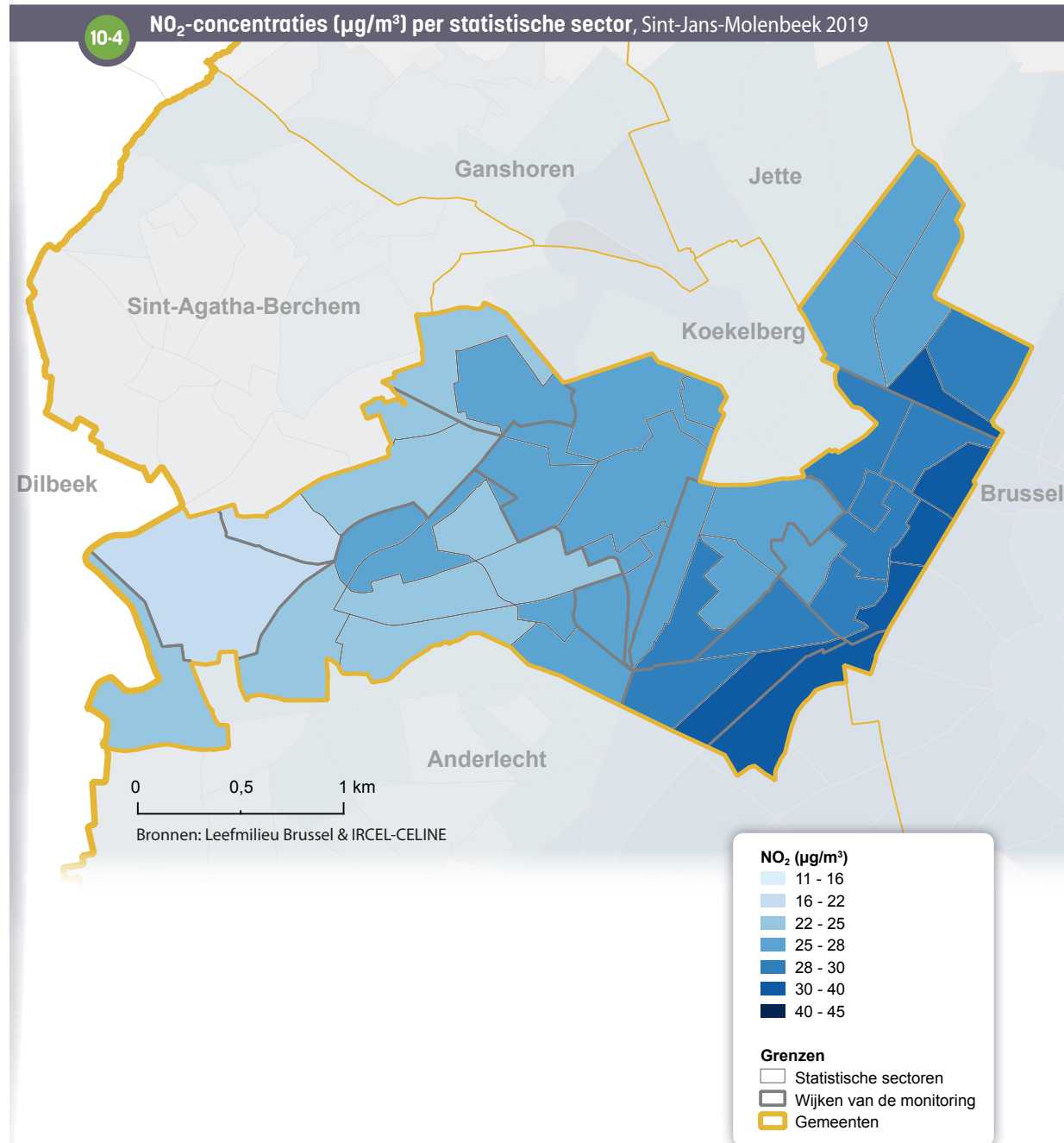
10.2. MILIEU

Luchtverontreiniging

Stikstofdioxide (NO₂) is een gas dat schadelijk is voor de menselijke gezondheid. In het Brussels Gewest is naar schatting ongeveer 4,7 % van de overlijdens toe te schrijven aan NO₂-vervuiling, d.w.z. bijna 400 sterfgevallen per jaar (Andrieu *et al.*, 2020). De belangrijkste bronnen van de verontreiniging van de buitenlucht (alle verontreinigende stoffen samen) zijn wegverkeer, verwarming van gebouwen, energieproductie en afvalverbranding. Specifiek voor NO₂ wordt geschat dat 44 % van de concentraties in het Brussels Gewest verband houdt met het wegverkeer en dat 45 % te wijten is aan een bijdrage van buiten het Gewest (Leefmilieu Brussel, 2022).

In het Brussels Gewest liggen in 2021 de [gemiddelde jaarlijkse NO₂-concentraties](#) die in de verschillende meetstations voor de luchtkwaliteit werden geregistreerd, onder de richtwaarden van de EU (40 µg/m³), maar systematisch boven de drempel die sinds 2021 door de WGO wordt aanbevolen (10 µg/m³) (Leefmilieu Brussel 2022).

De NO₂-concentraties zijn ongelijk verdeeld in het Brussels Gewest, waarbij sommige [statistische sectoren](#) tot vier keer meer vervuild zijn dan andere (Andrieu *et al.*, 2020). Het grondgebied van Sint-Jans-Molenbeek, dat zich uitstrekt van de [eerste](#) tot de [tweede kroon](#), vertoont aanzienlijke variaties [10-4](#). In het oosten van de gemeente zijn er hogere concentraties, met waarden die anderhalf keer hoger kunnen zijn dan die waargenomen in het westen, dat minder dichtbevolkt is en minder belangrijke transportroutes heeft.

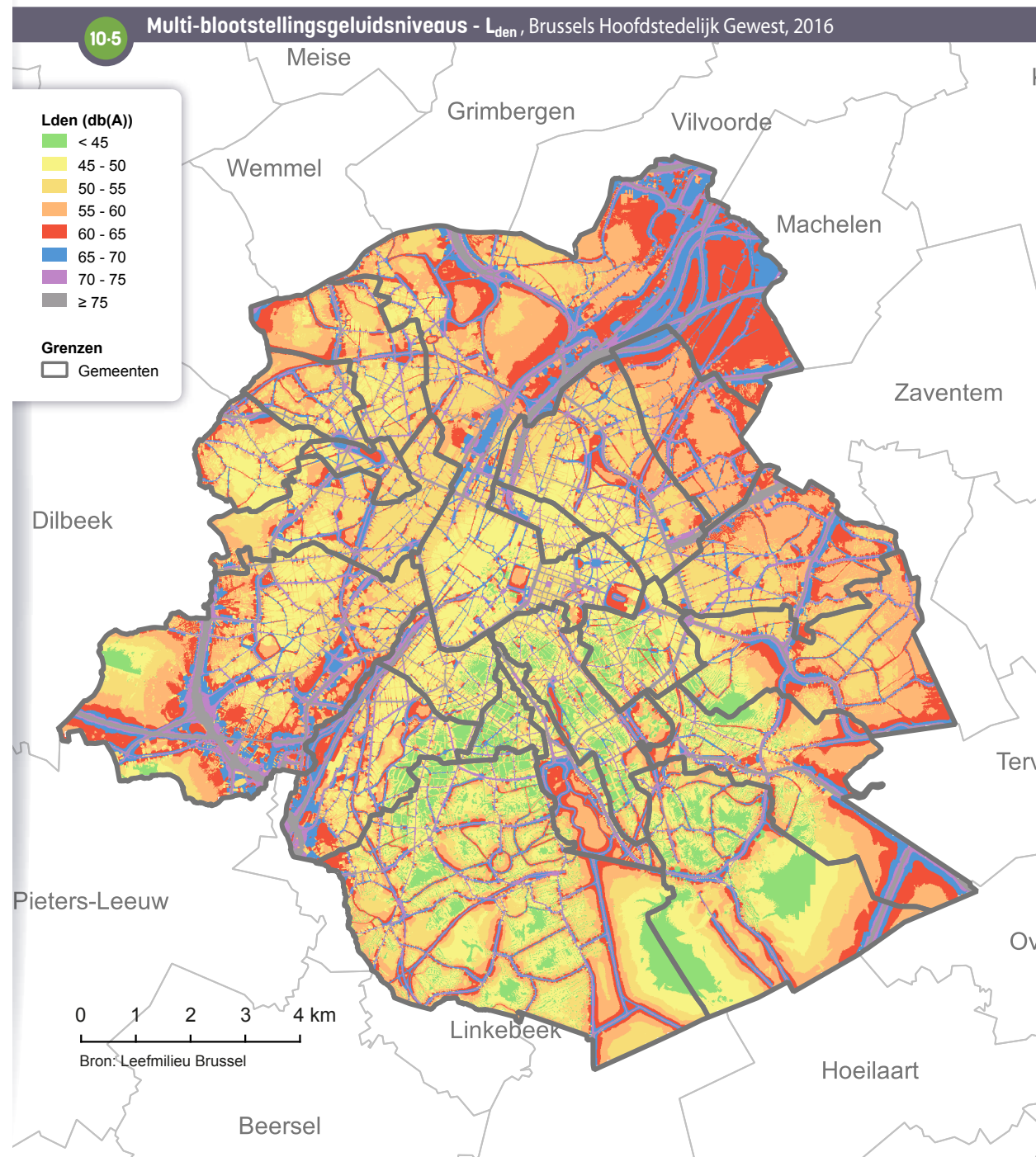
Geluidshinder

De effecten van geluidshinder zijn talrijk: er wordt een onderscheid gemaakt tussen auditieve effecten (gehoorverlies, oorsuizen enz.) en niet-auditieve effecten (slaapstoornissen, hart- en vaatziekten, laag geboortegewicht en vroeggeboorte, cognitieve stoornissen bij kinderen, impact op de mentale gezondheid enz.). Men schat dat "het omgevingslawaai van het wegvervoer alleen al in het Brussels Gewest verantwoordelijk is voor het verlies van meer dan 10.103 gezonde levensjaren per jaar" (Andrieu et al., 2020).

In het Brussels Gewest wordt ongeveer 70 % van de bevolking blootgesteld aan geluidsniveaus van het wegverkeer die de richtwaarden van de WGO (53 decibel - dB) overschrijden (idem).

De kaart van de geluidsniveaus **10-5** is samengesteld rekening houdend met de geschatte combinatie van het geluid van verschillende transportmodi (weg, lucht en spoor). Het betreft de gemiddelde toestand op 24 uur. Deze kaart houdt geen rekening met lawaai dat kan gelinkt worden aan bijvoorbeeld de bevolkingsdichtheid, buurtlawaai of de aanwezigheid van cafés/bars.

In Sint-Jans-Molenbeek zijn de geluidsniveaus relatief hoog. De geschatte geluidsoverlast is te wijten aan de aanwezigheid van spoor- en wegverbindingen. De hoogste waarden worden geschat langs de spoorlijn en langs de Mettewielaan, de Joseph Baecklaan en de Brigade Pironlaan.

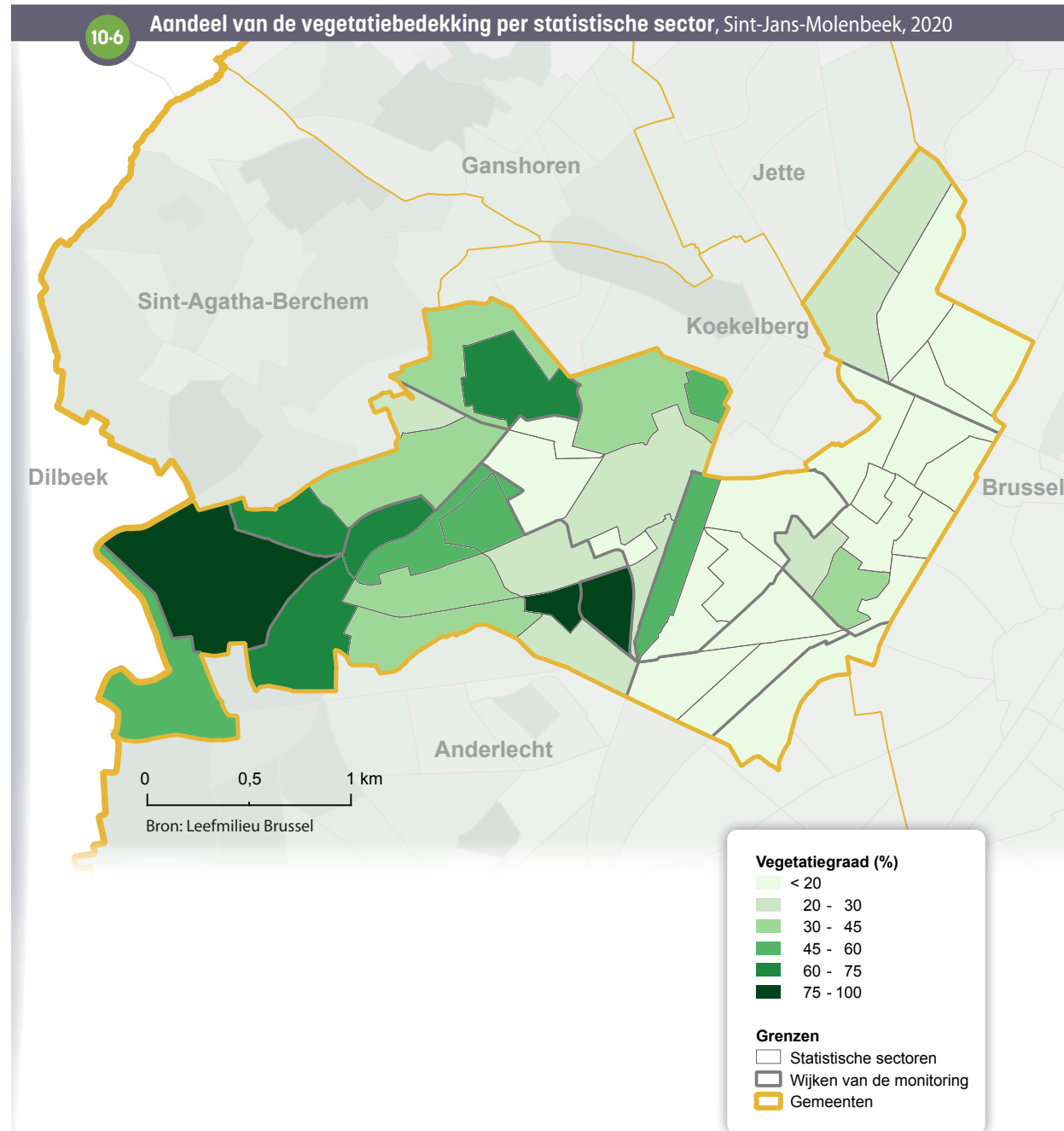

Groene ruimten

Naast hun rol in het behoud van fauna en flora zijn groene ruimten ook elementen die de levenskwaliteit en de gezondheid ten goede komen. De aanwezigheid van groene ruimten wordt in verband gebracht met een beter humeur, een beter concentratievermogen en minder stress. Minder rechtstreeks helpt de aanwezigheid van groene ruimten ook om lichaamsbeweging aan te moedigen, de luchtkwaliteit te verbeteren, de blootstelling aan lawaai en hitte te verminderen en daardoor het risico op het ontwikkelen van bepaalde ziekten te verlagen (Andrieu *et al.*, 2020). Naast deze effecten op de gezondheid zijn groene ruimten ook ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie kunnen verbeteren.

Sint-Jans-Molenbeek is een *minder groene* gemeente dan het Brussels Gewest. In vergelijking met het Gewest in zijn geheel (met inbegrip van een deel van het Zoniënwoud) is slechts 36 % van het gemeentelijk grondgebied bedekt met begroeiing (tegenover 52 % in het Gewest) en is 16 % bedekt met bomen (tegenover 33 % in het Gewest) ¹⁰⁻⁷.

De vegetatie is bijzonder schaars in het oosten van de gemeente, terwijl het minder dichtbevolkte westen parken (Marie-José en Albert) en een uitgestrekt semi-natuurlijk gebied op de site van het Scheutbos omvat. In het oosten van de gemeente zijn de binnenste delen van blokken vaak bebouwd en zijn parken zeldzamer en kleiner ¹⁰⁻⁶.

In Sint-Jans-Molenbeek bestaat 8 % van het grondgebied uit voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten, wat minder dan de helft is van het gewestelijk percentage (19 %). Door de relatief goede spreiding van deze groene ruimten in de gemeente is het aandeel van het grondgebied dat als gebied zonder toegankelijke groene ruimten wordt beschouwd slechts iets hoger dan dat van het Gewest in zijn geheel (31 % tegenover 27 %). Het aantal m² groene ruimte per inwoner is evenwel beperkt in de gemeente (5 m²/inw tegenover 25 m²/inw voor het Gewest) **10-7**. Deze waarde is veel lager in het oostelijke deel van de gemeente, dat zowel dichter bevolkt is als minder groene ruimten heeft.

10-7 Kenmerken van de groene ruimten			
	Referentie- jaar	Sint-Jans- Molenbeek	Brussels Gewest
Oppervlakte van de vegetatiebedekking (km ²)	2020	2,2	85,0
Oppervlakte van de boombedekking (km ²)		1,0	53,6
Aandeel van het grondgebied met vegetatiebedekking (%)		36	52
Aandeel van het grondgebied met boombedekking (%)		16	33
Oppervlakte van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)	2021	0,5	30,2
Oppervlakte van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)		1,9	43,7
Aandeel van het grondgebied met voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		8	19
Aandeel van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		31	27
Dichtheid van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten per inwoner (m ² /inw)		5	25

Bronnen: Leefmilieu Brussel, Statbel; berekeningen Leefmilieu Brussel & BISA

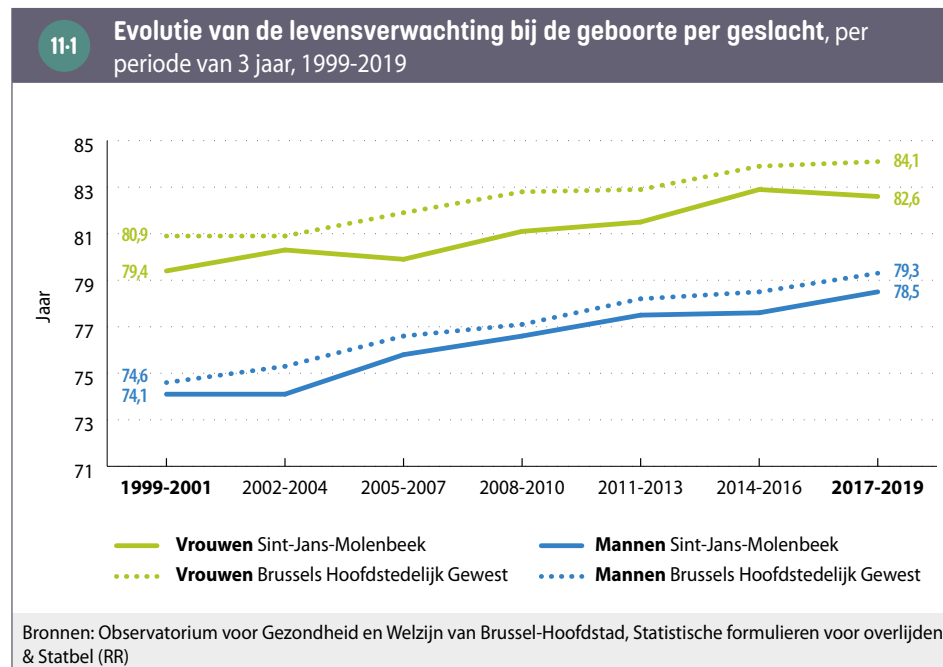

11. GEZONDHEID

11.1. LEVENSV ERWACHTING EN MORTALITEIT

Levensverwachting

Zowel onder mannen als vrouwen ligt de **levensverwachting** bij de geboorte in Sint-Jans-Molenbeek lager dan in het Brussels Gewest in de periode 2017-2019. De levensverwachting bij de geboorte (berekend over de periode 2017-2019) bedraagt 82,6 jaar voor vrouwen en 78,5 jaar voor mannen in Sint-Jans-Molenbeek, tegenover respectievelijk 84,1 jaar en 79,3 jaar in het Gewest **11-1**. Tussen 1999 en 2019 steeg de levensverwachting bij de geboorte sneller voor mannen dan voor vrouwen, zowel in Sint-Jans-Molenbeek als in het Brussels Gewest.

De lagere levensverwachting in Sint-Jans-Molenbeek kan worden verklaard door de minder gunstige socio-economische situatie van de bewoners in vergelijking met het gewestelijke gemiddelde. De levensverwachting is gelinkt aan de socio-economische situatie van de inwoners van de gemeente. Enerzijds spelen levensomstandigheden (huisvesting, werksituatie, toegang tot gezonde voeding, armoedestress, ...) mee en anderzijds ook de toegang tot gezondheidszorgen³⁵.

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Sint-Jans-Molenbeek bedraagt het vroegtijdig sterftcijfer (voor 75 jaar), gestandaardiseerd voor leeftijd, 513 per 100.000 mannen en 303 per 100.000 vrouwen voor de periode 2010-2019 **11-2**. Deze cijfers zijn, in vergelijking met het Brussels Gewest, hoger voor zowel mannen (488 per 100.000 mannen) als vrouwen (272 per 100.000 vrouwen).

Het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer is wel aanzienlijk gedaald in vergelijking met het voorgaande decennium, zowel voor mannen als voor vrouwen. In de periode tussen 2000 en 2009, bedroeg het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer in Sint-Jans-Molenbeek 639 op 100.000 mannen en 371 op 100.000 vrouwen.

Tabel **11-2** geeft een overzicht van de belangrijkste oorzaken van vroegtijdige sterfte. In Sint-Jans-Molenbeek zijn de drie belangrijkste oorzaken voor mannen, kanker aan het ademhalingsstelsel (strottenhoofd, luchtpijp, longen of bronchiën), **ischemische hartziekten** en chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen. Voor vrouwen is dit kanker aan het ademhalingsstelsel, borstkanker en chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen. De belangrijkste doodsoorzaken zouden anders zijn indien men personen van 75 jaar of ouder ook in beschouwing neemt. Longontstekingen, dementie en Alzheimer zijn bijvoorbeeld belangrijke doodsoorzaken bij de inwoners van 75 jaar of ouder van het Brussels Gewest.

³⁵ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

11.2

Vroegtijdige sterftcijfers (<75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, 2010-2019

	MANNEN			VROUWEN		
	Aantal sterfgevallen Sint-Jans-Molenbeek	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Sint-Jans-Molenbeek (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)	Aantal sterfgevallen Sint-Jans-Molenbeek	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Sint-Jans-Molenbeek (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)
Alle doodsoorzaken	1394	512,8	487,8	907	302,7	272,2
Kanker aan strottenhoofd, luchtpijp, longen en bronchiën	151	58,3	55,8	82	28,1	25,3
Ischemische hartziekten	119	47,4	43,0	43	15,3	13,0
Chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen (inclusief bronchitis, astma, emfyseem)	69	27,8	23,5	52	18,7	14,0
Cerebrovasculaire aandoeningen	54	22,1	20,9	32	11,2	11,4
Borstkanker	-	-	0,3	71	23,7	24,1
Chronische leveraandoeningen	48	17,0	16,8	20	6,8	7,6
Kanker van de dikke darm	30	11,7	10,8	26	9,1	6,5
Pancreaskanker	36	13,8	11,4	20	7,0	7,6
Diabetes	36	14,4	8,2	19	6,9	3,7
Kanker aan lymfatisch weefsel	31	11,2	12,4	20	6,9	6,9
Zelfmoord (2)	30	8,8	16,3	19	5,8	7,6
Kanker aan lever en galwegen	32	11,9	9,3	11	3,9	3,4
Kanker aan eierstokken	-	-	-	21	7,3	5,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden & Statbel (RR)

(1) Directe standaardisatie waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

(2) Het aantal sterfgevallen door zelfmoord kan onderschat worden: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

- Gerangschikt op basis van het totaal (mannen en vrouwen) aantal sterfgevallen per doodsoorzaak.

- Enkel de doodsoorzaken die minstens 10 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 10 gevallen zijn, worden de gestandaardiseerde sterftcijfers niet weergegeven.

Verschillen tussen gemeenten in levensverwachting en vroegtijdige sterfte zijn gelinkt aan de socio-economische situatie van de inwoners. Armoede, in al zijn dimensies, kan leiden tot een verslechtering van de gezondheidstoestand en een slechte gezondheid kan leiden tot verarming. Sociale ongelijkheden in gezondheid komen voor op alle leeftijden en worden vastgesteld voor de meeste gezondheidsproblemen³⁶. Voor de meeste doodsoorzaken zien we dat er in Sint-Jans-Molenbeek relatief meer mannen vroegtijdig overlijden in vergelijking met het ganse Gewest.

Verder komen chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen als vroegtijdige doodsoorzaak in Sint-Jans-Molenbeek vaker voor in vergelijking met het Brussels Gewest, zowel onder mannen als onder vrouwen. Mogelijke verklaringen zijn socio-economische verschillen in rookgedrag (er bestaat bijvoorbeeld een negatief verband tussen opleidingsniveau en het roken van tabak), maar ook met omgevingsfactoren zoals minder kwaliteitsvolle huisvesting.

³⁶ Voor meer informatie over sociale ongelijkheden in gezondheid in Brussel, zie: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

Mortinataliteit en infantiele sterfte

Voor de vijfjarige periode van 2015 tot 2019 verschilt de **mortinataliteit** en de **infantiele sterfte** in Sint-Jans-Molenbeek niet veel van deze in het Gewest **11-3**.

11-3 Mortinataliteit en infantiele sterfte, 2015-2019			
	Sint-Jans-Molenbeek (1)		Brussels Gewest (2)
	Totaal aantal sterfgevallen	Per 1.000	Per 1.000
Mortinataliteit (op het aantal levend- en doodgeborenen)	50	5,6	6,2
Infantiele sterfte (op het aantal levendgeborenen)	43	4,9	3,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, [Statistische formulieren voor geboorten en overlijden](#)
 (1)/(2) Het betreft de geboorten waarbij de gebruikelijke verblijfplaats van de moeder in (1) Sint-Jans-Molenbeek / (2) het Brussels Gewest is.

11.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Op basis van administratieve gegevens en terugbetalingsgegevens van zorg- en medicatiegebruik van het Intermutualistisch Agentschap (IMA)³⁷ kunnen we de prevalentie van een aantal aandoeningen en het (preventief) zorggebruik (zie deel 11.3) inschatten. Het is belangrijk om te onthouden dat deze gegevens beschikbaar zijn voor iedereen die recht heeft op en in orde is met de verplichte ziekteverzekering in België (hierna “rechthebbenden”), en dit dus niet de volledige officiële bevolking in het rijksregister betreft³⁸. Bovendien wordt een aandoening enkel geïdentificeerd indien mensen naar de dokter gaan voor een diagnose en/of de nodige medicatie (kunnen) kopen, wat kan leiden tot een onderschatting van bepaalde aandoeningen (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2019).

37 Het IMA brengt de informatie bijeen van alle terugbetalingen van zorg door de zeven ziekenfondsen in België.

38 In het Brussels Gewest komt de populatie rechthebbenden op de verplichte ziekteverzekering, voor 91,6 % overeen met de populatie op basis van het Rijksregister. Dit is minder dan voor het ganse land (98 %) (Atlas IMA, 2021). Het verschil tussen beide gegevensbronnen heeft onder meer te maken met de referentieperiode die wordt gebruikt, het aandeel internationale werknemers met een private verzekering, het aandeel vreemdelingen en het aandeel personen dat niet in orde is met de verplichte ziekteverzekering. Voor meer details zie <https://atlas.ima-aim.be/databanken/?rw=1&lang=nl>. Ook personen die niet tot de officiële bevolking worden gerekend vallen buiten de analyses, aangezien ze niet aangesloten zijn bij de verplichte ziekteverzekering (studenten die niet in een van de Brusselse gemeenten gedomicilieerd zijn, asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, enz.).

Chronische ziekten

In Sint-Jans-Molenbeek wordt geschat dat 7 % van de rechthebbenden diabetes heeft, 1 % een hartaandoening en ongeveer 7 % van de rechthebbenden ouder dan 50 jaar een chronisch obstructief longlijden (COPD) (ongestandaardiseerde prevalenties). Na **standaardisatie** voor leeftijd zien we dat hartaandoeningen maar iets vaker voorkomen in Sint-Jans-Molenbeek dan gemiddeld voor het ganse Gewest. Diabetes en COPD bij 50-plussers komt er evenwel heel wat vaker voor. Sint-Jans-Molenbeek (10 %) hoort voor beide gezondheidsproblematieken tot de gemeenten waar deze het vaakst voorkomen, nadat we rekening houden met de jongere leeftijdsstructuur van de gemeente **11-4**.

11-4 De prevalentie van een aantal chronische ziekten, 2020			
	Ongestandaardiseerd cijfer Sint-Jans-Molenbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Sint-Jans-Molenbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Brussels Gewest (per 100.000)
Diabetes (2)	7.400,0	10.441,6	7.777,1
Hartaandoeningen (3)	915,8	1.338,4	1.244,6
Chronisch obstructief longlijden (COPD) bij 50-plussers (4)	7.484,7	10.899,0	9.258,4

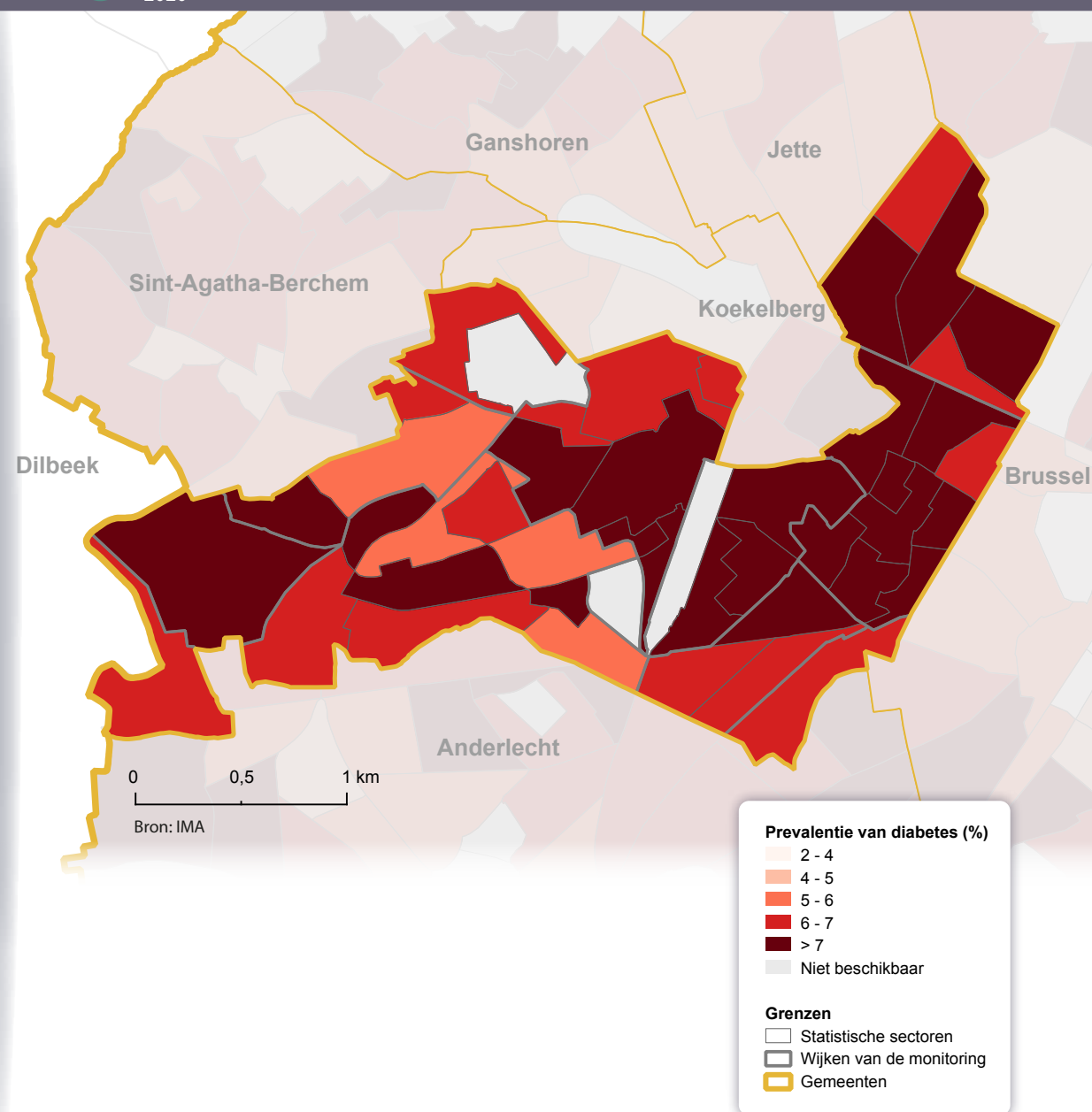
Bron: IMA
 (1) Directe **standaardisatie** voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.
 (2) We bekijken hier de terugbetaalde medicatie voor diabetes. Diabetes kan ook optreden tijdens de zwangerschap. Aangezien het hier om een tijdelijk fenomeen gaat, en dus niet om een chronische aandoening, wordt zwangerschapsdiabetes hier buiten beschouwing gelaten. Belangrijk is om in het achterhoofd te houden dat diabetes vaak niet wordt gediagnosticeerd (Van der Heyden *et al.*, 2019). Voor de methodologische details m.b.t. de indicator, zie Avalosse *et al.* (2019).
 (3) We bekijken hier een groep medicijnen die typisch worden gebruikt voor hartdecompensatie, angina pectoris en hartritmestoornissen. Dit komt niet overeen met alle cardiovasculaire ziekten, maar het gebruik van deze medicatie is een goede indicator voor een hartaandoening (zie Avalosse *et al.*, 2019).
 (4) We bekijken hier specifiek de medicijnen voor de behandeling van chronisch obstructief longlijden (COPD) (zie Avalosse *et al.*, 2019). Chronisch obstructief longlijden (COPD) is een ernstige en veel voorkomende longziekte, waarbij er een progressieve obstructie van de luchtwegen plaatsvindt. (Bij deze indicator worden al de prevalenties uitgedrukt per 100.000 rechthebbenden van de ziekteverzekering van 50 jaar en ouder).

In Sint-Jans-Molenbeek komt diabetes (niet gestandaardiseerd) in alle wijken veel voor. De inwoners in de centrale sectoren van de gemeente hebben weliswaar gemiddeld een betere socio-economische levenssituatie, maar ze zijn ook gemiddeld iets ouder, waardoor diabetes er ook veel voorkomt **11-5**.

Overigens heeft 9,7 % van de rechthebbenden in Sint-Jans-Molenbeek het statuut van chronisch zieke bij de verplichte ziekteverzekering³⁹. Na standaardisatie voor leeftijd ligt dit aandeel in deze gemeente (12,6 %) iets hoger dan in het Gewest (11,2 %). Echter, dit cijfer wordt niet alleen bepaald door de prevalentie van chronische ziekten, maar eveneens door de hoogte van de hiermee samenhangende kosten en door de mogelijkheden die mensen hebben om dit statuut te bekomen⁴⁰.

11-5

Diabetesprevalentie (niet gestandaardiseerd) per statistische sector, Sint-Jans-Molenbeek, 2020

39 Voor meer info over het "statuut chronisch aandoening", zie de website van het RIZIV: www.riziv.fgov.be.

40 Het verkrijgen van het "statuut chronisch aandoening" is verbonden aan allerlei voorwaarden. Zo moeten er bijvoorbeeld gedurende 2 jaar elk trimester genoeg terugbetalingen zijn geweest om in aanmerking te komen voor het statuut. Volgens een studie van het IMA (Rygaert *et al.*, 2021), geeft de indicator ons enkel een beeld over "het aantal personen met hoge en langdurige uitgaven". Er bestaan verder nog allerlei administratieve en andere drempels bij het opnemen van bepaalde rechten, zoals ook bij dit statuut het geval zou kunnen zijn (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2017).

Kankerincidentie

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatkanker (bij mannen) zijn, exclusief niet-melanoom huidkanker, de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest **11-6**. In vergelijking met het Gewest, liggen de [gestandaardiseerde incidentie](#) van longkanker bij mannen wat hoger en van borstkanker bij vrouwen in Sint-Jans-Molenbeek wat lager voor de periode 2016-2019.

Ook niet-melanoom huidkankers komen veel voor. In Sint-Jans-Molenbeek wordt geschat dat deze voorkomen bij 32,5 op de 100.000 mannen en bij 23,2 op de 100.000 vrouwen. Bij mannen in Sint-Jans-Molenbeek komt dit type kankers dus met eenzelfde frequentie (bruto incidentie) voor als colorectale kanker en bij vrouwen als longkanker⁴¹.

11-6 Bruto en gestandaardiseerde incidentiecijfers voor longkanker, colorectale kanker, prostaatkanker (bij mannen) en borstkanker (bij vrouwen) (1), per geslacht, 2016-2019			
	Bruto incidentiecijfer Sint-Jans-Molenbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Sint-Jans-Molenbeek (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Gewest (per 100.000)
Mannen			
Prostaat	92,0	171,1	165,5
Longen-bronchiën	80,6	143,3	106,6
Colorectaal	47,5	86,7	86,5
Vrouwen			
Borst	116,4	151,7	185,2
Colorectaal	48,4	63,7	58,4
Longen-bronchiën	31,4	44,3	50,5

Bron: Stichting Kankerregister

(1) De top 3 van meest voorkomende kankers werd bepaald op regionaal niveau en dit op basis van het absoluut aantal gevallen. Hier worden de cijfers voor deze top-3 gepresenteerd voor Sint-Jans-Molenbeek. Niet-melanoom huidkankers worden buiten beschouwing gelaten aangezien de registratie van deze kankers, waarvan de grote meerderheid niet levensbedreigend is, niet volledig en niet goed geharmoniseerd is. Cijfers moeten dus voorzichtig worden geïnterpreteerd (Stichting Kankerregister, 2022).

(2) Directe standaardisatie voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd. De Stichting Kankerregister heeft eveneens voor deze kankers de [gestandaardiseerde incidentieratio](#) (SIR-Standardised Incidence Ratio) en hun betrouwbaarheidsintervallen (95 %) berekend, alsook de betrouwbaarheidsintervallen van de gestandaardiseerde incidentiecijfers. Deze cijfers kunnen worden teruggevonden in de woordenlijst.

41 Zie nota 1 van Tabel 11-6.

11.3. PREVENTIE

Door preventieve gezondheidszorg kunnen bepaalde gezondheidsproblemen voorkomen of in een vroeg stadium behandeld worden, met een betere uitkomst tot gevolg.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische screening te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, voor borst- en baarmoederhalskanker. Een georganiseerd screeningsprogramma voor borstkanker (“mammotest”) voor vrouwen van 50 tot 69 jaar loopt in het Brussels Gewest sinds juni 2002. Een pilootproject voor de opsporing van dikkerdarmkanker bij personen tussen 50 en 74 jaar is gestart in het Brussels Gewest eind oktober 2018⁴². Voor baarmoederhalskanker is er evenwel in het Brussels Gewest geen georganiseerd opsporingsprogramma. De deelnamecijfers aan de kankerscreenings liggen in Sint-Jans-Molenbeek lager dan gemiddeld in het Gewest. Vrouwen laten zich weliswaar iets vaker screenen voor borstkanker door een “mammotest”, die gratis is, maar dit compenseert niet voor de minder frequente borstkankerscreening buiten het georganiseerde programma **11-7**. De deelname is ook laag in vergelijking met andere regio's of internationale doelstellingen.

In Sint-Jans-Molenbeek gaan inwoners het minst vaak van alle Brusselse gemeenten (24 %) preventief naar de tandarts. Dit is zeer weinig aangezien het voor iedereen aangeraden wordt jaarlijks op controle te gaan. Van de 65-plussers die thuis wonen werden er 50 % gevaccineerd tegen de griep in 2020 in Sint-Jans-Molenbeek wat dichterbij het Brusselse gemiddelde ligt.

11-7 Kankerscreening, preventieve mondzorg en griepvaccinatie, 2018-2021		Sint-Jans-Molenbeek	Brussels Gewest
Opsporing van borstkanker (vrouwen 50-69 jaar)	Mammotest (periode 2018-2019)	12,8 %	10,4 %
	Mammotest en/of mammografie (periode 2018-2019)	45,3 %	51,0 %
Opsporing van darmkanker (50-74 jaar)	Colotest (2021) (1)	15,2 % (♂) - 14,4 % (♀)	17,4 % (♂) - 16,7 % (♀)
Opsporing van baarmoederhalskanker (vrouwen 25-64 jaar)	Uitstrijkje (periode 2017-2019)	40,9 %	44,9 %
Preventieve mondzorg	Minstens 2 preventieve contacten met de tandarts (periode 2018-2020) (2)	24,1 %	27,3 %
Griepvaccinatie (65-plussers thuiswonend)	2020 (3)	50,4 %	52,2 %

Bronnen: IMA, Bruprev, Statbel (RR) ; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

(1) De dekkingsgraad van de screening naar colorectale kanker zou berekend moeten worden op een periode van 2 jaar, wat overeenkomt met de tijdspanne die nodig is om de volledige doelgroep uit te nodigen. Ze werd hier berekend op basis van een enkel jaar, het jaar 2021, gezien het project in een pilootfase gestart werd in 2018, en gezien de impact die de COVID-19-pandemie op het project heeft gehad.

(2) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering met minstens 2 preventieve contacten met de tandarts in 2 verschillende jaren binnen een periode van 3 kalenderjaren (jaar x, jaar x-1, jaar x-2).

(3) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering.

42 Op het moment van het schrijven, loopt het pilootproject nog tot eind 2023.

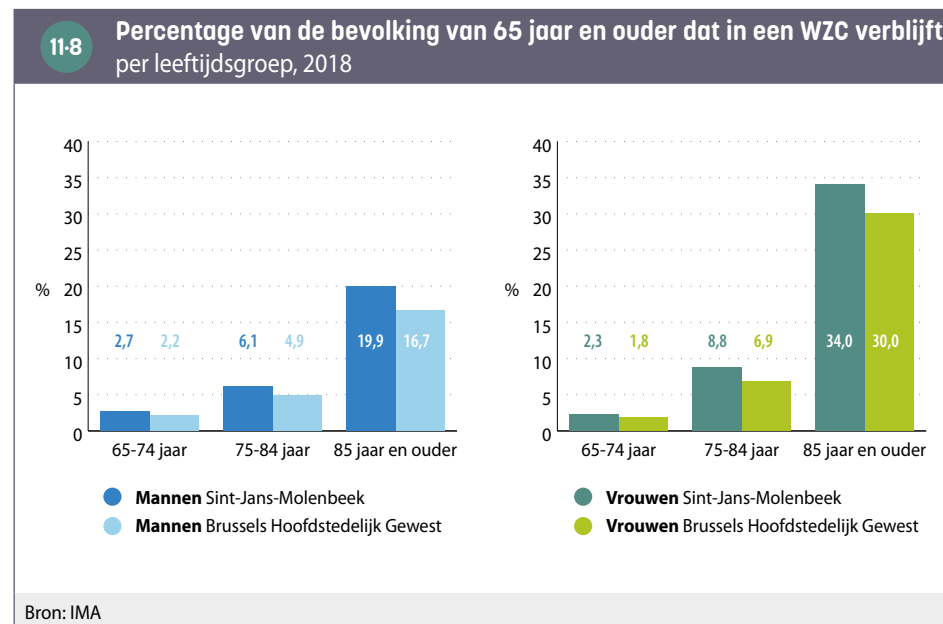
11.4. FOCUS OP DE OUDERE BEVOLKING

De bewoners van de woonzorgcentra

Op 1 januari 2022 telt Sint-Jans-Molenbeek 10 woonzorgcentra (WZC) op haar grondgebied, goed voor een totaal van 1091 bedden (waarvan 560 RVT-bedden⁴³ voor zwaar zorgafhankelijke ouderen) (Iriscare, 2022). Dit betekent dat in theorie 9,7 % van de inwoners van de gemeente ouder dan 65 jaar een plaats zou kunnen vinden in een woonzorgcentrum in de eigen gemeente. Dit percentage is hoger dan het gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten (8,9 %).

In 2018 verbleven er 1020 inwoners van Sint-Jans-Molenbeek van 65 jaar en ouder (738 vrouwen en 282 mannen) in een WZC, wat neerkomt op 8,8 % van deze leeftijdsgroep⁴⁴. Voor het hele Gewest is dit 7,7 %. Een groter aandeel van de vrouwelijke inwoners van Sint-Jans-Molenbeek gaat wonen in een WZC (10,9 %) dan dat dit bij de mannen het geval is (5,8 %). Voor het ganse Gewest is dit respectievelijk 9,5 % van alle vrouwelijke, en 5 % van de mannelijke 65-plussers. Ten opzichte van het gewest wonen er dus iets meer inwoners van Sint-Jans-Molenbeek in een woonzorgcentrum. De hogere levensverwachting van vrouwen zorgt er enerzijds op zich al voor dat er relatief meer vrouwen dan mannen zijn in de hoogste leeftijdscategorieën, maar ook dat hierdoor statistisch gezien mannen in de laatste jaren van hun leven meer kans hebben om nog samen te wonen met hun vrouwelijke partner terwijl vrouwen hun mannelijke partner vaker overleven. Dit zorgt er voor dat bij het toenemen van de leeftijdsgebonden zorgnoden vrouwen vaker dan mannen geen beroep kunnen doen op hun nog inwonende partner en naar een woonzorgcentrum dienen te verhuizen.

Figuur 11-8 geeft een meer gedetailleerd beeld van de leeftijdsverdeling van de WZC-bewoners uit Sint-Jans-Molenbeek in 2018. Hierin zien we dat de relatieve oververtegenwoordiging ten opzichte van het gewest zich zowel bij de mannen als bij de vrouwen voordoet in alle gepresenteerde leeftijdsgroepen.

Het percentage WZC-bewoners uit Sint-Jans-Molenbeek dat recht heeft op een Verhoogde Tegemoetkoming (VT) bedraagt 48 % in 2018. In de totale bevolking van Sint-Jans-Molenbeek van 65 jaar en ouder is dat 45 %, wat betekent dat de rechthebbenden op een VT ongeveer evenredig vertegenwoordigd zijn in de WZC. Voor het ganse Gewest zijn deze percentages respectievelijk 42 % en 33 %.

43 De meeste WZC zijn erkend als Rust- en Verzorgingstehuis (RVT). Ze krijgen een hogere subsidie voor zwaar zorgbehoevende ouderen (RVT-bedden).

44 Het betreft hier personen die in Sint-Jans-Molenbeek gedomicilieerd zijn en in een rusthuis verblijven dat zich al dan niet op het grondgebied van Sint-Jans-Molenbeek bevindt. Het gaat dus niet om het aantal bewoners van de rusthuizen in Sint-Jans-Molenbeek, aangezien daar ook bewoners tussen zitten met een domicilie buiten Sint-Jans-Molenbeek. Hierbij dient nog vermeld dat de grote meerderheid van de WZC-bewoners gedomicilieerd zijn in het WZC.

GLOSSARIUM

Activiteitsgraad: De activiteitsgraad is het percentage van de beroepsbevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Administratieve en ondersteunende diensten (N): deze activiteitensector omvat administratieve diensten ten behoeve van kantoren en andere bedrijfsondersteunende activiteiten; diensten in verband met gebouwen, met name het schoonmaken van gebouwen; activiteiten met betrekking tot tewerkstelling, met name door uitzendbureaus, verhuuractiviteiten en onderzoeks- en beveiligingsactiviteiten. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de [wijken](#) in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoeddrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2021 (inkomens 2020) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1287 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 2059 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2703 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risicolopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn (niet-werkende werkzoekenden).

DASPA: het 'Dispositif d'Accueil et de Scolarisation des élèves Primo-Arrivants et Assimilés' is een onderwijsstructuur die binnen een school wordt opgezet. Het doel is de opvang, scholing en integratie van nieuwkomersleerlingen en gelijkgestelden in het reguliere onderwijs van het onderwijssysteem van de Franse Gemeenschap, vanaf het derde jaar van het kleuteronderwijs. Een DASPA is een tussenfase van maximaal 2 jaar waarin de leerling intensief Frans leert. Voor meer informatie: www.enseignement.be

Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO): Het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) is een systeem van leren en werken. In de praktijk besteden studenten 2 dagen per week les en 3 dagen in het bedrijf. Dit onderwijs wordt gegeven in een instelling genaamd CEFA (Centre d'Education et de Formation en Alternance), in de Franse Gemeenschap, of een CDO (Centrum voor Deeltijds Onderwijs), in de Vlaamse Gemeenschap.

Dekkingsgraad van de kinderopvang: aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente in verhouding tot het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont.

Detailhandel en overige diensten (G(45 & 47), R, S, T): deze activiteitensector omvat de detailhandel, met inbegrip van de reparatie van auto's en motorfietsen, de kunst-, amusements- en recreatiesector, 'overige diensten', waartoe met name de activiteiten van ledenorganisaties behoren, alsmede de activiteiten van huishoudens die huishoudelijk personeel in dienst hebben en niet-gedifferentieerde activiteiten van huishoudens als producenten van goederen en diensten voor eigen gebruik. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Dringende medische hulp (DMH): deze hulp is een tegemoetkoming in dringende medische kosten (dokter, ziekenhuis, apotheek enz.) die door het OCMW wordt toegekend aan illegaal in België verblijvende mensen in het geval van gezondheidsproblemen.

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930. Later werden de wijken van de [tweede kroon](#) verstedelijkt.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op [leefloon](#) omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen, personen die tijdelijke bescherming genieten en andere personen met een buitenlandse nationaliteit die verblijfsrecht hebben maar niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister. De bedragen zijn identiek aan die van het leefloon. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

EU-13: Alle landen die na 2003 tot de Europese Unie zijn toegetreden, namelijk: Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Tsjechische Republiek.

EU-14 (zonder België): Alle landen die vóór 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden (en in 2022 nog steeds lid waren van de Europese Unie), met uitzondering van België, namelijk: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Zweden.

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden dus niet mee opgenomen in de belastingstatistieken. Dit betekent dat verscheidene sociale uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten de fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR - "Standardised Incidence Ratio"): de verhouding van het totaal aantal gevallen in de gemeente in vergelijking met het "verwachte" aantal gevallen in de gemeente (verkregen door de incidentie (in %) per leeftijdsgroep van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Deze indicator laat toe om in te schatten of de incidentie in een gemeente statistisch significant afwijkt van wat geobserveerd wordt voor het Gewest. Het verschil is statistisch significant als de waarde 100 zich niet in het 95 %-betrouwbaarheidsinterval bevindt, met een foutmarge van 5 %. Echter, een SIR waarde kleiner dan 200, zelfs indien het significant is, duidt slechts op een klein verschil (Stichting Kankerregister, 2022).

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR) en betrouwbaarheidsintervallen voor de incidenties van longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer (mannen) en borstkanker (vrouwen), 2016-2019						
	Gestandaardiseerde incidentie (1) Sint-Jans-Molenbeek (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Sint-Jans-Molenbeek	Gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest	SIR	95 % betrouwbaarheidsinterval voor SIR Sint-Jans-Molenbeek
Mannen						
Prostaat	171,1	[145,6 ; 196,6]	165,5	[158,7 ; 172,4]	104,1	[88,8 ; 119,4]
Longen-bronchiën	143,3	[120,3 ; 166,3]	106,6	[101,2 ; 111,9]	135,6	[114,3 ; 156,9]
Colorectaal	86,7	[68,5 ; 105,0]	86,5	[81,6 ; 91,3]	97,2	[77,3 ; 117,0]
Vrouwen						
Borst	151,7	[131,6 ; 171,9]	185,2	[179,2 ; 191,2]	82,5	[71,7 ; 93,3]
Colorectaal	63,7	[50,6 ; 76,8]	58,4	[55,0 ; 61,8]	110,8	[88,4 ; 133,2]
Longen-bronchiën	44,3	[33,0 ; 55,5]	50,5	[47,2 ; 53,7]	87,6	[65,7 ; 109,6]

Bron: Stichting Kankerregister, 2022

(1) Directe leeftijdsstandaardisering met behulp van de Europese referentiepopulatie van 2013.

Gini-coëfficiënt: de Gini-coëfficiënt is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. Hij is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), zonder de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doel groene ruimten te creëren, ze te verbinden door middel van met groen omzoomde straten, en rivieren te doen herleven in het belang van de inwoners en vanuit ecologisch standpunt. Het werd opgestart in 1996 en in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Incidentie: de incidentie is het aantal nieuwe gevallen van een ziekte die gediagnostiseerd worden gedurende een bepaalde periode op het aantal personen dat in aanmerking komt gedurende dezelfde periode (hier uitgedrukt als N/100.000).

Indicator van de ondernemingsdynamiek: Deze indicator, berekend door het BISA, meet de netto oprichtingsgraad van ondernemingen. De indicator wordt berekend als de verhouding tussen enerzijds de netto bedrijfsoprichtingen (het verschil tussen oprichtingen en stopzettingen) en anderzijds het gemiddelde aantal actieve ondernemingen in de beschouwde periode. De indicator wordt berekend op basis van de gegevens van Statbel over de demografische loop van de btw-plichtige ondernemingen.

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levend geboren kinderen voor de eerste verjaardag (van 0 tot 364 verstrekten dagen) per 1.000 levendgeborenen.

Ischemische hartziekte: IHD, ook wel coronaire hartziekte genoemd, verwijst naar hartproblemen die worden veroorzaakt door een vernauwing van de kransslagaders (atherosclerose), wat resulteert in een verminderde bloedstroom en zuurstoftoevoer (ischemie) naar de hartspier. De belangrijkste risicofactoren voor IHD zijn onder meer metabole factoren zoals hoge bloeddruk, risicofactor met hoog cholesterolgehalte, diabetes, en gedragsfactoren zoals tabaksgebruik, ongezonde voeding, alcoholmisbruik en gebrek aan lichaamsbeweging. Voor meer informatie: www.gezondbelgie.be/nl/

L_{den} : De indicator van het geluidsniveau L_{den} (Level day-evening-night) vertegenwoordigt het gemiddelde jaarlijkse geluidsniveau dat gedurende 24 u wordt waargenomen. L_{den} wordt op de volgende manier uitgedrukt:

$$L_{den} = 10 * \log \frac{1}{24} \left(12 * 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 * 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 * 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right)$$

De indicator verdeelt deze dag in drie perioden, weergegeven door hun overeenkomstige geluidsniveaus:

- De periode overdag L_{day} , van 7 tot 19 u.
- De periode 's avonds $L_{evening}$, van 19 tot 23 u.; er wordt een strafcorrectie van 5 decibel (dB) toegevoegd
- De periode 's nachts L_{night} , van 23 tot 7 u.; er wordt een strafcorrectie van 10 dB toegevoegd

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbaarheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

Levensverwachting: de levensverwachting bij de geboorte is het aantal jaren dat een kind geboren in een bepaald jaar, mag verwachten te leven indien hij of zij in de loop van zijn of haar leven dezelfde leeftijdsspecifieke sterfterisico's zou lopen als deze gemeten in dat welbepaalde jaar. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftcijfers van de bestudeerde periode.

Maatschappelijke zetel: vestiging van een bedrijf die zijn officiële wettelijke adres vormt.

Mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen:

- **Inkomen na belastingen:** het belastbaar inkomen na aftrek van de verschuldigde belasting. Het staat dichterbij dan het belastbaar inkomen bij de begrippen besteedbaar inkomen, levensstandaard en koopkracht.

- **Equivalent inkomen per inwoner:** elke inwoner krijgt een inkomen toegewezen dat identiek is aan dat van alle leden van zijn of haar huishouden. Dit inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn equivalente grootte. De equivalente grootte wordt verkregen met behulp van een equivalentieschaal die elk lid van het huishouden een ander gewicht geeft om rekening te houden met de schaalvoordelen van het samenwonen.

- **Mediaan inkomen:** dit is het inkomen in het midden van de verdeling wanneer mensen op basis van hun inkomen in oplopende volgorde worden gerangschikt. De mediaan is minder gevoelig voor extreme waarden dan het rekenkundig gemiddelde.

Voor meer informatie zie de methodologie op de website van het BISA: <https://bisa.brussels/themas/inkomens-en-uitgaven-van-de-huishoudens/fiscale-statistiek-van-de-inkomens>

Migratiesaldo van bedrijven: verschil tussen het aantal bedrijven (in de zin van de [maatschappelijke zetel](#)) dat zich in een gemeente komt vestigen en het aantal bedrijven dat de gemeente heeft verlaten in de loop van een geanalyseerde periode.

Modulair onderwijs: Modulair onderwijs is een onderwijsvorm waarbij het vak wordt opgedeeld in cursussen of modules die afzonderlijk kunnen worden gevolgd en waarvoor telkens een 'deelcertificaat' wordt uitgereikt. Wie alle modules van de opleiding met succes afrondt, ontvangt een diploma.

Mortinataliteit: mortinataliteit of foetale strefte betreft het aantal overlijdens voor of tijdens de bevalling wanneer er 22 zwangerschapsweken overschreden zijn of de foetus 500 gram of meer weegt, per 1.000 geboorten (levend- en doodgeborenen).

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid, ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

NO₂-concentratie: dit is de massa NO₂ (in microgram, µg) gemeten per volume-eenheid lucht (in kubieke meter, m³). Het is dus geen maatstaf voor lokale gasemissies, wel voor de lokale aanwezigheid van dit gas, ongeacht de herkomst ervan.

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

OKAN (Onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen): opvangonderwijs voor anderstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is bedoeld voor leerlingen die niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit hebben, die in België aankomen en die het Nederlands onvoldoende beheersen. Het onthaalonderwijs stelt deze leerlingen in staat om zo snel mogelijk Nederlands te leren. Voor meer informatie: www.onderwijsinbrussel.be

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon, IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Schoolbevolking: populatie van leerlingen die regelmatig op een school zijn ingeschreven. De schoolbevolking kan om een aantal redenen verschillen van de officiële bevolking op dezelfde leeftijden: kinderen zonder verblijfsvergunning kunnen ingeschreven zijn in een school, zelfs als ze niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, sommige kinderen volgen thuisonderwijs, enz.

Standaardisering (voor leeftijd): Gezondheidsparameters hangen sterk samen met leeftijd. Door te standaardiseren voor leeftijd wordt rekening gehouden met de verschillen in leeftijdsstructuur tussen het Gewest en een bepaalde gemeente, wat vergelijkingen mogelijk maakt. Dit wordt verwezenlijkt door de waargenomen respectieve cijfers per leeftijdscategorie toe te passen op een standaardpopulatie. Deze gestandaardiseerde cijfers wijken dus af van de “ware” cijfers en worden alleen gebruikt om abstractie te maken van de leeftijdsverschillen in de te vergelijken populaties.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister (officiële bevolking) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister. Voor meer informatie: www.vivalis.brussels

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en zijn het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door Statbel, op basis van structurele kenmerken van sociale, economische, stedenbouwkundige en morfologische aard.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: deze indicator is de som van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers in een jaar/periode. Hij kan worden geïnterpreteerd als het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw zou hebben als ze gedurende haar hele vruchtbare leven de vruchtbaarheidsomstandigheden zou ervaren die in dat jaar of in die periode zijn waargenomen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Vestigingseenheden: Onder vestigingseenheid verstaat men een plaats die men, geografisch gezien, kan identificeren door een adres waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waaruit de activiteit wordt uitgeoefend. Dit kan een werkplaats zijn, een magazijn, een verkooppunt, een kantoor, een directie, een zetel, een agentschap of een filiaal.

Wachtregister: register dat in 1994 in elke gemeente werd gecreëerd en gecentraliseerd op het niveau van het Rijksregister, waarin de registratie wordt bijgehouden van personen die verklaren vluchteling te zijn of die erkenning van het vluchtelingenstatuut aanvragen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de werkende beroepsbevolking (met een job) in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking (niet-werkende beroepsbevolking) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociaaldemografische en fysieke kenmerken. Voor meer informatie: <https://wijkmonitoring.brussels/>

Zware diensten voor bedrijven (G-46 & H): deze sector omvat de groothandel (met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen) en de sector vervoer en opslag.

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	OESO	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
IMA	Intermutualistisch Agentschap	OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
RVT	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging	RVA	Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
dB	Decibel	WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden	GPB	Gewestelijk Bestemmingsplan
ELL	Equivalent leefloon	RR	Rijksregister
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	LL	Leefloon
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen	BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat	FOD	Federale Overheidsdienst
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	SPP	Federale openbare programmadienst
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
PB	Personenbelasting	btw	Belasting op de toegevoegde waarde
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling	EU	Europese Unie
		ULB	Université libre de Bruxelles
		VUB	Vrije Universiteit Brussel
		WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie

MEER WETEN

Wijkmonitoring van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

<https://wijkmonitoring.brussels>

Brussels Instituut voor
Statistiek en Analyse

www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad

www.vivalis.brussels

BIBLIOGRAFIE

Andrieux J., Eggen M., Bouland C., Stand van zaken van de verbanden tussen milieu en gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Centre de Recherche en Santé Environnementale et Santé au Travail (École de Santé Publique, Université libre de Bruxelles), Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2020.

Avalosse H., Maron L., Lona M., *et al.* (2019), Ongelijkheid in gezondheid, Inter mutualistisch Agentschap (IMA), Brussel

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), Welke ondernemingen vestigen zich in of verlaten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Focus nr. 55

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), De gevolgen van de migratie van Belgische ondernemingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr.54

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Hermia J.-P. en Treutens P.-P. (2021), Recente evolutie van de inkomens in Brussel op wijkniveau, Focus nr 41

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Ermans T. (2019), Brusselse huishoudens en de auto, Focus nr 32

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2016), Zoom op de gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek.

Hub.brussels, ULB & Perspective.brussels. 2019. De Brusselse handel in cijfers: analyse van het ruimtelijk koopgedrag van de Brusselse huishoudens. Brussels: Hub.brussels. https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/article_4_-_vf_-_nl.pdf

Jaumain S. (Dir.) (2008), La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique, Bruxelles, Editions Racine, 624 p.

Leefmilieu.brussels (2022), Kwaliteit van de buitenlucht: stand van zaken. Concentratie van stikstofdioxide (NO₂): <https://leefmilieu.brussels/burgers/tools-en-data/het-milieu-stand-van-zaken/kwaliteit-van-de-buitenlucht-stand-van-zaken>. Geraadpleegd op 12-12-2022.

May X., Ermans T. en Hooftman N. (2019), "Bedrijfswagens: diagnostiek en uitdagingen van een fiscaal regime", Brussels Studies, Synthesenota's, n° 133. URL: <https://journals.openedition.org/brussels/2366?lang=nl>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020). 'Overmatige schuldenlast in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gevolg en verzwarende factor van armoedesituaties: presentatie en analyse van de gegevens van vier schuldbemiddelingsdiensten en van de Centrale voor kredieten aan particulieren'. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019), Dossier 2019/2 – Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2017) Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematisch katern van het Armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Parking.Brussels (2020), Autodelen - Evaluatierapport van de gewestelijke spreiding, 16 p.

Perspective.brussels (2021), Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel nr 5, 43 p.

Roberfroid D., Dauvrin M., Keygnaert I., Desomer A., Kerstens B., Camberlin C., Gysen J., Lorant V., Derluyn I. (2015), Welke gezondheidszorg voor personen zonder wettig verblijf? Health Services Research (HSR). Brussel: Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE). KCE Reports 257Bs. D/2015/10.273/109.

Rygaert X., Vaes B., Vanoverloop J. *et al.* (2021), Chronische ziekten bij mensen met een statuut chronische aandoening: lessen uit een koppeling tussen gegevens van Intego en het InterMutualistisch Agentschap, IMA, Brussel.

Van der Heyden J., Nguyen D., Renard F., Scohy A., Demarest S., Drieskens S., Gisle L. Belgisch gezondheidsonderzoek 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: 2019/14.440/89.

Vermeulen S. et Corijn E. (2013), "Gentrification or upward social mobility: the canal zone" van Corijn E. en Van de Ven J. (uitg.), The Brussels Reader, VUBPress, pp. 150-185

Zoom op de gemeenten: Sint-Jans-Molenbeek

De publicatie 'Zoom op de gemeenten' van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het grondgebied waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.vivalis.brussels